

Šiuolaikinių didaktikų
centras

Jaunimo karjeros
centras

KRITINIO MAŠTYMO UGDYMAS SĖKMINGAI ATEITIES KARJERAI

INTEGRUOTA KARJEROS UGDYMO PROGRAMA
BENDROJO LAVINIMO MOKYKLAI

UDK 37.047

Kr287

Programos vadovai:

Daiva Penkauskienė, Šiuolaikinių didaktikų centro direktorė

Zina Baltrėnienė, Jaunimo karjeros centro direktorė

Irena Urbštienė, Jono Jablonskio gimnazijos anglų kalbos mokytoja metodininkė

Programos autoriai:

Daiva Penkauskienė, Šiuolaikinių didaktikų centras

Zina Baltrėnienė, Jaunimo karjeros centras

Asta Railienė, Šiuolaikinių didaktikų centras

Indrė Augutienė, Jaunimo karjeros centras

Rūta Janulaitienė, Jaunimo karjeros centras

Jelena Baltušienė, Vilniaus „Vyturio“ pradinė mokykla

Danguolė Ona Daukšienė, Vilniaus „Vyturio“ pradinė mokykla

Asta Navickaitė, Vilniaus šiuolaikinės mokyklos centras

Jūratė Stankaitytė, Šakių „Varpo“ vidurinė mokykla

Rita Grybienė, Šakių „Varpo“ vidurinė mokykla

Jolanta Martinionienė, VDU Kauno „Rasos“ gimnazija

Silvija Petkevičienė, VDU Kauno „Rasos“ gimnazija

Evaldas Bakonis, Vilniaus Simono Daukanto vidurinė mokykla

Audronė Masiulytė, Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Margarita Mosunovienė, Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Jūratė Paražinskienė, Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Jovyta Kumpienė, Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Danguolė Daugirdaitė, Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Eglė Lingvevičienė, Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Vera Janikova, Novij Jičino specialiojo ugdymo mokykla (Čekijos Respublika)

Ivanas Janikas, Novij Jičino specialiojo ugdymo mokykla (Čekijos Respublika)

Programos kūrimą rėmė:

Socrates

ISBN 9986-03-605-4

© Šiuolaikinių didaktikų centras

© Jaunimo karjeros centras

© Maketas ir apipavidalinimas „Garnelio“ leidyklos

© Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2006

PRATARMĖ

Vaikai ateina į mokyklą alkdami žinių ir trokšdami sudaryti pagrindinę socialinę sutartį – lavinimosi mokykloje sutartį. Jų sandorio dalis, jų įsipareigojimas – mokytis savo kultūros ir aplinkos normų ir papročių, suvokti tam tikrą pripažintą išmintį, siekti žinių, padėsiančių rasti vietą savo bendruomenėje, nesvarbu, kas tai būtų – kaimas, šalis, žemynas ar planeta. Mainais jie gauna žinių, išminties ir gebėjimo gyventi vaisingai, galbūt linksmai, neabejotinai sėkmingai prisitaikius ir gerai klostantis šeimos, socialinės ir ekonominės aplinkos reikalams.

Pradėdami lankyti mokyklą, mūsų vaikai beveik visuomet garbingai vykdo savo sutarties sąlygas. Kyla klausimas, ar laikosi savo įsipareigojimų mokykla? Sparčiai kintant mūsų kultūrai, ekonomikai, visuomenei, technologijoms, ateitis atrodo gana miglota: sunku nuspėti, kokia ji bus, tad sunku suvokti, kokios turėtų būti pedagogų kultūrinės sutarties sąlygos.

Pranašauti ateitį – keblus dalykas. Dažniausiai dabartyje esama pranašišku ženklu, bet jie lyg paskiros laukinės gėlės slepiasi didžiulėje pievoje tarp milijonų kitų žiedų, kurie ilgai išbluks, bet kol kas švyti ryškiomis spalvomis. Vis dėlto tuose margaspalviuose laukuose galima pamatyti spalvų kaitą, atskirti spalvingus šiandienos žiedus, kurie pakeitė vakarykščius. Dabartiniai žiedai tik iš dalies priklauso vakarykštei dienai, jie nauji ir jie – mūsų. O paskui iš jų teliks šiandienos atšvaitai, jie tarsi spalvoti akmenukai įsikomponuos į rytdienos mozaiką.

Kuo šis palyginimas susijęs su mūsų sutarties dalimi? Tuo, kad mūsų mokiniai turi būti pasirengę ir dabarčiai, kuri jau atėjo, ir ateičiai, kurios dar nėra. Jie turi gebėti kurti, prisitaikyti, kovoti ir netgi rasti pasitenkinimo viską lemiančiame pasaulyje. Pasitikėjimas savimi jiems turi tapti pagrindu, kuris atlaikys, net jeigu žemė po jų kojomis siūbuotų nuo socialinių, ekonominių ir technologinių revoliucijų. Jie turi suprasti, kad patys yra pagrindiniai veikėjai, sprendžiantys problemas. Jie turi jausti, kad nėra vieniši susidūrę su sunkiais bendruomeninio gyvenimo išbandymais, o yra gyva dalis sudėtingos alchemijos, kuriai būdingos neišmatuojamos galimybės ir beribė viltis. Jei tokia yra mokyklos sutartis, kaip mes šį įsipareigojimą įvykdysime? Tikriausiai reikia mokyti juos tapti daugiau nei mokiniais, daugiau nei informacijos šaltiniais, svarbiausia – mokyti būti kritiškais mąstančiais žmonėmis.

žodžiai „kritisnis mąstymas“ dažnai vartojami, bet daug rečiau apibūdinami. Čia jie vartojami kaip terminas, nusakantis veiksmą, kuriuo sudaromos sąlygos aukštesniam suvokimo lygiui. Norint šį veiksmą įgyvendinti, būtinas įsipareigojimas, sudėtingas mąstymas, kuris kartu yra ir kūrybos procesas, ir pati tikriausia matematinės logikos elegancijos išraiška. Mokiniai ryžtingai pasitiks nenusipėjimą ateitį ir pasitikėdami dirbs nepastovioje darbo rinkoje, jei gerai save pažins, realiai vertins savo galimybes, tikės savo jėgomis, gebės vykdyti iš anksto nežinamus reikalavimus. Ateitis apdovanos tuos, kurie geba vaisingai dirbti, rizikuoti, atskirti tai, kas esminga, prisiimti atsakomybę už sprendimus, sieti veiksmus su rezultatais, nuolat spręsti problemas, kūrybiškai bendradarbiauti ir svajoti. Šie gebėjimai atsiranda mokymosi aplinkoje, kuri apima daugiamatę, daugiakultūrę ir įvairialypę įvairių perspektyvų tikrovę ir patirtį, bendruomenėje, kuri vertina naujoves, o ne vien istorinį patikimumą, ryžtą, o ne kartojimąsi, partnerystę, o ne nuolaidžiavimą, iniciatyvą, o ne delsimą, atsakomybę, o ne nutylėjimą.

Mūsų mokiniai, stovėdami pačiame pievos viduryje, tarp milijono kitų besiskleidžiančių žiedų, suvoks, kad jie ryškiai šviečia savo kartos sode.

TURINYS

Įvadas	5
Kritinis mąstymas, mokymosi teorijos ir programa	8
Karjeros sąvokos paaiškinimas	13
Specialiųjų poreikių vaikų ugdymas ir programa. Čekijos patirtis	17
Priešmokyklinio ugdymo programa	23
Pradinio ugdymo programa	31
Pagrindinio ugdymo programa	55
Aukštesniųjų klasių mokinių ugdymo programa	93
Pagrindinių sąvokų žodynėlis	137

ĮVADAS

Šiame informacijos amžiuje viskas kinta greičiau, nei spėjame pagalvoti. Keičiasi technologijos, kinta informacija, atsiranda vis naujų vieno ar kito reiškinio interpretacijų. Tai, kas atrodė nepajudinama, griūva, tai, kas atrodė seniena, vėl atrandama ir vertinama. Begalinis yra aktyvus pažinimo ir atradimo procesas. Kad galėtume sėkmingai veikti kintančiame gyvenime, turime nuolatos permąstyti visą turimą ir gaunamą informaciją ir atrinkti, kas svarbu, o kas – ne. Viso pasaulio švietėjai nuo politikų ir administratorių iki programų kūrėjų ir mokytojų jau kurį laiką ieško atsakymo į esminį klausimą – kaip parengti mokinius sėkmingai gyventi ateityje, jeigu jos negalime numatyti bent dešimčiai metų į priekį? Daugelis šalių, stengdamosi į tai atsakyti, vykdo švietimo reformas. Atsižvelgiant į konkrečios šalies tradicijas ir poreikius, atsakymų ir problemos sprendimo būdų gali būti įvairių. Tačiau visa tai sieja viena – poreikis ugdyti kritiškai mąstančius ir atsakingus piliečius, nes „kiekvienas yra atsakingas už svarbių sprendimų priėmimą, taigi atrodytų akivaizdu, kad mums, kaip visuomenei, turėtų rūpėti, kaip tie sprendimai priimami“ (Halpern D. F., *Thought and Knowledge*, 1996, p. 3).

Nėra vieno *kritinio mąstymo* apibrėžimo. Daugelis mokslininkų ir švietėjų yra diskutavę, kokios gi pagrindinės šios sąvokos charakteristikos. Sutariama, kad kritinis mąstymas yra kryptingas mąstymas, pasitelkiant kognityviasias strategijas ir įgūdžius norimam rezultatui pasiekti. Kritinis mąstymas apima informacijos paiešką, idėjų tyrimą, įvairių požiūrių raišką, problemų sprendimą, argumentavimą, sprendimų priėmimą ir nepriklausomos nuomonės formavimą. Daugelis švietimo dokumentų pabrėžia, kad kiekvieno asmens sėkmė ir gerovė priklauso nuo gebėjimo mokytis ir apmąstyti nuolat gausėjančią ir besikeičiančią informaciją. Esame liudytojai neįtikėtinais sparčios ne tik teorinių mokslų, bet ir kasdienio gyvenimo kaitos. Bankų kredito kortelės, mobilieji telefonai, didieji prekybos centrai – įprasti mūsų gyvenimo požymiai. Bet dar neseniai buvo kitaip. Jeigu kas būtų paprašęs vaiko prieš dešimtį metų papasakoti, kaip atrodo kepykla ir kaip kepama duona, tikriausiai tas pasakojimas būtų labai skyręsis nuo dabartinio dešimtmečio pasakojimo.

Yra apskaičiuota, kad artimiausioje ateityje pakis maždaug dvidešimt penki procentai darbų: vieni iš jų labai pasikeis, kiti apskritai išnyks, be to, atsiras naujų, kurių prireiks pakitus visuomeninei ir ekonominei padėčiai. Tad jei būdami dešimties nusprendėte tapti šaltkalviu ar programuotoju, dar nereiškia, kad po šešerių metų tokia profesija bus paklausė arba kad jai įgyti reikės tokių pat įgūdžių kaip dabar.

Tokia kintanti padėtis verčia iš naujo pažvelgti ir į *karjeros* sąvoką. Dabartinais laikais žmonės keičia profesiją, darbą tris, keturis ar daugiau kartų per savo gyvenimą. Todėl išvada labai aiški: *neįmanoma visko išmokyti ir išmokyti, tačiau įmanoma išugdyti žmones, gebančius visą gyvenimą mokytis, kritiškai mąstančius, priimančius sėkmingus asmeninio ir profesinio gyvenimo sprendimus*. Kaip tik čia susitinka kritinis mąstymas kaip įgūdis ir įrankis ir karjera kaip tikslas ir objektas. Kritinio mąstymo įgūdžiai leidžia nepasiklysti informacijoje, padeda suvokti savo pranašumus ir trūkumus, išsikelti tikslus ir kryptingai jų siekti, protingai pasirinkti, o aplinkybėms pakitus, viską apsvarstyti iš naujo. Kritinis mąstymas skatina įvairias nuomones, požiūrius, o ypač tuos, kurie pagrįsti svariais argumentais. Negana, pavyzdžiui, tvirtinti, kad valstybės tarnautojų darbas yra lengvas ir gerai mokamas, nes jie gerai apsirengę ir atrodo lyg reklamos žvaigždės. Svarbiau yra paklausti, ar visi valstybės tarnautojai taip

atrodo. Kokių savybių ir įgūdžių reikia norint gauti gerai mokamą darbą? Kurie valstybės tarnautojai uždirba daugiau, o kokie – mažiau ir kodėl? Ar įvaizdis pasako viską apie profesiją ir darbą?

Ši priemonė sukurta bendradarbiaujant su tarptautinės ES *Socrates Comenius 2.1* programos partneriais iš Čekijos (Novij Jičino specialiojo ugdymo mokykla), Graikijos (Rodo salos 8-oji pradinė mokykla), Suomijos (Vakarų Pirkanmos regiono savivaldybės Švietimo federacijos Suaugusiųjų švietimo skyrius), Maltos (Maltos universitetas).

Visų šalių švietimo sistemos, jų ugdymo lygmenys ir amžiaus grupės skyrėsi. Dėl to buvo nuspręsta vadovautis visiems priimtinais bendraisiais ugdymo lygmenų apibūdinimais, kurie apima gana platų amžiaus grupių spektrą. Programa skiriama bendrojo lavinimo mokykloms, pradedant priešmokykliniu ugdymu ir baigiant vidurine mokykla ar gimnazijomis. Šiame leidinyje pateikiama programa susideda iš keturių dalių.

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA skiriama pedagogams, dirbantiems su 3–7 metų vaikais darželiuose ar mokyklose. Jos tikslas – padėti ugdyti savižiną, pasitikėjimą savimi ir savigarbą, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius, mokyti formuluoti ir aiškiai reikšti mintis, svajoti ir kurti. Piešdami, žaisdami, vaidindami, skaitydami, stebėdami aplinką, pasakodami vaikai mokysis suvokti svajones, norus, gebėjimus ir siekti, kad jie išsipildytų. Siūlomoms temoms iš dalies sutampa su darželių ir priešmokyklinio ugdymo programomis, glaudžiai susijusios su asmeniniu, šeimos ir artimiausios aplinkos gyvenimu, todėl neturėtų būti sunku jas pakreipti šios programos link.

PRADINIO UGDYMO PROGRAMA skiriama pedagogams, dirbantiems su 6–11 metų vaikais. Čia siekiama panašių tikslų kaip ir priešmokyklinio ugdymo programoje. Skirtumas tas, kad minėtos temos nagrinėjamos išsamiau, mokiniai mokomi remiantis ne tik patvirtintomis programomis, bet ir vadovėliais, kartais moko ne vienas, o keli mokytojai. Karjeros ugdymo programa turi rasti vietą tarp jau esančių oficialių programų, ją pateikiant, naudojami vadovėliai ir kitos mokomosios priemonės. Artimoji aplinka čia gerokai prasiplečia. Mokiniai tiria ne tik kaimynystėje esančius objektus, bet ir tolimesnes teritorijas, keliauja žeme ir kosmosu, per praeitį ir dabartį, plačiau analizuoja ir svariau apibendrina. Jie jau gali kalbėti apie konfliktus ir jų sprendimą, visuomenės narių tarpusavio ryšį, organizacijas, įmones ir įstaigas. Darbinės veiklos pasaulis priartėja ir darosi labiau pažįstamas. Šioje pakopoje pereinama nuo svajonių prie kryptingų pastangų siekiant svajones įgyvendinti.

PAGRINDINIO UGDYMO PROGRAMA skiriama pedagogams, dirbantiems su 11–16 metų mokiniais. Tai labai svarbus amžiaus tarpsnis. Ne visi vaikai toliau mokysis toje pačioje mokykloje. Kai kurie tęs studijas profesinėse mokyklose, įgis specialybę ir pradės dirbti. Todėl siekiama, kad ši programa suteiktų ne tik savižinos ir bendravimo žinių bei įgūdžių, bet ir informuotų apie profesinį išsilavinimą teikiančias institucijas, profesijoms keliamus reikalavimus, darbų pasaulio struktūrą, darbo rinką, nedarbą, ekonomines šalies tendencijas, perspektyvas ir pan. Mokytojai turėtų pasinaudoti visomis galimybėmis ir aptarti šias mokiniams svarbias temas, kad padėtų jiems gana anksti gyvenime kuo sėkmingiau apsispręsti.

AUKŠTESNIŪJŲ KLASIŲ PROGRAMA skiriama pedagogams, dirbantiems su 15–18 metų mokiniais. Po bendrojo lavinimo mokyklos šie mokiniai toliau mokosi aukštesiose mokyklose arba, atidėdami studijas tolesniam laikui, pradeda dirbti. Ši programa siūlo plačiau ir išsamiau nagrinėti temas, analizuotas pagrindinėje mokykloje, taip pat aptarti naujas temas, tokias kaip

„Pasaulinė darbo rinka“, „ES reikalavimai ir šalies poreikiai“, susipažinti su darbo paieškos būdais ir galimybėmis įgyti profesiją namie ir svetur.

Visos šios programos, atsižvelgiant į esamas mokomąsias programas, vadovėlius, poreikius ir galimybes, gali būti lengvai pritaikomos įvairių tipų mokyklose įvairiems ugdymo lygmenims dėstant įvairius dalykus. Tam yra keletas prielaidų.

Pirma, kiekviena programa skiriama gana įvairaus amžiaus mokiniams. Antra, temos suprantamos labai plačiai, todėl galimos įvairios jų variacijos. Pateikti potemiai tėra pavyzdys, kaip galima didelę temą skaidyti į dalis. Trečia, programa nėra privaloma. Mokytojai gali ja naudotis kaip tinkami. Galbūt kai kurios temos bus svarbios ir įdomios, kitos pasirodys mažiau reikšmingos; vienoms galima skirti daugiau, kitoms – mažiau dėmesio. Ketvirta, programai nereikia papildomo laiko. Mokytojai dirba vadovaudamiesi savo dalykų programomis, vadovėliais ir kitomis mokomosiomis priemonėmis. Taigi ši programa tinka kiekvienam bendrojo lavinimo mokyklos lygmeniui ir visų dalykų mokytojams, kurie linkę nuolat keistis ir tobulėti, kuriems rūpi mokinių ateitis ir kurie pasirengę jiems padėti.

Šias programas kūrė žmonės, ilgai ir aktyviai prisidedantys prie švietimo kaitos. Jos buvo tikrinamos ir vertinamos Graikijos, Maltos, Suomijos, Čekijos ir Lietuvos mokyklose. Mokytojai analizavo ir išbandė gautus programų variantus, pateikdami savo vertinimus ir siūlymus, kaip juos patobulinti. Šiame leidinyje greta kiekvienos programos pateikiama mokytojų sukurtų ir išbandytų pamokų pavyzdžių. Tai lyg savotiškas programos vadovas, padedantis perprasti bendruosius tikslus, uždavinius, siūlomas veiklas ir tikėtinus rezultatus. Pamokų planai pateikiami dviskiltės lentelės forma. Kairėje jos pusėje aprašomi bendrieji temos tikslai, uždaviniai ir galimi variantai, kaip jų siekti, dešinėje – konkrečios pamokos aprašymas.

Kai kur pridedama ir papildomos pamoką iliustruojančios medžiagos – mokinių darbų, užduočių pavyzdžių. Kai kurių lentelių užpildyta tik kairė pusė, o dešinė – tuščia. Tai reiškia, kad mokytojas, norėdamas šią programą išbandyti, gali pats užpildyti dešinę tokios lentelės pusę.

Pamokų pavyzdžiai nėra dalykiškai redaguoti programos kūrėjų. Mokytojai pateikė savo pamokų aprašymus taip, kaip suprato programos temas, tikslus, ir taip, kaip sugebėjo integruoti į savo dėstomą dalyką. Dėkojame projekte dalyvavusiems mokytojams ir mokytojams savanoriams, geranoriškai pasidalijusiems patirtimi.

Išplėstinė programa susideda iš dar kelių svarbių dalių. „Kritinio mąstymo ugdymo“ dalis padės suprasti ne tik pačią kritinio mąstymo sąvoką, bet ir jo ugdymo galimybes bei vietą programoje. „Specialiojo ugdymo“ dalį parengė projekto partnerė Vera Janikova iš Čekijos, turinti didelę praktinio darbo Novij Jičino specialiojo ugdymo mokykloje patirtį. Autorė ne tik aptaria specialiujų ugdymo poreikių vaikų ypatumus, bet ir siūlo, kaip jiems pritaikyti šią programą. Kai kurių pamokų aprašymuose akivaizdžiai parodoma, kaip viena ar kita tema buvo aptariama su neįgaliais vaikais.

Leidinio gale – „Pagrindinių sąvokų žodynelis“. Sąvokos ir terminai pateikiami taip, kaip juos suprato ir vartoja programos kūrėjai.

Visas darbas šia programa nesibaigia. Toliau ketiname sukurti mokomąją medžiagą ir parengti profesinio tobulinimo bei kvalifikacijos kėlimo kursą mokytojams, kurie norėtų šią programą sėkmingai diegti mokyklose ir mokyti kitus. Neabejojame, kad tai ne tik padėtų įgyvendinti ir skleisti projekto idėjas, bet ir leistų patobulinti pačią programą. Kadangi, kaip jau sakėme, nėra nieko nekintamo, tai manome, kad ir ši programa laikui bėgant kis ir tobulės išlaikydama pagrindinę – *kritinio mąstymo ugdymo ir sėkmingos karjeros* – kryptį.

KRITINIS MĄSTYMAS, MOKYMOSI TEORIJS IR PROGRAMA

Remdamiesi Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant projekto medžiaga, kritinio mąstymo sąvoką apsibrėžėme taip: mąstyti kritiškai – tai būti smalsiam ir taikyti tiriamąsias strategijas: *kelti klausimus ir nuosekliai bei sistemingai ieškoti į juos atsakymų. Kritinis mąstymas – tai ne vien faktų, informacijos atranka, bet ir jų ištakų, priežasčių, poveikio paieškos. Kritiškai mąstyti – tai būti mandagiai skeptiškam ieškant alternatyvų ir nuolat keliant klausimą „o kas, jeigu...?“ Kritiškai mąstyti – tai ieškoti racionalių ir pagrįstų argumentų savo požiūriui apginti, atidžiai analizuoti kitų argumentus ir ieškoti jų logikos.*

Šis apibrėžimas apima daug ką, bet ne viską. Svarbu suvokti, kad kritinis mąstymas yra įgūdžių visuma. Iš tiesų žymus kritinio mąstymo ugdymo propaguotojas Matthew Lipmanas (1988) teigė, kad toks mąstymas atspindi beveik visas aktyvaus, ieškančio proto funkcijas.

Šis kritinio mąstymo sąvokos apibrėžimas leidžia daryti prielaidą, kad mokiniai nesitenkina vien aktyviomis informacijos paieškomis, o sieja naujas žinias su jau turimomis, jas lygina, kelia klausimus, tiria argumentų logiką ir galimus padarinius, kuria savus pavyzdžius, ieško problemų sprendimo būdų ir stengiasi suvokti galimus padarinius, jei problemos nebus sprendžiamos, ir taip toliau.

Klausimų lygmenys. Benjamino Bloomo ir jo kolegų (Bloom, 1956) ugdymo uždavinių taksonomija praverčia tiek vertinant mąstymo, ugdymo per pamokas, „lygmenis“, tiek jais manipuliuojant. Ši taksonomija leidžia pamatyti skirtumus tarp žemesniojo ir aukštesniojo lygmens klausimų, kuriuos užduoda mokytojai, t. y. tarp klausimų, skatinančių atpažinti ar prisiminti faktus, suprasti sąvokas ir idėjas žemiausiuoju lygmeniu, bei klausimų, keliamų kylant aukščiausiojo lygmens link, skatinančių taikyti idėjas, analizuoti argumentus, jungti įvairias idėjas ieškant naujų sprendimų bei vertinant visą nuoseklų pagrindimą.

Mokytojams, norintiems skatinti mokinius kritiškai mąstyti pamokose, gerai būtų pradėti nuo Bloomo taksonomijos. Apskritai tarp užduodamų klausimų lygmens ir mokinių mąstymo pobūdžio yra aiškios sąsajos. Sąmoningai suvokdami, kokio lygmens klausimus kelia, mokytojai gali kontroliuoti skatinamo mąstymo pobūdį. O mokiniai, mąstantys aukštesniuoju lygmeniu, geba geriau pritaikyti tai, ką išmoksta, negu tie, kurių mąstymas ribojasi vien atpažinimu ir įsiminimu (Taba, 1966).

Oficialūs kritinio mąstymo apibrėžimai. M. Lipmanas (1988, 1991) ir jo kolegės sukūrė pradinių ir vidurinių mokyklų programą, pagrįstą nuostata, kad aukštesniojo lygmens mąstymas pradedamas ugdyti puoselėjant įgimtą vaikų domėjimąsi gamtos ir dorovės dalykais. Remdamiesi Aristotelio teiginiu, kad „filosofija prasideda nuo noro žinoti“, M. Lipmanas ir jo kolegės parengė mokomosios medžiagos rinkinį, kurio pradžioje pabrėžiama būtinybė puoselėti įgimtą mokinių stebėjimąsi, o toliau skatinama pereiti prie analitinių atradimo ir problemos sprendimo įgūdžių ugdymo.

* Šį skyrių Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant projekto tarptautinė komanda parengė Vilniuje 2001 m., o 2003 m. pritaikė projektui.

Filosofas Garethas Matthewsas (1985, 1988) iš Masačusetso universiteto parodė, kad tinkamai suformuluoti klausimai apie etines ir politines problemas žadina abstraktųjį, niuansuotą ir sudėtingą mąstymą daug jaunesnių vaikų, nei įrodinėjo Piaget ir Kohlbergo sklaidos teorijos šalininkai. Užuoat aklaį pasitikėjęs specialiaja medžiaga, G. Matthewsas išeitieš tašku pasitelkė vaikų knygas ir žinomas istorijas, o užuoat reikalavęš iš mokytojų specialaus pasirengimo, jis skatino juos laikytis pasitikėjimo nuostatos ir taikyti kruopščiai parengtus pokalbio metodus.

Šiuolaikiniai filosofai sukūrė aukštajam mokslui skirtas logikos ir argumentuoto rašymo teorijas, pagal kurias analitiniai įgūdžiai taikomi diskusijose aptariant aktualius klausimus ir skatinant aukštesniojo lygmens mąstymą įvairių mokomųjų dalykų pamokose. Šios teorijos buvo plėtojamos toliau ir pritaikytos viduriniam bei pradiniam ugdymo lygmenims. Sanomos valstybinio universiteto (JAV, Kalifornija) grupė, kuriai priklausė Richardas Paulas, Geraldas Nosičas ir Linda Elder (1995), parengė mokomąją medžiagą, kaip skatinti kritinį mąstymą. Ją platiną Kritinio mąstymo fondas (*Foundation for Critical Thinking*), Kritinio mąstymo centras (*The Center for Critical Thinking*) ir Tarptautinis aukštesniojo lygmens mąstymo vertinimo centras (*The International Center for the Assessment of Higher Order Thinking*).

Vis dėlto ir toliau lieka neramu, kad mąstymo įgūdžių mokoma izoliuotai. Vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų pedagogai įrodinėja, kad bet kokios pastangos skatinti kritinį ar aukštesniojo lygmens mąstymą turi kuo glaudžiau sietis su tikro gyvenimo užduotimis, su sprendimu bei tyrimu problemų, panašių į tas, su kuriomis vaikai ir jaunuoliai susidurs realiame gyvenime. Šiuolaikiniai kritinio mąstymo ir mokymosi tyrimai rodo, kad dėmesio sutelkimas į atskirus įgūdžius bei faktinės medžiagos mokymasis skurdina kritinį mąstymą. Pavyzdžiui, Brown (1989) tvirtina, kad mokymosi įgūdžiai, atsieti nuo tikro gyvenimo užduočių ir tikslų, leidžia mokiniams puikiai pasirodyti atliekant dalyko testus, tačiau susiklosčius naujoms aplinkybėms jie gali taip ir nesugebėti šių įgūdžių pritaikyti. Platesnius mokymosi ir mąstymo apibūdinimus patvirtina kognityviosios psichologijos, filosofijos ir ugdymo atsižvelgiant į įvairias kultūras tyrimai.

Bendros visų tyrimų gijos leidžia daryti išvadą, kad veiksmingas ilgalaikis mokymasis, kurį galima pritaikyti susiklosčius naujoms aplinkybėms, iš esmės yra informacijos ir idėjų suvokimas. Tai geriausiai pavyksta, kai mokiniai aktyviai dalyvauja mokymosi procese įgydami ir sintetindami kultūros bei elgesio elementus, kurdami savo pačių informaciją (Anderson ir kt., 1985). Mokymasis ir mąstymas sustiprinami, kai mokiniai pritaiko tai, ką išmoko, sprenddami realias užduotis (Resnick, 1987). Taip pat mokymasis sustiprinamas, kai remiasi anksčiau įgytomis mokinių žiniomis ir patirtimi, kai mokiniai bando susieti tai, ką žino, su informacija, kurią reikia išmokti (Anderson ir kt., 1985). Kritinis mąstymas ir mokymasis ugdomi, kai mokytojai supranta ir vertina idėjų bei patirties įvairovę, kai suvokia, kad „vieno teisingo atsakymo“ nėra (Banks, 1988).

Apibrėždami kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant sąvoką, pasitelkėme keturis aptartųjų teorijų aspektus:

- 1) tikėjimą, kad jauni žmonės iš prigimties linkę domėtis pasauliu ir geba nagrinėti painius klausimus bei formuluoti kūrybiškas mintis;
- 2) pripažinimą, kad labai svarbų vaidmenį atlieka dėmesingi mokytojai, skatinantys mokinius nuolat tirti ir padedantys ugdytis produktyvaus mąstymo įpročius ir įgūdžius;
- 3) ryžtą kritinį mąstymą suderinti su diskusijomis ir kitokiais tyrimo procesais, į kuriuos mokiniai įsitraukia natūraliai;
- 4) suvokimą, kad tarp mąstymo įpročių ir demokratinio pilietiškumo esama tiesioginio ryšio.

SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS UGDYMAS

Šiuolaikinėms urbanizuotoms visuomenėms kyla užduotis suburti aktyvias bendruomenes iš žmonių, turinčių skirtingus socialinius ir etninius pagrindus. Ir tai jos turi daryti sulaukdamos vis mažiau patikimos pagalbos iš šeimos, Bažnyčios ar kitų visuomenės organizacijų, kurios prisideda prie žmonių socializacijos. Mokykla – vienintelė išlikusi institucija, su kuria dauguma piliečių palaiko glaudžius ryšius. Nesvarbu, ar yra pasiruošę, ar ne, mokytojai dabar kviečiami rengti mokinius gyventi visuomenėje našiai ir taikiai bendradarbiaujant, net jeigu toji visuomenė nepaprastai sparčiai keičiasi.

Rengti mokinius aktyviais atviros visuomenės piliečiais, vadinasi, ugdyti tokius svarbius pažintinius įgūdžius kaip savos nuomonės formavimas, prasmės suvokimas remiantis patirtimi ir apmąstymais, logiškas argumentų dėstymas, minčių reiškimas aiškiai ir pasitikint. Vis dėlto ugdant pilietiškumą šito negana: reikia, kad požiūriai ir gebėjimai susiliėtų socialinėje srityje, iš anksto nuteikiančioje ir sudarančioje galimybę mokiniams pasijusti vertingais piliečiais.

Socialinės atsakomybės aspektai. Vertingi piliečiai yra ne tik tie, kurie linkę bendradarbiauti ir elgiasi pagal socialinėje visuomenėje įprastą tvarką, bet ir tie, kuriuos galima pasitelkti aiškinantis pokyčius ir priimant išmintingus sprendimus, kaip drauge siekti dar didesnio suderinamumo. Be to, jie turėtų noriai įgyvendinti tokius sprendimus pagal savo gyvenimo visuomenėje pobūdį. Mokslininkai mano, kad mokiniai, norėdami tapti vertingais piliečiais, turi išsiugdyti:

1) gebėjimą suprasti kitus, kurio esmė – numatyti perspektyvą, t. y. pajusti, kaip įvykius jaučia kitas, ir tuo remiantis gebėti iškelti bendrus tikslus bei jų siekti (Selman, 1980);

2) veiksmingumo pojūtį, t. y. suvokimą, kad reikšminga dalyvauti visuomenės (klasės, miesto, tautos) įvykiuose, nes svarbūs yra kiekvieno asmens veiksmai (Colby ir Damon, 1992; Merelman ir King, 1986);

3) suvokimą, kad gyvenime žmonės susiję su didesne visuma, t. y. supratimą, kad jų veikla – ar tai būtų aplinkosaugos darbas, ar darbas visuomenės labui, ar surasta sava vieta kokioje nors religinėje kosmologijoje – yra svarbi ir vertinga ne tik jiems patiems (Erikson, 1963);

4) savo įsitikinimų ir veiksmų vientisumo pojūtį (pavyzdžiui, jeigu stipriai jauti, kad žiauru ir neteisinga izoliuoti vyresnius žmones, turėtum skirti laiko su jais pabūti) (Erikson, 1963).

Ilgą laiką pilietinio ugdymo mokomoji programa buvo mokinių pilietiškumo ugdymo priemonė. Tai disciplina, dėstoma kaip atskiras kursas arba įtraukiant į socialinių studijų mokomąją programą. Pilietinio ugdymo kursas labai svarbus suteikiant mokiniams reikiamų žinių, kad jie taptų veiksmingais piliečiais. Tačiau keturios čia paminėtos sudedamosios pilietiškumo dalys tikrai nesuformuojamos dėstant įprastinį pilietiškumo kursą. Taip yra todėl, kad, norint išugdyti vertingą pilietį, negana jam suteikti reikiamų žinių: būtina puoselėti prosocialines nuostatas, suteikti grupinių procesų įgūdžių ir stiprinti nusiteikimą veikti pagal savo įsitikinimus. Socialinės nuostatos, procesai ir veiksmai geriausiai ugdomi ne vieno mokomojo dalyko pamokose, kad ir kiek daug informacijos jos suteiktų, bet viso mokymosi mokykloje kontekste: per veiklą, įprastą aplinkos tvarką ir lūkesčius (Berman, 1997; Kohlberg, 1980).

Kaip išsiugdoma socialinė atsakomybė? Keturi požiūrio ir elgesio komponentai, kurie yra socialinės atsakomybės pagrindas, gali būti ugdomi remiantis mokyklos patirtimi.

1. Gebėjimą suprasti kitus, laikytis tam tikros pozicijos sustiprina teigiama grupės patirtis. Dokumentais pagrįsti laimėjimai čia yra mokymosi bendradarbiaujant metodai (Johnson ir Johnson, 1980). Jei mokiniai dirba grupėmis ir atlikdami mokyklinės užduotis priklauso vieni nuo kitų, jie pradeda kitaip suvokti bendrus tikslus. Supratimą taip pat ugdo praktinė veikla, skatinanti diskusijas, aiškinamąjį skaitymą ir rašymą, paremtą asmenine patirtimi bei atsižvelgimu į nuomonę, taip pat pasisakymai grupėse dalijantis nuomonėmis (Calkins, 1990).

2. Veiksmingumo pojūtis stiprėja demokratiškose pamokose mokiniams prisiimant atsakomybę už bendrus sprendimus. Ši idėja labai raiškiai buvo išdėstyta dar praeito amžiaus pradžioje:

Jei mokome vaikus paisyti nurodymų ir daryti tai, kas liepiama, ir nesugebame suteikti pasitikėjimo veikti ir mąstyti patiems, tai sukuriame jiems beveik neįveikiamą kliūtį bandant ištaisyti esamus sistemos trūkumus ir siekiant tikrai demokratiškus idealus. Mūsų valstybė sukurta remiantis laisvės principais, bet rytojaus valstybei mes stengiamės duoti kuo mažiau laisvės. Vaikams mokykloje reikia laisvės, kad žinotų, ką ji reiškia, kai patys perims valdymą; jiems reikia leisti išsiugdyti tokias savybes kaip iniciatyva, savarankiškumas ir sumanumas dar iki tol, kol išnyks piktnaudžiavimas demokratija ir jos trūkumai (J. Dewey, 1915, p. 304).

Veiksmingumo pojūtis ugdomas kviečiant mokinius dalyvauti kuriant klasės aplinką, ieškant problemų sprendimo, suteikiant galimybę rinktis mokantis ir atsižvelgiant į jų nuomonę dėl mokyklos darbo ir dalyvavimo visuomeninėje veikloje (Glasser, 1975).

3. Siekis, kad mokiniai plačiau suvoktų gyvenimo prasmę, gali pasirodyti pernelyg įpareigojantis, tačiau kiekvienas mokytojas, kuris susidūrė su jaunimo susvetimėjimo problema poindustrinėse visuomenėse, žino, kad tai nepaprastai svarbus dalykas. Kai mokiniai kviečiami susieti mokymąsi su gyvenimu pasitelkus tokias priemones kaip reakcijos žurnalai, mokymosi ar dviskilčiai dienoraščiai ir kai kartu į mokomąją programą įtraukiama aktuali medžiaga, parenkant šiuolaikinį jos pritaikymą, jie geba suderinti asmeninius tikslus su visuomenės, kurioje gyvena, poreikiais (McCaleb, 1994; Freire, 1970; Horton ir Freire, 1991).

4. Žinių, įsitikinimų ir veiksmų vientisumo pojūtis ugdomas demokratiškose pamokose, o toliau plėtojamas mokymąsi siejant su visuomenės gyvenimu.

Puikių į visuomenę orientuoto ugdymo pavyzdžių galima rasti „Foxfire“ projektuose („Foxfire“ projects), kuriuose mokiniai išmėgina *kultūrinę žurnalistiką*: ieško savo bendruomenės atstovų, išmanančių tradicijas, istoriją ir amatus; kalbasi su šiais žmonėmis ir mokosi iš jų; užrašo tai, ką sužinojo; publikuoja savo darbus. „Foxfire“ projektai puoselėja pagarbą vietos žinioms, tradicijoms, didžiavimąsi jomis. Šie projektai rodo, kad tyrinėjimo įgūdžius galima įdomiai ugdyti pasitelkus aplinkos dalykus. Nueinamas ilgas kelias, kol panaikinamos ugdymo ir vietinių problemų spragos.

MOKYMOSI TEORIJOS IR PROGRAMA. APIBENDRINIMAS

Mokymosi teorijos rodo, kaip produktyviau ir tikslingiau mokyti ir mokytis. Vis dėlto tai neatleidžia mūsų nuo atsakomybės rinktis galutinį ugdymo tikslą. Kurdami projektą, pasirinkome teorijas, derančias su mus vienijančiu idealu – uždaviniu parengti mokinius vertingais atviros visuomenės piliečiais, atsakingais už būsimą gyvenimą. Tokie piliečiai turi gebėti bendradarbiauti ir vadovauti, juos turi gerbti įvairių socialinių grupių žmonės, jie turi būti iniciatyvūs, principingi, išvelgiantys, kaip taikyti ilgalaikius principus sparčiai besikeičiančiomis aplinkybėmis.

Kad pamokose formuotųsi tokie jaunuoliai, būtina aktyviai mokytis. Vadinasi, mokiniai turi gebėti smalsiai ieškoti prasmės ir pasinaudoti mokslininkų laimėjimais, perimdami ne jų idėjas, bet suvokimo būdus. Kad per savo pamokas išugdytume tokius būsimuosius piliečius, turime padėti kiekvienam mokiniui rasti savas to, kas išmoka, sąsajas, turime ne nusisukti nuo pasaulio, o pasitelkti jaunų žmonių entuziazmą kuriant ir palaikant visuomenę, vertą visų jos piliečių. Mums, mokytojams, tai reiškia, kad reikia atsisakyti žinių saugotojų vaidmens ir tapti

tyrimo, skvarbaus proto ugdymo bei veiksmingo mokymo ir prasmės suvokimo proceso dalyviais.

Literatūra

- Anderson R., Hiebert E. H., Scott J. A., Wilkinson I. A. G., *Becoming a Nation of Readers: The Report of the Commission on Reading*, Urbana, IL: University of Illinois, Center for the Study of Reading, 1985.
- Banks J. A., „Education, Citizenship, and Cultural Options“, *Education and Society*, 1988, 1 (1), p. 19–22.
- Berman Sh., *Children's Social Consciousness and the Development of Social Responsibility*, Albany, NY: SUN- NY Albany Press, 1997.
- Bloom B. (ed.), *A Taxonomy of Educational Objectives. Handbook I: Cognitive Domain*, New York: David McKay, 1956.
- Brown A. L., „Knowing When, Where, and How to Remember: A Problem of Metacognition“, in R. Glaser (ed.), *Advances in Instructional Psychology*, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1978.
- Calkins L., *Living Between the Lines*, Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books, 1990.
- Colby A., Damon W., *Some Do Care*, New York: Free Press, 1992.
- Dermendijeva S., Indrasiene V., Temple Ch., Safin D., Zair-Bek S., *Strategies for Use Across the Curriculum: RWCT project Handbook*, New York: OSI, 2001.
- Dewey J., Dewey E., *The Schools of Tomorrow*, New York: Dutton, 1915.
- Erikson E., *Childhood and Society*, New York: W. W. Norton, 1963.
- Freire P., *The Pedagogy of the Oppressed*, New York: Seabury, 1970.
- Glasser W., *Schools without Failure*, New York: HarperCollins, 1975.
- Horton M., Freire P., *We Make the Road by Walking: Conversations on Education and Social Change*, Philadelphia: Temple University Press, 1991.
- Johnson D. W., Johnson R., *Cooperation, Competition, and Individualistic Learning Journal of Research and Development in Education*, 1978, 12 (1), p. 3–15.
- Kohlberg L., „High School Democracy and Educating for a Just Society“, in R. Mosher (ed.), *Moral Education: A First Generation of Research and Development*, New York: Praeger, 1980, p. 20–57.
- Lipman M., *Philosophy Goes to School*, Philadelphia: Temple University Press, 1988.
- Lipman M., *Thinking in Education*, New York: Cambridge University Press, 1991.
- Matthews G., *Dialogues with Children*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1988.
- Matthews G., *Philosophy the Young Child*, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1985.
- McCaleb S. P., *Building Communities of Learners: A Collaboration among Teachers, Students, Families, and Community*, New York: St. Martins Press, 1944.
- Merelman R. M., King G., „The Development of Political Activists: Toward a Model of Early Learning“, *Social Science Quarterly*, 1986, 67 (3), p. 473–490.
- Paul R., Elder L., and Nosich G., *Critical Thinking: How to Prepare Students for a Rapidly Changing World*, Cotati, CA: Foundation for Critical Thinking, 1995.
- Resnick L., „Learning in School and out“, *Educational Researcher*, 1987, 16 (6), p. 13–20.
- Selman R. L., *The Growth of Interpersonal Understanding: Development and Clinical Analysis*, New York: Academic Press, 1980.
- Taba H., *Teaching Strategies and Cognitive Functioning in Elementary School Children. Cooperative Research Project No. 2404*, Washington, D. C.: US. Office of Education, 1966.

KARJEROS SĄVOKOS PAAIŠKINIMAS

Šiandieniniame nuolat besikeičiančiame pasaulyje kinta ne tik gyvenimo, mokymosi bei darbo sąlygos, bet ir teorinės prielaidos, aiškinančios pasirengimo karjerai svarbą. Kartu kinta ir pats karjeros sąvokos apibrėžimas.

Sąvoka „karjera“ kildinama iš lotyniško žodžio *carraria*, reiškiančio žmogaus gyvenimo kelią, bėgimą. Prancūziškasis sąvokos variantas *carriere* įvardija veikimo dirvą, sritį, greitą ir sėkmingą kilimą tarnyboje. Šie du sąvokos aiškinimai rodo, kad karjeros sąvoką galima suprasti įvairiai: kaip konkrečią atliekamą veiklą arba kaip asmeninio gyvenimo planavimą ir to plano įgyvendinimą.

Amerikietis D. E. Superis vienas iš pirmųjų karjeros terminą įtraukė į mokslinę vartoseną, apibrėždamas jį kaip žmogaus gyvenime atliekamų vaidmenų, darbovietėse einamų pareigų, pakopų, lygmenų visumą. Karjera, jo manymu, apima penkių pagrindinių socialinių vaidmenų (besimokantysis, darbuotojas, šeimos narys, bendruomenės narys, pramogautojas) prisiėmimą ir atlikimą mokykloje, darbe, šeimoje, bendruomenėje ir laisvalaikio metu žmogaus gyvenime. Profesijos pasirinkimas laikomas vienu iš karjeros etapų.

D. E. Superio nuomone, karjera – tai nuosekli visų individo profesinių pozicijų ir darbo vietų seka, apimanti visą žmogaus darbinės veiklos istoriją.

M. B. Arthuras teigė, kad karjera – tai nuosekliai kintanti laike asmens profesinės, darbinės veiklos ir su ja susijusios patirties seka, trunkanti visą gyvenimą, apimanti jo elgesį ir nuostatas, susijusias su šia veikla.

Taigi karjeros sąvoka yra daugiaprasė ir platesnė už profesijos, užsiėmimo ar darbo sąvokas. Ji apibūdina ne tik profesinės veiklos pobūdį, bet ir dirbantį asmenį bei instituciją, kuri apibrėžia jo veiklą ir poziciją gamybinės organizacijos struktūroje. Karjera – tai ne vienintelė profesija ar užsiėmimas, kuriam žmogus paskiria visą gyvenimą.

TEORINĖS UGDYMO KARJERAI PRIELAIDOS

Socialinių mokslų teorijos, be kita ko, skirtos žmogaus elgesiui paaiškinti. Taigi ir pedagogams, siekiantiems padėti mokiniams planuoti jų ateitį, teorijų žinojimas gali padėti suvokti besirenkančiųjų profesiją bei pradedančiųjų planuoti karjerą požiūrius ir perspektyvas, sužinoti jų įsitikinimus ir susisteminti juos į aiškia struktūrą bei keisti išankstines asmenines nuostatas, objektyviau įvertinant individualias besirenkančiųjų profesiją aplinkybes ir ateities perspektyvas.

Karjeros planavimo teorijos gali būti suklasifikuotos į keletą grupių:

- *diferencinės teorijos* – tai savybių, veiksnių ir asmenybės tipų teorijos;
- *vystymosi (raidos) teorijos*;
- *struktūrinės, arba galimybių teorijos*;
- *biheivistinės, arba elgsenos (socialinio mokymosi) teorijos*;
- *bendruomeninės sąveikos teorijos*;
- *kitos teorijos*, kurioms priskiriamos niekur kitur nepriskirtos asmenybės teorija, sprendimų priėmimo teorija, kognityvinės teorijos, konstrukto, racionalaus profesijos pasirinkimo teorijos ir kt.

Šiuolaikinių karjeros planavimo teorijų pradininku laikomas **F. Parsonsas**, kuris 1908 m. JAV įkūrė pirmąjį profesinio konsultavimo biurą, o 1909 m. išleido knygą „Profesijos pasirinkimas“. Jo profesijos pasirinkimo ir profesinio konsultavimo koncepcija, priskiriama diferencinių teorijų grupei, remiasi trimis prielaidomis:

1. Kiekvienas žmogus savo individualiomis ypatybėmis, profesiskai reikšmingais gebėjimais optimaliai tinka vienintelei profesijai.
2. Profesinę sėkmę ir pasitenkinimą pasirinkta veiklos rūšimi lemia individualių žmogaus ypatybių ir profesijos reikalavimų atitikimo laipsnis.
3. Profesijos pasirinkimas iš esmės yra sąmoningas ir racionalus procesas, kurio metu pats žmogus arba jam padedantis asmuo nustato individualias psichologines bei fizines savybes ir suderina jas su esamais įvairių profesijų reikalavimais.

Remdamasis šiomis prielaidomis, F. Parsonsas suformulavo tris pagrindinius sėkmingo karjeros planavimo principus:

- 1) *geras savęs pažinimas;*
- 2) *geras pasirenkamos profesijos ypatumų žinojimas;*
- 3) *mokėjimas reikiamai derinti šias žinias ir priimti tinkamą sprendimą dėl profesijos.*

Šalia F. Parsonso reikia paminėti ir **R. Hoppocką**, kuris profesijos pasirinkimą ir karjeros planavimą aiškina per asmens poreikių patenkinimą. Jo teorijos esmę atskleidžia dešimt postulatų apie tai, kad žmogus profesiją renkasi norėdamas patenkinti savo poreikius. Individas turi daugybę įvairių poreikių ir jo reakcija į šiuos poreikius lemia profesijos pasirinkimą.

Labai populiari tarp teoretikų ir praktikų yra amerikiečių psichologo **J. Hollando** asmenybės tipų teorija, kuri pirmą kartą buvo paskelbta 1959 m. J. Hollando idėjos ir tyrimo metodika turėjo didžiulės įtakos profesinio konsultavimo praktikai visame pasaulyje.

J. Hollandas, remdamasis F. Parsonso teorija, analizuoja asmenybės ir jos aplinkos santykius, todėl jo teorija priskiriama prie savybių ir veiksmų teorijų. Ji laikoma šios teorinės krypties viršūne, nes autoriaus teiginiai remiasi moderniausiomis psichologijos ir sociologijos žiniomis apie asmenybę bei gausiais tyrimų duomenimis.

J. Hollandas mano, kad asmuo, pasirinkdamas profesiją, išreiškia savo asmenybę. Jis teigia, kad panašūs žmonės renkasi panašias profesijas, o pasitenkinimas darbu, sėkmė, gyvenimo stabilumas priklauso nuo to, kiek asmenybė dera su aplinka. Asmenybės tipų yra šešetas: **realistinis, tyrinėtojo, meninis, bendrautojo, iniciatyvinis ir normatyvinis**.

J. Hollando nuomone, žmonės linkę ieškoti tokios darbinės veiklos aplinkos, kurioje galėtų išreikšti save. Žmogaus elgesį lemia asmenybės ir aplinkos sąveika.

Kitokio pobūdžio yra amerikiečių klinikinės psichologijos atstovės **Anos Roe** teorinės profesijos rinkimosi ir karjeros planavimo interpretacijos. Ji pirmoji suformulavo profesijos rinkimosi teoriją, pagrįstą asmenybės ugdymo šeimoje bei jos narių tarpusavio santykių analize. A. Roe, analizuodama mokslininkų asmenybes, priėjo išvadą, kad tikslųjų ir socialinių mokslų darbuotojų gyvenimas ir tai, kaip jie sąveikauja su žmonėmis, skiriasi. Šie skirtumai, jos nuomone, priklauso nuo ankstyvosios vaikystės patirties, nuo tėvų auklėjimo stiliaus, bendros namų atmosferos ir šeimos narių tarpusavio santykių. Tėvai, tenkindami pirminius vaiko poreikius, ne tik formuoja jo poreikių struktūrą, bet ir nulemia tai, kokias poreikių tenkinimo priemo-

nes vaikas pasirinks ateityje. Nepakankamai ankstyvojoje vaikystėje patenkinti poreikiai vėliau tampa vyraujančiu asmens elgesio motyvu, lemiančiu jo gyvenimo būdą ir asmenybės orientaciją.

A. Roe skyrė tris emocinių santykių namuose tipus – **emocinis susitelkimas į vaiką, vaiko vengimas ir vaiko priėmimas tokio, koks jis yra**. A. Roe nuomone, šie vaikų ir tėvų santykiai lemia du elgesio tipus: į žmones orientuotą elgesį ir ne į žmones orientuotą elgesį. Tokį pat elgesio modelį vaikai stengsis išsaugoti ir pradėję suaugusiojo gyvenimą, žinoma, ir rinkdamiesi profesijas. Vaikai, kurių šeimose vyravo šilti, draugiški santykiai, rinksis profesijas, orientuotas į bendravimą su kitais žmonėmis. O vaikai, kurių šeimose vyravo šalti, abejingi santykiai, rinksis profesijas, orientuotas į veiklą su daiktais.

žymiausias karjeros projektavimo raidos teorijų kūrėjas yra **D. E. Superis**. Jis pagrįstai laikomas vienu iš populiariausių asmenybės profesinio apsisprendimo raidos modelių kūrėjų. Savo teoriją jis vadino diferencinės, raidos ir socialinės psichologijos teorija, nes, jo manymu, tik remiantis visų šių sričių žiniomis, taip pat ir kai kuriomis ekonomikos bei sociologijos teorijomis, bus galima sukurti pašaukimo raidos teoriją, adekvačiai nagrinėjančią sudėtingus profesinės karjeros procesus.

D. Superis teigė, kad, pasirinkdamas profesiją, žmogus iš esmės pasirenka vieną iš pagrindinių priemonių savajam „aš“ išreikšti. Profesinė asmens elgsena yra būdas jo profesiniam savivaizdžiui įgyvendinti. Profesinė raida, jo manymu, vyksta visą laiką, prasideda vaikystės viduryje ir tęsiasi visą suaugusio žmogaus gyvenimą. Ši raida gali būti suskirstyta į keletą etapų: **augimo, tyrinėjimo, įgijimo, įtvirtinimo, silpnėjimo**. Etapai atitinka amžiaus tarpsnius: augimas arba vaikystė, tyrinėjimas arba jaunystė, įgijimas arba ankstyvoji branda, įtvirtinimas arba vidutinis amžius ir silpnėjimas arba senatvė. Tokia profesinio apsisprendimo raidos samprata remiasi prielaida, kad visi žmonės, pasiekę tą patį etapą, sprendžia panašias profesijos pasirinkimo problemas. Paauglys, tyrinėdamas save ir aplinką, aktyviai ieško tinkamiausios profesijos. Jaunuolis, įgydamas profesinį išsilavinimą, transformuoja savo pašaukimą į konkrečią darbinę veiklą. Brandus žmogus, tobulindamas meistriškumą, pasiekia profesinės karjeros viršūnę.

Bihevioristinę karjeros projektavimo teoriją yra pateikęs **D. Krumboltzas**. Jo teorijoje pabrėžiamas mokymasis. Mokydamiesi žmonės įgyja patirties, išmoksta įprasminti savo veiklą, formuoti požiūrį į save ir aplinką, įgyti įgūdžių ir mokėjimų užduotims ir problemoms spręsti. D. Krumboltzas teigia, kad profesiniam apsisprendimui svarbios keturios veiksmų grupės: **genai** – paveldimosios savybės, apribojančios mokymosi galimybes bei profesijos pasirinkimą; **aplinka** – socialinės, kultūrinės, politinės, ekonominės, gamtinės sąlygos; **mokymosi patirtis** – unikali kiekvieno individo mokymosi patirtis, tai, su kuriomis profesijomis jis susiduria pirmiausia, daro įtaką profesiniam pasirinkimui; **užduoties atlikimo įgūdžiai** – jais reiškiasi veiksmo atlikimo standartai ir vertybės, darbo įpročiai, pažinimo procesai, emocinės reakcijos.

Aptartosios teorijos turėtų padėti suprasti veiksmus, turinčius įtakos rengimuisi karjerai. Tačiau nė viena teorija nepajėgi išspręsti visų su tuo susijusių problemų, tik pabrėžia, kad karjeros planavimas yra ilgai trunkantis procesas, kuriam būtina pažinti save ir darbinės veiklos pasaulį.

UGDYMO KARJERAI SVARBA

Šiandieniniam pasauliui reikia lankstumo ir prisitaikymo. Savo gyvenimo ir karjeros kelyje mes galime sėkmingai prisitaikyti, jeigu sugebėsime tinkamai reaguoti į besikeičiančias aplinkybes, suvoksime, ką mėgstame dirbti, įgysime kompetencijos, reikalingos tiems darbams atlikti, pasitikėsime ir vertinsime save.

Šiandieniniame pasaulyje sėkmingą asmens karjerą laiduoja keturių kompetencijų – asmeninės, socialinės, edukacinės ir profesinės – visuma. Asmeninė kompetencija – tai žmogaus savęs pažinimo ir savęs pristatymo gebėjimai. Socialinės kompetencijos sričiai priskiriami žmogaus santykius su kitais žmonėmis ir socialine aplinka lemiantys gebėjimai. Edukacinės (mokymosi) kompetencijos sričiai priklauso žmogaus saviugdodos gebėjimai. Profesinę kompetenciją sudaro specifiniai profesiniai gebėjimai, susiję su darbine žmogaus veikla.

Šio ugdymo tarpsnio sėkmingumas kloja pamatą tolesniam asmens mokymuisi, būsimai akademiniai ir profesinei veiklai. Baigę bendrojo lavinimo mokyklą, mokiniai turi gebėti priimti svarbius savo gyvenimui sprendimus, suprasti ateities planavimo svarbą, mokėti pažinti save, gebėti veikti įvairiomis socialinėmis aplinkybėmis. Taip pat jie turi suvokti, kad ateities planavimas ir pasirengimas jai prasideda šiandien, o karjeros planavimo procesas trunka visą gyvenimą.

Individo karjeros planavimo įgūdžių ugdymas bendrojo lavinimo mokykloje yra svarbus tiek švietimo sistemai, tiek darbo rinkai bei jų tarpusavio sąveikai. Daugelis jaunų žmonių, įgijusių vidurinį išsilavinimą, pasijunta blaškomi abejonių, nerimo ir nežinios. Abejojama ne tik kokią profesiją pasirinkti, abejojama savo žiniomis, gebėjimais, galimybėmis. Trūksta pasitikėjimo savo jėgomis, kritinio ir adekvataus požiūrio į save, savirefleksijos ir gebėjimo spręsti. Norint išmokti sėkmingai planuoti savo darbinę ateitį, kryptingai ir nuosekliai siekti karjeros, nepakanka vien bazinio išsilavinimo, įgūdžių ar patirties – dar reikia išsiugdyti gebėjimą atpažinti ir atrasti sau tinkamiausią veiklą ir, atsižvelgiant į rinkos poreikius, gebėti prisitaikyti prie esamų aplinkybių.

Literatūra

- Adamonienė R., Daukilas S., Krikščiūnas B., Maknienė I., Palujanskienė A. *Profesinio ugdymo psichologija ir pedagogika*. Utena: Utenos Indra, 2003.
- Inglar T., Bjerknas E. ir kt. *Mokymasis ir konsultavimas*. Kaunas: VDU, 2002.
- Jovaiša T., Orenienė R. Profesinis konsultavimas žmogiškųjų išteklių plėtros kontekste // *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 2003, Nr. 7, Kaunas: VDU.
- Karjera šiandien ir rytoj*. Parengė A. Gumuliuskienė, D. Augienė, L. Bobrova ir kt. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2002.
- Karjeros projektavimo vadovas*. Kaunas: VDU, 2005.
- Minkevičienė A. Karjera be sienų mokymosi visą gyvenimą kontekste // *Karjeros konsultavimas tarpkultūrinėje Europos erdvėje*. Klaipėda, 2005.
- Perry N., Vanzandt Z. *Žvilgsnis į ateitį*. Kaunas: ALF, 1998.
- Profesijos patarėjų mokymo metodinė medžiaga*. Vilnius, 2003.
- Profesinės karjeros vadovas*. Vilnius, 1998.
- Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašas*. Vilnius: ŠMM, 2005.
- Pukelis K. Karjeros projektavimo gebėjimai žinių visuomenėje: nauji iššūkiai profesiniam konsultavimui ir karjeros planavimui // *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 2003, Nr. 6, Kaunas: VDU.
- Pukelis K., Pundzienė A. Profesinis konsultavimas karjeros projektavimui: paradigmos kaita // *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 2002, Nr. 5, Kaunas: VDU.
- Stanišauskienė V. *Rengimosi karjerai proceso socioedukaciniai pagrindai*. Kaunas: Technologija, 2004.

SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKŲ UGDYMAS IR PROGRAMA. ČEKIJOS PATIRTIS

Visi tėvai trokšta susilaukti sveiko vaiko. Deja, šis noras ne visuomet išsipildo. Šalia vaikų, kurie gimsta sveiki ir normaliai auga, gyvena ir neįgalūs vaikai, kurių sutrikimai išryškėja vos gimus arba augant.

Sunku išvardyti visas negales nuo labai sunkių iki gana lengvų. Ugdydami turime atsižvelgti į neįgalių vaikų galimybes ir poreikius, todėl juos vadiname specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikais.

Dauguma žmonių mano, kad negalė visada matoma ir neįgalų vaiką kiekvienas lengvai atpažins. Jie klysta. Dažnai tokie vaikai išoriškai niekuo nesiskiria nuo sveikųjų bendraamžių, dėl to gali kilti daug nesusipratimų bendraujant ir bendradarbiaujant ugdymo proceso metu, taip pat sunkumų siekiant profesinės karjeros.

Šiuo metu specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikų vis daugėja. Atrodytų, jog tai prieštarauja logikai, nes apskritai mokyklą lankančių vaikų mažėja. Tačiau mokyklose vis daugiau mokinių, turinčių neurologinių ar psichikos problemų, mokymosi, dėmesio sutelkimo, elgesio ir emocijų sutrikimų, pernelyg aktyvių vaikų. Dėl nepalankios socialinės-ekonominės aplinkos vis daugėja rizikos grupės vaikų, t. y. potencialiai galinčių patekti į specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikų grupę.

Specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikai paprastai patys suvokia savo negalę. Kartais jie lygina save su sveikaisiais bendraamžiais ir supranta, kad yra kitokie, o kartais tai suvokia iš visuomenės elgesio su jais. Sakoma, kad visuomenės kokybė priklauso nuo to, kaip gerai ji globoja neįgalius žmones. Jeigu su šiuo teiginiu sutinkame, turime pripažinti, kad mūsų visuomenės kokybė gana žema.

Kalbėdami apie neįgaliųjų globą švietimo sistemoje, turime pripažinti, kad ilgai laikėmės teorijos, neturinčios ryšio su gyvenimu.

Prieš įvykstant demokratiniam Vidurio ir Rytų Europos pokyčiams, pedagogai kimšo mokiniams į galvas žinias nesusimąstydami, ar jos atitinka mokinių poreikius, jų ateities perspektyvas. Tai ypač pasakytina apie specialiuųjų ugdymosi poreikių vaikus. Išties laikotarpį specialiuųjų poreikių vaikai, taip pat ir suaugusieji nebuvo labai gerbiami.

Pastaruoju metu tokie vaikai patyrė teigiamus švietimo sistemos pokyčius. Požiūris į juos pamažu keitėsi nuo negatyvaus negalių aprašymo iki sutelkto į juos dėmesio, humanistinio problemų sprendimo.

Šiuolaikinėje visuomenėje įvykusios požiūrio į specialiuųjų poreikių žmones permainos įtvirtintos Čekijos Respublikos nacionalinėje švietimo programoje, kurios vienas iš prioritetų – užtikrinti visiems galimybę mokytis visą gyvenimą.

Kiekvienam turi būti suteikta galimybė visą gyvenimą eiti tobulėjimo keliu pagal savo poreikius. Tai taikoma visiems žmonėms – nuo itin gabių iki socialiai ar psichiškai mažiau apdovanotų. Savo pačios labai visuomenė turi kuo anksčiau pripažinti kiekvieno individo galimybes ir sukurti sąlygas visavertei asmenybės raidai.

Dar daug žmonių ugdymą suvokia kaip intelektinių gebėjimų lavinimą. Bet ugdymas – tai kai kas daugiau. Jis susijęs ne tik su žiniomis ir mokymu, bet ir su socialinių bei kitokių įgūdžių lavinimu, dvasinių, dorovinių ir estetinių vertybių įtvirtinimu, santykių su kitais žmonėmis ir visuomene kūrimu, jausmų ir valios ugdymu, galiausiai – su gebėjimu išgyventi besikeičiančiomis užimtumo ir darbo rinkos sąlygomis. Toks ugdymo apibrėžimas atitinka visuminį požiūrį į asmenybę. Bet kaip jį įgyvendinti?

Norint aprėpti visus minėtus ugdymo aspektus, vien paskaitų negana. Būtinai metodai ir strategijos, nukreipti ne tik į smegenis, bet ir į širdį, į visą mokinio asmenybę. (Iš patirties žinome, kad, norėdami patraukti ir motyvuoti specialiųjų ugdymosi poreikių vaiką, būtinai turime paisyti šios sąlygos.)

Specialiųjų mokyklų, kaip ir visos švietimo sistemos, mokytojai šiandien stengiasi pakeisti mokymo būdus, bando kurti mokykloje teigiamus santykius ir palankią aplinką.

Dirbant su specialiųjų poreikių vaikais, svarbiau negu kitais atvejais taikyti metodus, skatinančius mokinius bendradarbiauti. Vien paskaitos nėra veiksmingos. Specialiųjų poreikių vaikui geriausia mokytis per veiklas, įtraukiančias į mokymąsi asmeninę patirtį. Tačiau kiekvieną dieną skirtingoms klasėms kurti naujas interaktyvias pamokas – sunkus ir varginantis darbas. Todėl mokytojai labai vertina visas naujas idėjas, padedančias dirbti su mokiniais.

Programa siūlo konkrečius metodus ir strategijas, kurie lavina kritinio mąstymo įgūdžius kaip sėkmingos ateities karjeros įrankius.

Kodėl taip svarbu lavinti specialiųjų poreikių vaikų kritinio mąstymo įgūdžius? Mat šių vaikų profesinis gyvenimas ir karjera paprastai klostosi labai sunkiai. Jau vien negalė, nukrypimas nuo normos gali supriešinti juos su visuomene ir socializacijos procese sukurti konfliktinių situacijų. Tai irgi gali pastūmėti vaiką eiti jau išbandytu stereotipiniu keliu, nes manoma, kad jis nepajėgus sukurti ar sugalvoti ką nors nauja.

Ši problema svarbesnė sutrikusio intelekto vaikams, kurie silpnai geba laisvai ir kūrybiškai mąstyti. Tokiu atveju vaiko integravimąsi į visuomenę dažniausiai norima padaryti paprastesnį, pasitenkinama vien elgesio ar pasaulio suvokimo taisyklėmis.

Specialiųjų poreikių vaikai dažnai prasčiau save vertina ir nepasitiki savimi. Stokodami pasitikėjimo, negali susikurti asmeninės nuomonės apie daiktą ar situaciją. Tokie vaikai nuo mažens skatinami išmokti jau parengtas ir paprastai suformuluotas „tiesas“. Pačių vaikų nuomonės ir požiūriai, kuriuos pradžioje jie dar bando ginti, dažnai išpeikiami ar net išjuokiami. Gerų ketinimų vedami, aplinkiniai dažnai verčia juos „neišsigalvoti ir elgtis kaip dera“.

Štai kodėl būtina lavinti specialiųjų poreikių vaikų kritinio mąstymo įgūdžius. Tačiau tai – ilgas ir sunkus darbas. Tam reikia specialių pedagoginių metodų ir, be abejo, pakeisti mokymo aplinką bei jo organizavimo būdus.

NUO KO PRADĖTI?

Atsakymas labai paprastas – skatinti savižiną, pasitikėjimą, savimone, stiprinti savigarbą. Tai sąlygos, neatsiejamai susijusios su vaiko asmenybės raida. Galiausiai turime įvertinti individualias protines tokio mokinio galimybes ir gerbti jo raidos pokyčius. Tam prireiks daug kantrybės ir empatijos, nuo kurių priklauso gebėjimas įveikti netgi pasikartojančias nesėkmes.

Programos temos tinka visiems mokiniams, o ypač – specialiųjų ugdymosi poreikių vaikams. Kokios tai temos ir kodėl jos tokios vertingos?

Visos temos labai svarbios ir glaudžiai viena su kita susijusios, ir sunku būtų pasakyti, kuri iš jų pati vertingiausia. Vis dėlto norime atkreipti dėmesį į kai kurias iš jų.

Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai, būdami neįgalūs ir dėl to turėdami nesėkmių, yra linkę prastai save vertinti. Kaip jau minėta, kartais taip yra dėl to, kad jie bando lyginti save su sveikais bendraamžiais, o kartais tą lemia neigiamas visuomenės požiūris. Dėl to atsiranda elgesio ir emocinių sutrikimų.

Norėdami to išvengti, padėkime specialiųjų poreikių vaikams suvokti savo gebėjimus ir pranašumus. Nagrinėdami temą „Savižina“, galime jiems ne tik padėti susitaikyti su trūkumais, bet ir įvardyti, vadinasi, suvokti, savo pranašumus.

Į savižinos temą įeina kita labai svarbi tema – „Savigarba“. Savigarba labai padeda ne tik profesinėje karjeroje, bet ir siekiant išvengti socialinių šiandienos ligų (kovojančios su narkomanija, alkoholizmu, prostitucija ir kt.), su kuriomis neretai susiduria ir specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai. Menka savigarba – geriausia sąlyga tarptari priklausomybėms.

Taip pat minėtina pasitikėjimo stoka. Tai logiškas specialiųjų poreikių vaikų raidos rezultatas. Būdami neįgalūs, tokie vaikai dažnai susiduria su nesėkmėmis ir dėl to ima dar labiau nepasitikėti savimi.

Kalbėdamiesi apie *pasitikėjimą*, turime vaikams aiškinti, kad ne visuomet viskas pavyksta, kita vertus, daugybę dalykų jie gali daryti ir daro labai gerai. Tereikia padėti jiems tai pamatyti.

Beveik visi vaikai, taip pat ir sveikieji, dažnai planuoja ateitį neįvertindami savo galimybių. Ši plati savižinos tema įgalina vaikus sieti informaciją apie save su įvairioms profesijoms keliamais reikalavimais, o tai galima laikyti viena svarbiausių darbo su specialiųjų poreikių vaikais sričių, nes, būdami neįgalūs, jie gali pasirinkti daug mažiau profesijų negu sveikieji bendraamžiai. Savižina, savigarba ir pasitikėjimas savimi leidžia mokiniais geriau planuoti būsimą karjerą.

Specialiųjų poreikių vaikų išskirtinumas – dažna jų ir sveikų žmonių nesusipratimų ir konfliktų priežastis. Todėl kita tema – „žmonių santykiai“ – taip pat labai svarbi. Visi – ir specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai, ir sveiki žmonės – turi išmokti kurti teigiamus santykius, paremtus abipuse pagarba ir tolerancija.

Pastaraisiais metais šioje srityje daug padaryta – atsisakyta daugelio stereotipų, sugriauta daug užtvarų, tačiau siena tarp sveikų ir specialiųjų poreikių vaikų vis dar tebestovi.

Pastebėta, kad sveikieji labiau linkę suprasti žmones, kurių negalė sunki, bet nepripažįsta ir nesupranta tų, kurių sutrikimai lengvesni. Tai būdinga tiek šeimos narių, tiek apskritai žmonių santykiams.

Bendraudami su žmonėmis, kurių negalė nelabai sunki, dažnai būname nekantrūs, kartais net linkę į patyčias. Todėl kita šalis – neįgalieji – nusiteikia priešiška. Taigi būtina ugdyti abipusę pagarbą ir empatiją, kuri šiandienos švietimo sistemoje visame pasaulyje darosi vis aktualesnė.

Su šia tema susijusios ir kitos temos – „Individas ir visuomenė“, „Bendravimas“, „Konfliktų valdymas ir sprendimas“. Kalbant apie individą ir visuomenę, būtina pabrėžti vienodą žmogaus teisių ir atsakomybės svarbą. Tai labai įdomi tema, nes dar visai neseniai sąvoka „žmogaus teisės“ neegzistavo. Čekijos Respublikoje ilgą laiką žmogaus teisės buvo labai ribojamos. Dabar padėtis pasikeitė, ir mes bandome kurti demokratinę sistemą.

Visi kalba apie demokratiją, laisvę, žmogaus teises, bet atrodo, kad ne kiekvienas žino, jog demokratija – tai lyg moneta, kurios viena pusė yra laisvė, o kita – atsakomybė. Nagrinėdami temą „Bendravimas“, ugdome mokinių gebėjimą aiškiai išsakyti savo nuomonę, jausmus, požiūrius, ginti savo įsitikinimus, priimti kritiką, formuluoti klausimus ir atsakinėti į juos.

Tema „Konfliktų valdymas“ svarbi visiems, bet specialiųjų poreikių vaikams – ypač. Jau minėjome, kad dauguma sutrikusio intelekto vaikų elgiasi pagal paprastus žinomus pavyzdžius, o konfliktinėje situacijoje tai dažnai reiškia agresiją ir smurtą. Bet kaip galime šiuos vaikus kaltinti, kai šiandien beveik visur matome smurtą? Žiniasklaida kasdien praneša apie smurto atvejus, rodo savo jausmų nevaldančius žmones. Smurtas filmuose, kompiuteriniuose žaidimuose, žiniose... O jeigu dar kasdien smurtaujama ir neįgalaus vaiko namuose, tai jis gali pamanyti, kad šitaip spręsti konfliktus yra teisinga. Būkime nuoširdūs – *smurtas būdingas ne vien specialiųjų poreikių vaikams*.

Vienas iš smurto prevencijos būdų – ugdyti jausmus. Šiandien vis dažniau susiduriame su „emocinio intelekto“ sąvoka. Būtina ugdyti tiek sveikų, tiek specialiųjų poreikių asmenų emocinį intelektą.

Labai svarbi tema – „Darbas ir profesija“. Nors specialiųjų poreikių vaikų galimybės rinktis profesiją dažnai gana ribotos, jie turi suvokti mokymosi visą gyvenimą svarbą ir žinoti, kur gauti informacijos apie įvairias profesijas.

Specialiųjų poreikių žmonės dažniau susiduria su bedarbyste. Jie turi būti tam pasirengę ir žinoti apie galimus neigiamus jos padarinius, mat šiandien dažnas jaunuolis įsivaizduoja, kad būti bedarbiu – visai neblogai, ir samprotauja maždaug taip: „Nedirbu, o pinigų gaunu“.

Programa ateina į pagalbą mokytojui, kuris nori ne vien perduoti informaciją, bet ir ugdyti visą vaiko asmenybę: lavinti socialinius ir kitus įgūdžius, įtvirtinti dorovines ir estetines vertybes, formuoti santykius su kitais žmonėmis ir visuomene, lavinti jausmus ir valią, galiausiai – ugdyti gebėjimą išgyventi besikeičiančiomis darbo rinkos sąlygomis.

Ši programa vertinga ir mokytojams, nes daugumos jų mokymo įstaigos neparengė visapusiškai ugdyti asmenybės. Nors pastaraisiais metais mokytojų rengimo programos pasikeitė, jose vis dar per mažai dėmesio skiriama vaiko asmenybės raidai, savižiniai, savigarbai, bendravimui, konfliktų valdymo įgūdžiams, meditacijai, žmonių santykiams... Būsimieji pedagogai rengiami labiau kaip specialistai, savo dalyko žinovai, mažai dėmesio kreipiant į tai, kad jie dirbs su žmonėmis ir darys įtaką jų gyvenimui.

Specialiojoje pedagogikoje tai dar svarbiau, nes daugelis specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų ateina iš nepalankios socialinės aplinkos, jų tėvų protinis ir emocinis intelektas dažnai labai žemas. Mokykla yra vienintelė vieta, kurioje su vaikais nuolat dirbama, kur jiems sudaromos sąlygos įgyti teigiamos patirties.

Darnių šeimų vaikus taip pat reikia supažindinti su darbo metodais, padedančiais orientuotis savyje, visuomenėje ir gyvenime. Tėvai, auginantys specialiųjų poreikių vaiką, neretai tiesiog nežino, kaip su savo atžala elgtis. Kartais neįgalus vaikas apgaubiamas pernelyg didele meile, kartais jam metama: „Tu nieko negali padaryti, tu – nepajėgus“, o kartais nusiviliama: „Už ką man toks vaikas?“ Tokiais atvejais pedagogas padeda ir vaikui, ir šeimai. Jis turi kantriai dirbti su tėvais ir iš lėto ugdyti vaiko asmenybę.

Visiems specialiųjų mokyklų vaikams reikia pedagogų, kurie padėtų jiems rasti vietą pasaulyje ir tapti kuo labiau nepriklausomiems, kuo laimingesniems.

Bėda ta, kad tokios kaip ši programos, tokios temos, tokie metodai vis dar yra nauji. Pedagogai patirties neturi arba turi per mažai. Nors pastaraisiais metais pasiekta nemenka pažanga, mokytojams reikia paramos, įkvėpimo, motyvacijos... Juos reikia mokyti. Programa bando šiuos poreikius tenkinti.

MŪSŲ MOKYKLOS PATIRTIS

Mūsų mokykla specializuojasi ugdyti sutrikusio intelekto 15–19 metų jaunuolius. Jie atvyksta iš specialiųjų arba paprastų mokyklų, kur nesugebėjo prisitaikyti ir mokytis. Jau keletą metų vadovaujames nuostata, kad mokykla turi visapusiškai ugdyti mokinius kaip asmenybes. Mūsų tikslas – ugdyti gebėjimus, kurie leistų šių laikų vaikams aktyviai, pilietiškai ir atsakingai kurti savo gyvenimą besikeičiančiame pasaulyje. Tai neįmanoma, kol nebus kiekybiškai ir kokybiškai pakeistas mokymo turinys, tikslai ir formos.

Kasmet mes keičiamės ieškodami, kaip kuo geriau parengti mokinius gyvenimui. Mūsų mokiniai yra sutrikusio intelekto. Daugelis jų labai gerai suvokia, ką reiškia būti nevykėliu, iš kurio nuolat tyčiojasi. Dauguma jų kilę iš socialiai nepalankios aplinkos, daugumos jų neremia šeimos. Daug mūsų mokinių yra čigonai.

Mes matome, kaip daugelis mūsų mokinių įvairiomis formomis – nuo atsargumo iki atviros agresijos – priešinas visuomenei. Todėl iš pat pradžių stengiamės ugdyti visą asmenybę, lavinti

intelektą pačia plačiausia šio žodžio prasme. Šios sunkios užduoties neįgyvendinsime, jei susitelksime tik į protą (dažnai mokyklos vaidmuo kaip tik taip ir suvokiamas). Reikia ugdyti praktinį, emocinį, socialinį ir dorovinį intelektą. Tik taip galėsime lavinti mokinių savižiną, stiprinti pasitikėjimą savimi ir savigarbą – pagarbos kitam žmogui ir visuomenei pagrindą.

Mes taikome daug aktyviųjų metodų, mokome pasitelkdami patirtį. Kasmet su naujokais vykstame į trijų dienų žygį, kurio metu žaisdami įvairius žaidimus ir atlikdami įvairias veiklas stengiamės sukurti teigiamus tarpusavio santykius. Tokia pradžia leidžia mums geriau pažinti mokinius, o šie savo ruožtu susipažįsta su savo mokytojais nemokyklinėje aplinkoje.

žinoma, kartais būna labai sunku, ne viskas pavyksta. Bet tuomet žinome, kad padarėme, ką galėjome, todėl nedera jaustis sugniuždytiems ir pasiduoti.

Vis dėlto dažnai mus lydi sėkmė. Esame laimingi, kai apsilanko buvę mokiniai ir pasakoja, kaip jiems sekasi, rodo savo vaikų nuotraukas, kartais prašo pagalbos. Tai geriausias įrodymas, kad mums pavyko sukurti pasitikėjimo aplinką, vieną pagrindinių sąlygų ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių vaikus ir apskritai visus vaikus.

dalis

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – savižinę ir teigiamą savęs vertinimą. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – laisvai formuluoti mintis ir pasakoti apie save; – išskirti ir įvardyti svarbiausius sau dalykus; – atrasti, kurti ir fantazuoti; – pažinti skaičius, orientuotis laike, skirti darbo dienas ir savaitgalius, šitokią dieną ir laisvalaikį. 	<p>Aš</p> <ul style="list-style-type: none"> – moku, žinau, gebu; – domiuosi, mėgstu daryti, noriu išmokti; – mano mėgstamas žaistas, žaidimas ar knyga; – mano svajonė; – aš ir mano diena. 	<ul style="list-style-type: none"> – pristatyti, papasakoti apie savo pomėgius, darbus, žaidimus, knygas; – parodyti, ką geba gerai daryti; – išsakyti savo svajones; – papasakoti apie savo dieną, mokytis planuoti laiką. 	<p>Mėgstamų daiktų atranka, piešimas, konstravimas, skaitymas, imitavimas, laiko pažinimas (diena, savaitė, mėnuo, metų laikai), laikrodžio.</p>	<p>Vaikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebės aiškiai ir laisvai pasakoti apie save; – mokės išskirti ir įvardyti svarbiausius sau dalykus; – suvoks ir išmoks skirti sąvokas „pomėgis“, „svajonė“, „darbas“, „gebėjimas“ ir kt.; – išmoks orientuotis laike.
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pagarbą savo šeimos nariams ir domėjimąsi jų asmeniniais bei profesiniais bruožais; – siekį būti geram ir šeimos kaip vertybės supratimą. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – laisvai formuluoti mintis ir pasakoti apie savo šeimą; – išskirti ir įvardyti svarbiausius sau dalykus, pastebėti reikšmingas smulkmenas; – formuoti teigiamą požiūrį į darbą. 	<p>Aš ir mano šeima</p> <ul style="list-style-type: none"> – mano šeimos nariai; – jų pomėgiai ir darbai; – darbai namie ir kitur; – „Norėčiau būti toks kaip senelis (tėtis...)“; – „Užaugęs noriu būti... bet ar aš tuo būti galiu?“ 	<ul style="list-style-type: none"> – supažindinti su savo šeima: jos nariais, jų pomėgiais ir darbais; – papasakoti apie savo svajones kuo nors ateityje būti; – supažindinti su tam darbui būtinomis savybėmis ir gebėjimais. 	<p>Savo šeimos pristatymas (nuotraukų, piešinių, rankdarbių parodos ir kt.), dalijimasis svajonėmis (piešimas, imitavimas, vaidinimas, grupinis darbas ir pan.).</p>	<p>Vaikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebės įvairiai pristatyti savo šeimos narius, jų pomėgius ir darbus; – susipažins su sąvokomis „pomėgis“, „darbas“, „profesija“ ir išmoks jas taikyti kasdienėje kalboje; – išmoks gerbti savo šeimą ir didžiuotis jos narių laimėjimais; – susipažins su įvairiomis profesijomis ir išmoks atpažinti jų ypatumus.

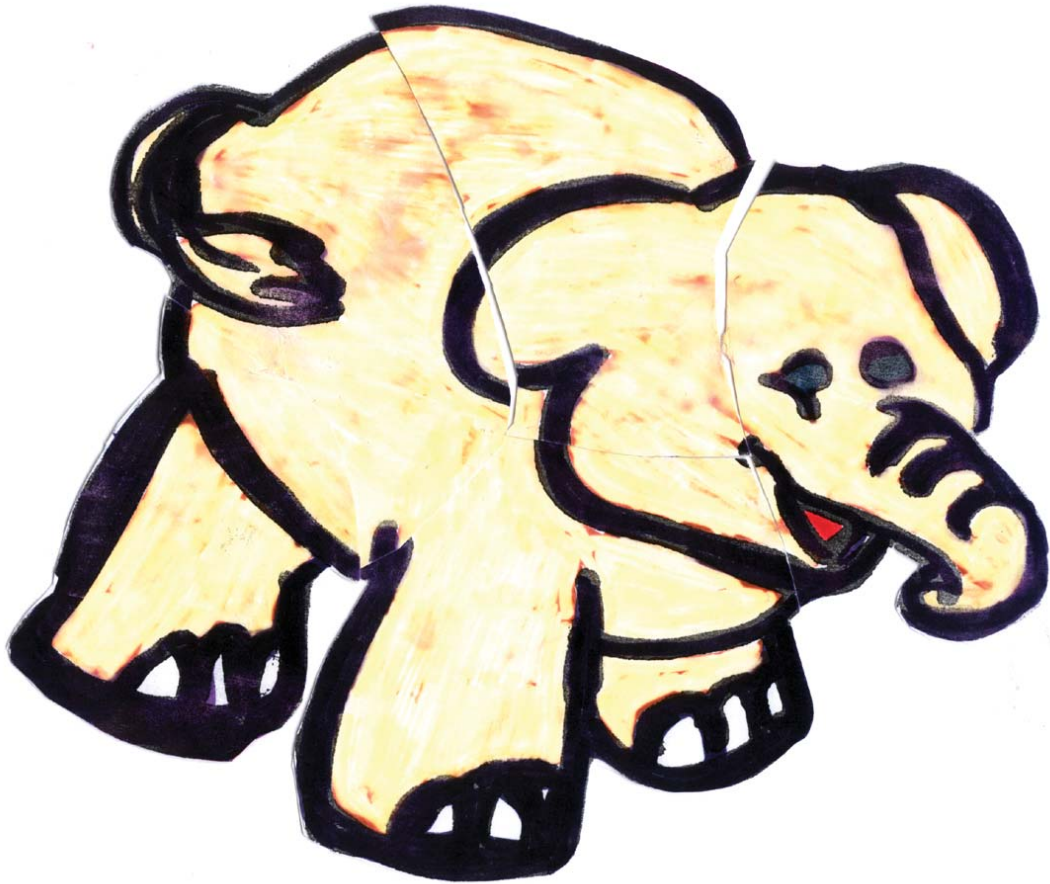
TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – domėjimąsi kitais žmonėmis ir poreikį jais rūpintis; – gebėjimą derinti savo ir kitų veiksmus, norus, poreikius, galimybes; – pakantų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą; – bendravimo džiaugsmą. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – klausytis kitų ir juos išgirsti; – dalytis su kitais; – atpažinti ir įvardyti greta esančių draugų, artimųjų bendrybes ir skirtybes; – suprasti bendravimo taisykles. 	<p>Aš tarp žmonių</p> <ul style="list-style-type: none"> – aš grupėje; – aš ir mano draugai; – aš draugų akimis; – noriu suprasti kitą; – „Visus mus sieja...“; – „Mes visi skirtingi...“; – „Jie įdomūs, nes...“ 	<ul style="list-style-type: none"> – skaityti knygas apie bendravimo normas ir taisykles; – kurti grupės bendravimo taisykles; – stebėti draugus ir kurti pasakojimus „Aš panašus į kitus“, „Aš skiriuosi iš kitų“, „Mano draugas įdomus“. 	<p>Stebėjimas ir pastebėjimas, analizė ir išvadų darymas; išėitys iš probleminių situacijų.</p>	<p>Vaikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebės atpažinti ir įvardyti išorinius ir vidinius draugų panašumus ir skirtumus; – supras, kad bendravimas – tai su(s)tarimas ir taisyklės; – susipažins su sąvokomis „panašumas“, „skirtumas“, „poreikis“, „galimybė“, „taisyklė“.
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – domėjimąsi artimiausia aplinka; – domėjimąsi praeitimi; – nusiteikimą dirbti, darbo ir pareigos suvokimą; – gebėjimą džiaugtis ir kritiškai vertinti savo ir bendro darbo rezultatus. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stebėti ir tirti aplinką; – pasakoti apie greta gyvenančius ir dirbančius žmones nurodant jų darbą ar profesiją; – atpažinti, atskirti senus ir naujus daiktus, juos tausti; – dirbti įvairius darbus; – teigiamai reaguoti į kritiką. 	<p>Aš ir aplinka</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Kaimynystėje gyvena ir dirba...“; – „Dirbame visi“; – „Parduotuvėje, kirpyloje, turguje, mugėje...“; – „Tradicijos ir darbas“; – „Atradimai ir eksperimentai“; – „Ateities daiktai“. 	<ul style="list-style-type: none"> – stebėti artimiausioje aplinkoje dirbančius žmones; – pasakoti apie įvairius darbus ir profesijas; – atpažinti senus ir naujus daiktus; – fantazuoti apie ateities darbus. 	<p>Išvykos, ekskursijos, stebėjimas, pokalbiai, piešimas, žaidimai, imitavimas ir kt.</p>	<p>Vaikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – išmoks stebėti ir pastebėti įvairius darbus, jų panašumus ir skirtumus; – gebės papasakoti, kaip dirbant įvairius darbus sukuriami daiktai; – gebės atskirti seniau ir dabar pagamintus daiktus; – suvoks pagaminto daikto ir į jį įdėto darbo vertę; – gebės fantazuodami modeliuoti ateitį.

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Mokyti laisvai formuluoti mintis ir papasakoti apie savo žaisliuką; atskirti, kurie dalykai svarbiausi, ir apie juos papasakoti; vertinti kitų darbą, tausoti pagamintus daiktus</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS žaislas, ypatingas, branginti</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Atvirieji klausimai, inscenizacija</p> <p>PRIEMONĖS Dėlionės, vaikų atsinešti žaislai, dalomoji medžiaga – paveikslėliai su nupieštais žaislais, kuriems trūksta detalių</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA 1. Dėlionės dėjimas. 2. Apibūdinimas, kuo žaislas ypatingas. 3. Individualus pasakojimas ir kitų klausymasis. 4. Draugo minčių perteikimas. 5. Klausimų uždavimas pagal pavyzdį. 6. Draugo išsakytų minčių perteikimas visiems. 7. Paveikslėlio spalvinimas, trūkstamos žaisliuko detalės piešimas. 8. Vaidinimas.</p> <p>REZULTATAI 1. Mokosi vertinti ir branginti savo žaislą. 2. Geba atidžiai išklaudyti, suvokti draugo pasakojimą ir pristatyti jį visiems. 3. Geba užduoti klausimų, suvaidinti pasiūlytą vaidmenį. 4. Įsimena naujas sąvokas, taiko jas šneka-mojoje kalboje.</p> <p>VERTINIMAS Klausydami draugų, keldami atvirusius klausimus, mokysis vertinti kitų nuomonę, lyginti savo mintis ir požiūrius</p> <p>LAIKAS 1 pamoka (30 min.)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ 5–6 metų priešmokyklinio ugdymo grupės vaikai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ 1 pamoka (30 min.)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Grupėse vaikai sudeda įvairias dėliones (lėlę, mašinėlę, drambliuką, meškutį) ir įvardija apibendrinamąjį žodį – „žaislai“. Visi aptaria, kam reikalingi žaislai. Kiekvienas grupei pristato savo žaisliuką, nusako, kuo jis ypatingas, o grupės nariai klausinėja. Vienas išrinktas kiekvienos grupės vaikas pristato savo žaisliuką visiems. Piešinyje individualiai pripiešia tai, ko trūksta, t. y. „pataiso“ žaisliuką. Piešiniai pristatomi ir aptariami, kalbama, kaip pataisyti sulūžusius žaislus. Užduodama atvirųjų klausimų apie sulūžusius žaislus. Grupės pristato temą „Sugadintas žaisliukas“ aktorių, dailininkų, konstruktorių ar dainininkų požiūriu</p> <p>METODAI Atvirieji klausimai, inscenizavimas, klausinėjimas</p> <p>APTARTI TERMINAI Apibendrinamasis žodis „žaislai“, ypatingas, branginti</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ –</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS „Man brangūs daiktai“, „Seno žaislo pasakojimas“, „Ekskursija į žaislų parduotuvę“</p> <p>PRIEMONĖS Vaikų atsinešti žaislai, dėlionės, dalomoji medžiaga – paveikslėliai, vaizduojantys žaislus su trūkstama detale</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Specialiųjų poreikių mergaitė Goda (serga cerebriniu paralyžiumi) dalyvavo pamokoje su kitais vaikais ir kartu atliko kalbos veiklas. Vietoj piešimo užduoties jai buvo pasiūlyta numatyti, kas tai galėtų būti, ir papasakoti. Pristatymo metu mergaitė atliko pranešėjos vaidmenį</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>NAMŲ DARBAS –</p> <p>REZULTATAI 1. Išmoko apibūdinti savo žaisliuką, papasakoti, kuo jis ypatingas. 2. Geba išskirti ir įvardyti sau svarbiausius dalykus. 3. Įsiminė naujas sąvokas, taiko jas kasdienėje kalboje. 4. Įgijo bendravimo, bendradarbiavimo ir klausymosi patirties.</p>

1 užduotis

Sudėk atskiras dalis taip, kad gautum žaisliuką.

2 užduotis

Piešinėlyje pavaizduotas sulaužytas žaisliukas. „Sutaisyk“ jį pripiešdamas trūkstantią detalę. Paveikslėlį nuspalvink.

Aš ir mano šeima.

Užaugęs noriu būti...,
bet ar aš tuo būti galiu?

Šalis: Lietuva

Mokykla: Vilniaus „Vyturio“ pradinė mokykla

Mokomasis dalykas ir klasė: pažintinė veikla priešmokyklinio ugdymo grupėje

Mokytoja: Jelena Baltušienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Supažindinti su įvairiomis profesijomis, darbais ir naujomis sąvokomis; mokyti atpažinti įvairias profesijas ir jų atstovams būdingas savybes; ugdyti gebėjimą dirbti, diskutuoti grupėje</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Pomėgiai, darbas, profesija</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Kompozicija, atvirieji klausimai, atrankos metodas</p> <p>PRIEMONĖS Plakatai, vaizduojantys dirbančius įvairių profesijų žmones, dalomoji medžiaga – paveikslėliai, vaizduojantys įvairių profesijų atstovus ir toms profesijoms būtinus darbo įrankius (atrankos metodas)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA 1. Pabaigti sakinį „Užaugęs norėčiau būti...“ 2. Pokalbis grupėse apie įvairias profesijas, jų atstovams būtinų bruožų įvardijimas. 3. Grupėje įgytų žinių perteikimas draugams (kompozicijos metodas). 4. Profesijų pristatymas vaidmenimis.</p> <p>REZULTATAI 1. Vaikai susipažįsta su įvairiomis profesijomis ir darbais, geba juos apibūdinti. 2. Išsiaiškina sąvokas „pomėgis“, „darbas“, „profesija“. 3. Geba rasti bendrus sprendimus, supažindinti su jais draugus.</p> <p>VERTINIMAS žaidžiant vaidmenų žaidimą ir susiejant ankstesnes žinias su ką tik įgytomis, kūrybiškai pristatomos profesijos</p> <p>LAIKAS 1 užsiėmimas (30 min.)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ 5–6 metų priešmokyklinio ugdymo vaikų grupė</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ 1 užsiėmimas (30 min.)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA 1. Ratu kiekvienas vaikas pabaigia sakinį „Užaugęs norėčiau būti...“ 2. žiūrėdami plakatus, vaikai apibūdina, kas ką dirba. 3. Padedami mokytojo, aiškinasi sąvokas „profesija“, „darbas“, „pomėgis“. 4. Aptaria, kas bendra darbui ir pomėgiui. 5. Grupės nariai, turėdami paveikslėlius, vaizduojančius įvairių profesijų atstovus (gaisrininką, dainininką, gydytoją, policininką, virėją), ir dėžutę su šių profesijų darbo įrankių piešinėliais, atranka tik toms profesijoms reikalingus darbo įrankius, supažindina su savo sprendimu. 6. Grupės persiskirsto (kompozicijos metodas), vaikai sudaro eksperimentų grupes pagal profesijas, supažindina su pasirinktais įrankiais, aptaria, ar gerai juos pasirinko. 7. Grupės vaidina savo profesijos atstovus, atliekančius įvairius darbus.</p> <p>METODAI Ratelis, kompozicija, atvirieji klausimai, atranka</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Profesija, darbas, pomėgis, įstaigų pavadinimai</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Pažintinė veikla „Užaugęs norėčiau būti...“ integruojama į komunikacinę veiklą „Mano šeima“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS „Mano šeimos narių darbai ir pomėgiai“</p> <p>PRIEMONĖS Plakatai, vaizduojantys dirbančius įvairių profesijų žmones, dalomoji medžiaga – paveikslėliai, vaizduojantys įvairių profesijų atstovus ir toms profesijoms būtinus įrankius</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Specialiųjų poreikių mokinys Tomas (negalė – autizmas) grupėje su vaikais nedirbo, o atliko užduotis savo nuolatinėje darbo vietoje. Jam kiekviena užduotis buvo aiškinama individualiai, duota atskira dėžutė su paveikslėliais. Atliktą darbą jis tyliai pristatė pedagogei. Kai kiti vaikai rengė pristatymą vaidmenimis, Tomas neprisidėjo, – tuo metu piešė pasirinktos profesijos atstovą. Vėliau stebėjo kitų vaikų pristatymus</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>REZULTATAI 1. Vaikai susipažino su įvairiomis profesijomis. 2. Sužinojo, kokias savybes reikia ugdyti norint pasirinkti tam tikrą profesiją. 3. Suvokė įvairių profesijų būtinumą ir darbų svarbą. 4. Susipažino su naujomis sąvokomis ir išmoko jas taikyti kasdienėje kalboje</p>

3 užduotis

Iš darbo įrankių dėžutės atrink kiekvienai profesijai būdingus ir reikalingus įrankius ir priklijuok prie lapo.

dalis

PRADINIO UGDYMO PROGRAMA

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – teigiamą savęs suvokimą ir savigarbą; – gebėjimą kalbėti apie save, savo interesus, pomėgius, stiprybes ir silpnybes; – gebėjimą planuoti laiką; – savarankiskumą ir gebėjimą prisimti atsakomybę už savo poelgius ir darbus. 	<p>Aš</p> <ul style="list-style-type: none"> – kas aš esu; – mano jausmai; – norai ir svajonės; – aš esu ypatingas; – mano trūkumai; – mano stiprybės; – mano laikas; – mano mėgstami daiktai; – kiekvienas yra savo laimės kalvis; – tikslo siekimas; – noriu – galiu – turiu (privalau). 	<p>Etika, lietuvių kalba, pasaulio pažinimas</p>	<p>Mokytis pasakoti apie save, savo norus, svajones ir pomėgius.</p> <p>Pokalbis „Ką man patinka veikti laisvalaikiu“.</p> <p>Pokalbis „Mokykloje man labiausiai patinka šie dalykai...“</p> <p>Pokalbiai „Esu jau didelis, todėl daug ką galiu atlikti pats“, „Tvarkydamasis savarankiškai, padedu tėvams“, „Norėčiau pats mokėti (galėti)“.</p> <p>Pokalbis „Kartu su manimi namie gyvena...“</p>	<p>Piešti arba aprašyti save ir darbus pristatyti klasei.</p> <p>Rašinėliai „Mano didžiausia svajonė...“</p> <p>Koliažai „Mano pomėgis“.</p> <p>Popieriaus lape surašyti po tris geruosius savo broožus ir po tris trūkumus, tada išrinkti po vieną jų ir pasakyti draugams.</p> <p>Veikla „Norėčiau būti kaip...“</p> <p>Veikla „Mano diena“.</p> <p>Lentoje braižyti schemą „Noriu – galiu – turiu“ ir nustatyti prasminį sąvokų ryšį (pavyzdžiui: noriu miego – galiu pasikloti lovą – turiu nusiprausti).</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lavins pasakojimo įgūdžius; – nustatys savo pranašumus ir trūkumus; – gebės planuoti laiką; – supras sąvokų „noriu“, „galiu“, „turiu“ prasminį ryšį.

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pagarbų ir atsakingą požiūrį į savo šeimos narius; – atsakomybę už bendrą šeimos gyvenimą; – pareiškumą. 	<p>Aš ir mano šeima</p> <ul style="list-style-type: none"> – mano šeimos nariai; – kas po pamokų manęs laukia namie; – šeimoje mes visi ir panašūs, ir skirtingi; – šeimos poreikiai ir rūpesčiai. 	<p>Pasaulio pažinimas, lietuvių kalba</p>	<p>Pokalbis „Po pamokų namie manęs laukia...“</p> <p>Pateikti pavyzdžių, kuo mokinių šeimos nariai panašūs ir kuo skiriasi.</p> <p>Pateikti šeimos pomegių ir poreikių pavyzdžių.</p> <p>Stengtis suprasti, kaip jie tenkinami, ir suvokti, kuo poreikiai skiriasi nuo norų.</p>	<p>Popieriaus apskritime (galima ir ant balionų) piešti savo šeimos narius, o paskui visus piešinius sujungti.</p> <p>Grupelėse pasakoti, kas laukia vaikų parėjus po pamokų namie (mama, brolis, naminis gyvūnėlis, žaislai...).</p> <p>Padalyti perpus popieriaus lapą. Vienoje pusėje piešti, kuo esi panašus į kitus savo šeimos narius, kitoje – kuo skiriesi. Tai gali būti ir išoriniai panašumai ar skirtumai, ir pomegiai, interesai, darbai ir kt.</p> <p>Padalyti perpus popieriaus lapą. Vienoje pusėje klijuoti iš senų žurnalų iškirptus paveiksėlius, vaizduojančius daiktus, kurių būtina reikia, kitoje – kurių norisi. Perkirpti lapus pusiau. Nustatyti, ko labiausiai reikia ir norisi.</p>	<p>Suvoks, kad net ir labai vieni kitiems artimi žmonės turi savų pomegių ir darbų. Šeimoje vieniems iš kitų galima daug ko pasimokyti, jei ne dabar, tai paūgėjus.</p> <p>Supras žodžių „norėti“ ir „reikėti“ reikšmes ir skirtumus.</p>

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti; – pradinis grupinio darbo įgūdžius; – socialinius gebėjimus (pagalbos, paramos, savanoriško darbo ir kt.); – gebėjimą priimti savarankišką sprendimą. 	<p>Aš tarp kitų žmonių</p> <ul style="list-style-type: none"> – gyvename drauge; – aš ir mano draugai; – aš draugų akimis; – noriu suprasti kitą; – kas mus sieja? – kam reikalingos taisyklės? – parama ir palaikymas; – vienybėje galybė; – kūno kalba; – ką byloja žmogaus išvaizda? – draugiškumas; – gyvenimas santarvėje; auksinės taisyklės; – konfliktai; – sprendimo priėmimas; referendumas. 	<p>Etika, lietuvių kalba, pasaulio pažinimas</p>	<p>Mokytis bendrauti ir drauge dirbti. Suvokti save greta kitų, atrasti savo vietą grupėje.</p> <p>Pokalbis „Kam būtinos taisyklės?“</p> <p>Aptarti, ką žmogaus kūno kalba byloja apie jo jausmus ir kokią įtaką kitų nuomonei turi žmogaus išvaizda (apanga, šukuosena).</p> <p>Pokalbis „Savanoriška pagalba. Kam ir kaip aš galiu padėti?“ Stengtis suvokti, kodėl kartais žmonės ar žmonių grupės nesutaria.</p> <p>Mokytis priimti sprendimą dirbant grupėje.</p>	<p>Grupinė veikla – bendra kūryba pasiūlyta tema.</p> <p>Veikla „Grupės taisyklių kūrimas“.</p> <p>Išdalyti mokiniams paveikslėlius, kuriuose vaizduojama įvairių žmonių veido išraiška, ir aptarti, kokius jausmus tie žmonės išgyvena. Sukurti pantomimas „Džiaugsmas“, „Liudsys“ ir kt.</p> <p>Veikla „Kaip ištarti frazę, kad ji neižiebtų konflikto“.</p> <p>Situacinių paveikslėlių analizė.</p> <p>Individuali veikla „Kaip aš elgiuosi, kai pykstu“.</p> <p>Veikla „Kaip priimti sprendimą dirbant grupėje“.</p>	<p>įgis bendravimo, bendradarbiavimo ir grupinio darbo įgūdžių.</p> <p>Suvoks taisyklių ir elgimosi pagal jas svarbą. Įgis taisyklių kūrimo įgūdžių.</p> <p>Supras sąvoką „kūno kalba“ ir jos svarbą gyvenime.</p> <p>Supras sąvoką „konfliktas“. Įgis pradinį konflikto valdymo įgūdžių.</p> <p>Susipažins su sprendimo priėmimo būdais. Įgis įgūdžių priimti sprendimą dirbant grupėje.</p>

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebėjimą pomėgius ir interesus susieti su ateities perspektyva; – teigiamą požiūrį į darbą; – gebėjimą formuluoti tikslus ir jų siekti. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – suprasti, kas, kodėl ir kaip dirba; – suvokti, kokie poreikiai verčia žmogų dirbti. <p>SUPAŽINDINTI SU SAVOKO-MIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – protinis darbas; – įmonė; – darbdavys; – tarnautojas; – darbininkas; – reklama; – gamintojas; – vartotojas; – paklausa. 	<p>TEMA IR POTEMIAI</p> <p>Aš ir aplinka</p> <ul style="list-style-type: none"> – mano ateities planai; – pareigos (darbai namuose); – ką darai, daryk gerai; – mano mėgstami ir nemėgstami darbai; – darbas – poreikis, būtinybė, džiaugsmas; – kiekvienas darbas yra svarbus; – visi esame vieni kitiems reikalingi; – darbų įvairovė; – darbai seniau ir dabar; – kaip dirbama mūsų laikais; – protinis darbas; – specialistas; – paslaugos; 	<p>Etika, lietuvių kalba, pasaulio pažinimas, matematika</p>	<p>Nupiešti save suaugusį ir papasakoti, ką ir kodėl tada veiks. Susipažinti su sąvoka „tikslas“.</p> <p>Pasitelkus vaizdines priemones, papasakoti, kokie darbai dirbami namuose.</p> <p>Išsiaiškinti, kodėl reikia dirbti ir kodėl kiekvienas darbas yra svarbus.</p> <p>Susipažinti su įvairiomis profesijomis ir darbais.</p> <p>Pasitelkus vaizdines priemones, išsiaiškinti, kaip bėgant laikui kito darbų pobūdis.</p> <p>Pokalbis „Darbo vieta ir darbiniai drabužiai“.</p> <p>Pokalbis „Ar galima darbus skirstyti į moteriškuosius ir vyriškuosius?“</p> <p>Protinio darbo ypatumai.</p>	<p>Individuali užduotis „Kuo norėčiau būti užaugęs“ ir jos pristatymas draugams. „Aš noriu būti..., todėl mano tikslas yra...“</p> <p>Nupiešti arba iš senų žurnalų iškirpti paveikslėlių, kuriuose vaizduojami įvairūs namų darbai, ir supažindinti su jais draugus. Kokius darbus labiausiai mėgsta namie dirbti?</p> <p>Veikla „Kas būtų, jeigu...“ Grupėse aptarti, kas atsitiktų, jeigu nebūtų gydytojų, kepečių ir t. t.</p> <p>Namie pasidomėti tėvų profesijomis ir supažindinti su jomis klasėje. Į klasę pakviesti įvairių profesijų atstovų pasakoti apie savo darbą. Išvykos į artimiausias organizacijas ir įmones.</p> <p>Analizuoti plakatus, vaizduojančius dirbančius žmones senovėje ir šiuolaikiniame įmonėje.</p> <p>„Minčių lietaus“ metodu lapuose užrašyti, kas yra specialistas.</p> <p>„Minčių lietaus“ metodu lentoje surašyti žinomas protinio darbo profesijas. Diskutuoti, kuo jos žmonėms svarbios.</p>	<p>Susipažins su įvairiomis profesijomis, įgis žinių apie tam tikras jų grupes. Suvoks naujas sąvokas ir gebės jas vartoti kasdienėje kalboje.</p>

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>Aš ir aplinka</p> <p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebėjimą pomėgius ir interesus susieti su ateities perspektyva; – teigiamą požiūrį į darbą; – gebėjimą formuluoti tikslus ir jų siekti. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – suprasti, kas, kodėl ir kaip dirba; – suvokti, kokie poreikiai verčia žmogų dirbti. <p>SUPAŽINDINTI SU SĄVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – protinis darbas; – įmonė; – darbdavys; – tarnautojas; – darbininkas; – reklama; – gamintojas; 	<p>– kaip veikia įmonė?</p> <p>– vieni kitiems reikalingi (darbdavys – darbininkas – tarnautojas);</p> <p>– nepertraukiamieji darbai;</p> <p>– „visagalė“ reklama;</p> <p>– nuo gamintojo iki vartotojo;</p> <p>– paklausa ir pasiūla;</p> <p>– iš kur viską sužinome?</p>	<p>Etika, lietuvių kalba, pasaulio pažinimas</p>	<p>Aptarti sąvokas „valstybinė įmonė“, „privati įmonė“, „prekė“, „pajamos“, „pelnas“.</p> <p>Išsiaiškinti sąvokų „darbdavys“, „tarnautojas“, „darbininkas“ reikšmes ir suvokti jų tarpusavio ryšį</p> <p>Supažindinti su pagrindinėmis profesijų grupėmis. Aptarti, kurios profesijos susijusios su žemės ūkiu, o kurios – su pramone.</p> <p>Pakalbėti apie nepertraukiamuosius darbus.</p> <p>Aptarti, kam reikalinga reklama. Ar galima reklamuoti save?</p> <p>Aptarti sąvokas „gamintojas“, „prekybininkas“, „pirkėjas“ ir jų tarpusavio ryšius. Išsiaiškinti sąvokų „pasiūla“ ir „paklausa“ reikšmes ir ryšį. Aptarti kalbinę šių žodžių sandarą.</p> <p>Aptarti pagrindinius informacijos perdavimo būdus. Kodėl žmogui nėms svarbu, kas vyksta aplink juos? Kaip ir kur ieškome informacijos?</p>	<p>Atlikti tiriamąją veiklą: grupės surenka informaciją apie savo gyvenamojoje vietoje esančias įmones ir organizacijas. Darbo rezultatus aptaria su klases draugais.</p> <p>„Minčių lietaus“ metodu dide-liuose lapuose surašyti, ko siekia darbdaviai ir ko – tarnautojai, darbininkai. Aptarti, ar jie gali sėkmingai dirbti vieni be kitų.</p> <p>Pasiteirauti tėvų apie jų darbdavius. Pasikalbėti, ko reikia, kad darbas teiktų džiaugsmo.</p> <p>Veikla „Kas būtų, jeigu...“ (pavyzdžiui, kas atsitiktų, jeigu nustotų veikusios visos duonos kepyklos). Veiklą atlikti poromis, paskui grupėse ir pristatyti klasei.</p> <p>Kiekvienas grupės narys pagal savo gebėjimus prisideda kurdamas mėgstamiausios prekės reklamą.</p> <p>Mokiniai, remdamiesi savo patirtimi, pildo lentelę, kurios skiltys vadinasi taip: „Kas prekę gamina?“, „Kur ji patenka“, „Kas nori ją parduoti?“</p> <p>Veikla „Kaip bus perduodama informacija po 50 metų?“</p> <p>Veikla „Kur ieškočiau informacijos, jeigu norėčiau sužinoti apie...?“</p>	<p>Susipažins su įvairiomis profesijomis, igis žinių apie tam tikras jų grupes. Išmoks naujas sąvokas ir gebės jas vartoti kasdienėje kalboje.</p> <p>Sužinos apie informacijos perdavimo ir paieškos būdus ir kaip tai gali praversti ateityje.</p>

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti gebėjimą kalbėti apie savo jausmus, tinkamai juos reikšti</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Jausmai, jausmų išraiška</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Individualus ir grupinis darbas</p> <p>PRIEMONĖS Kortelės su paveikslėliu, popierius, pieštukai</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Individuali užduotis, grupinė veikla, grupės diskusija</p> <p>REZULTATAI Mokiniai išmoksta atvirai kalbėti apie savo jausmus</p> <p>VERTINIMAS Grupės aptarimas</p> <p>LAIKAS 35 min. iš 45 min., skirtų pamokai (10 min. prisimenama ankstesnė tema)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 2 klasės (7–8 metų) mokinių grupė (12 asmenų)</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ Pamokos (45 min.) vyksta kartą per savaitę. Laiko paskirstymas: 5 min. – apmąstymas to, kas kalbėta ankstesnėje pamokoje; 15 min. – pažintis su nauja tema, individualios užduotys; 5 min. – pertraukėlė (žaidimas); 15 min. – tolesnis naujos temos nagrinėjimas (užduotys, diskusijos); 5 min. – pamokos apibendrinimas, aptarimas</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Kiekvienas mokinys spalvina kortelės paveikslėlį ta spalva, kuri geriausiai atspindi jo tos dienos nuotaiką. Tada pristato piešinį grupei. Susiskirstę į poras, mokiniai sudaro jausmų, kuriuos žino, sąrašą. Pora grupei suvaidina vieną jausmą, o grupė spėja, koks tai jausmas. Grupė diskutuoja temomis: „Kodėl reikia kalbėti apie savo jausmus?“, „Kaip elgiamės ir ką jaučiame, kai aplanko nemalonūs jausmai?“, „Kaip elgiamės, kai jaučiame malonius jausmus?“...</p> <p>METODAI Individualus darbas, darbas poromis, vaidmenų žaidimas, atvirieji klausimai, diskusija, paskatinimai</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Jausmai, pojūčiai (kūno signalai), jausmų išraiška, galimybės, įgūdis</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Socialinių įgūdžių lavinimo pratybos „Kaip pažinti savo jausmus“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Priminti grupinio darbo taisykles „Kaip klausytis kito žmogaus“</p> <p>PRIEMONĖS Kortelės su paveikslėliais, popieriaus lapai, pieštukai</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Mokiniams, kurie sunkiai susikaupia, skiriama dėmesio individualiai, užduotys kartojamos. Vaikai nuolat pagiriami ir paskatinami</p> <p>NAMŲ DARBAI „Nykštukų“ lape kiekvieną savaitės dieną nuspalvinti nykštuką, atitinkantį savo (vaiko) nuotaiką, ir šalia parašyti datą</p> <p>REZULTATAI Vaikai suvokė, kad normalu kalbėti apie savo jausmus, kad nėra gėdingų jausmų</p>

Kaip klausytis kito žmogaus?

1. Žiūrėti į žmogų, kai jis kalba.
2. Nepamiršti sėdėti ramiai.
3. Galvoti apie tai, kas sakoma.
4. Klausk, jei nori sužinoti daugiau.

NUSPALVINK MEŠKIUKĄ TOKIA
SPALVA, KURI ATITIKTŲ ŠIANDIENINĘ
TAVO NUOTAIKĄ

NUSPALVINK AVYTĘ TOKIA
SPALVA, KURI ATITIKTŲ ŠIANDIENINĘ
TAVO NUOTAIKĄ

Kur tu esi šiandien?

Aš ir aplinka.

Mano ateities planai

Šalis: Lietuva

Mokykla: Vilniaus šiuolaikinės mokyklos centras

Mokomasis dalykas ir klasė: lietuvių kalba, 3 klasė

Mokytoja: Asta Navickaitė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>Mokiniai jau žino, kad dirba visi, visur ir visada. Patys vaikai jau turi stebėjimo praktikos, tam tikrų žinių. Jie žino, kad darbų esama labai įvairių, suprantą jų svarbą. Siekiama supažindinti mokinius su savybėmis, būtinomis tam tikrų profesijų žmonėms, skatinti galvoti, kokių savybių prireiks ateityje pasirinkus konkrečią profesiją, raginti jas tobulinti.</p> <p>TIKSLAI</p> <ol style="list-style-type: none">Supažindinti su sąvokomis „profesija“, „profesinės savybės“, „gebėjimai“. Suprasti šių sąvokų reikšmę ir mokėti jas vartoti kasdienėje veikloje.Mokyti mokinius nustatyti, kokių profesinių savybių reikia norint dirbti vieną ar kitą darbą.Ugdyti gebėjimą savo pomėgius, interesus sieti su ateities perspektyvomis.Mokyti mokinius suprasti, kokių gebėjimų jiems reikės norint sėkmingai dirbti savo darbą. <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS</p> <p>Profesija, profesinės savybės, gebėjimai</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS</p> <p>„Minčių lietus“, atvirieji klausimai, grupinis darbas, „galerija“, „autorius kėdė“</p> <p>PRIEMONĖS</p> <p>A. de Sent-Egziuperi „Mažasis princas“, profesijoms ir darbuotojams būtinų savybių aprašymai knygoje „Profesinės karjeros vadovas“, grupinio darbo nurodymai</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA</p> <ol style="list-style-type: none">„Minčių lietus“ grupėse.Tekstų skaitymas.Diskusija, atsakymai į pateiktus klausimus grupėse.Grupinis darbas – veikėjo, apie kurį skaitė, piešinys.Namų darbas – piešinys „Kuo užaugęs noriu būti“.Mokinių piešinių galerija.„Autoriaus kėdė“. <p>REZULTATAI</p> <ol style="list-style-type: none">Mokiniai susipažins su naujomis sąvokomis.Sužinos daugiau profesijų, įgis apie jas žinių.Įgis bendravimo ir bendradarbiavimo, grupinio darbo įgūdžių. <p>VERTINIMAS</p> <ol style="list-style-type: none">Mokiniai patys išsiaiškina sąvokų „profesija“, „profesinės savybės“, „gebėjimai“ prasmę.Jie sugeba nurodyti, kokios profesinės savybės būdingos skaitytos ištraukos veikėjui.Mokiniai geba apibūdinti, kokių profesinių savybių ir gebėjimų jiems reikės pasirinkus konkrečią profesiją.	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ</p> <p>3 klasės (9–10 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ</p> <p>2 pamokos (po 45 min.)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA</p> <ol style="list-style-type: none">Mažose grupelėse mokiniai aiškinosi sąvokų „profesija“, „profesinės savybės“, „gebėjimai“ prasmę. Grupės „minčių lietaus“ metodu išsakė savo mintis.Kiekviena grupė (iš viso jų penkios) skaitė po ištrauką iš A. de Sent-Egziuperi „Mažąjo princo“ – XIII, XIV, XXII, XXIII ir XXV skyrius.Perskaičiusios tekstą, grupės aptarė tokius klausimus (paskui kiekvienas mokinys užrašė savo mintis popieriaus lapuose):<ul style="list-style-type: none">Kokiomis profesinėmis savybėmis pasižymi ištraukos veikėjas (biznierių, žibintininkas, geografas, iešmininkas, prekiautojas, pardavėjas)?Ar šiais laikais yra tokių profesijų atstovų?Kokių žinote panašių dabartinių profesijų?Grupėms buvo išdalyti panašių dabartinių profesijų ir jų darbuotojams būtinų savybių aprašymai. Tai išnagrinėję, mokiniai turėjo papasakoti, kokios gerosios darbuotojo savybės būdingos jų skaitytos ištraukos veikėjui.Grupės piešė veikėją, apie kurį skaitė, ir surašė jo gerąsias savybes.Namuose mokiniai piešė piešinius „Kuo norėčiau būti užaugęs“. Jie turėjo pagalvoti, kodėl kaip tik tokią profesiją norėtų pasirinkti.Kitą pamoką piešiniai buvo iškabinti klasėje („galerija“). Mokiniai, apžiūrėję draugų piešinius, pasakojo, ką iš jų sužinojo.„Autoriaus kėdėje“ vaikai pristatė savo darbus, pasakojo, kodėl norėtų pasirinkti kaip tik tą profesiją. Jie turėjo pabaigti sakinį: „Kadangi aš noriu būti..., tai mano tikslas yra...“Ant piešinių mokiniai užrašė, kodėl norėtų rinktis konkrečią profesiją ir kokių profesinių savybių jiems prireiks. <p>METODAI</p> <p>„Minčių lietus“, atvirieji klausimai, grupinis darbas, „galerija“, „autorius kėdė“</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS</p> <p>Profesija, profesinės savybės, gebėjimai</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS</p> <p>Tema integruota į lietuvių kalbos pamoką „A. de Sent-Egziuperi „Mažąjo princo“ analizė“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS</p> <p>–</p>

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>LAIKAS 2 pamokos (po 45 min.)</p>	<p>PRIEMONĖS A. de Sent-Egziuperi „Mažasis princas“, dabartinėms profesijoms ir darbuotojams būtinų savybių aprašymai knygoje „Profesinės karjeros vadovas“, grupinio darbo nurodymai</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Specialiųjų poreikių mokinys Martynas (jo negalė – autizmas) kartu su draugais dalyvavo grupės darbe: išsakė savo mintis, prisidėjo piešiant bendrą piešinį, nupiešė, kuo norėtų būti užaugęs, parašė, kodėl pasirinktą gaisrininko profesiją ir kas šiai profesijai būdinga. Specialių užduočių jam nebuvo skirta. Šalia sėdėjo mokytojas pagalbininkas.</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>NAMŲ DARBAI –</p> <p>REZULTATAS 1. Mokiniai susipažino su naujomis sąvokomis ir moka jas taikyti kasdienėje kalboje. 2. Sužinojo daugiau profesijų. 3. Įgijo žinių apie tam tikras darbuotojui būtinas savybes, gebėjimus. 4. Tobulino bendravimo ir bendradarbiavimo, grupinio darbo įgūdžius.</p>

Užduotis

1. Perskaityti ištrauką iš A. de Sent-Egziuperi „Mažojo princo“.
2. Grupėje aptarti, kokios savybės būdingos vienos ar kitos profesijos žmogui.
3. Pagalvoti, ar šiais laikais yra tokių profesijų.
4. Kokių žinote panašių dabartinių profesijų?

Piešinėlis „Kuo ir kodėl norėčiau būti užaugęs?“

Aš ir aplinka.

Kiekvienas darbas yra svarbus

Šalis: Lietuva

Mokykla: Vilniaus šiuolaikinės mokyklos centras

Mokomasis dalykas ir klasė: pasaulio pažinimas, 1 klasė

Mokytoja: Asta Navickaitė
Pamokų pavyzdžiai

Bendras temos apibūdinimas

Mokiniai jau žino, kad darbų esama įvairių, supranta jų svarbą. Siekiama dar kartą pabrėžti kiekvieno darbo reikšmę, supažindinti mokinius su kai kuriomis profesijomis, įsivaizduoti, kas nutiktų, jei kai kurių profesijų žmonės nors trumpam liautųsi dirbę.

TIKSLAI

1. Ugdyti teigiamą požiūrį į darbą.
2. Mokyti suprasti, kad kiekvienas darbas yra svarbus.
3. Ugdyti gebėjimą kalbėti apie save.
4. Mokyti dirbti, diskutuoti grupėje.

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Darbas, profesija

METODAI IR STRATEGIJOS

„Minčių lietus“, atvirieji klausimai, pokalbis, grupinis darbas, „autorius kėdė“

PRIEMONĖS

V. Jonynienės pasaulio pažinimo vadovėlis 1 klasei „Aš ir pasaulis“, Dž. Rodario „Pasakos telefonu“

UŽDUOTYS IR VEIKLA

1. Nupiešia, kokį įsivaizduoja save suaugusį, papasakoja, ką ir kodėl norėtų veikti užaugęs.
2. Grupės aptaria situaciją „Kas būtų, jeigu nebūtų...“
3. Grupės įrodo teiginį, kad kiekvienas darbas yra svarbus.

REZULTATAI

1. Mokiniai išsiaiškina sąvokas „darbas“, „profesija“.
2. Gebės įrodyti teiginį, kad kiekvienas darbas yra svarbus.
3. Įgis bendravimo ir bendradarbiavimo, grupinio darbo įgūdžių.

VERTINIMAS

1. Mokiniai išsiaiškino ir suprato sąvokų „darbas“ ir „profesija“ prasmę.
2. Patys įrodė teiginį, kad kiekvienas darbas yra svarbus.

LAIKAS

1 pamoka (35 min.)

TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ

1 klasės (6–7 metų) mokiniai

LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ

1 pamoka (35 min.)

UŽDUOTYS IR VEIKLA

1. Mokiniai į pamoką atsinešė piešinius „Kuo norėčiau būti užaugęs“. „Autoriaus kėdėje“ jie pasakojo apie savo piešinius ir kodėl norėtų būti vienos ar kitos profesijos atstovais.
2. Grupėse mokiniai apžiūrėjo V. Jonynienės vadovėlio 1 klasei „Aš ir pasaulis“ paveikslėlį (76 p.) ir atsakė į klausimus:
 - Kurių profesijų žmones matome paveikslėlyje?
 - Ką jie turėtų dirbti?
3. Mokytoja skaito pasaką „Pasaulio istorija“ iš Dž. Rodario „Pasakų telefonu“, paskui užduoda mokiniams tokius atvirusius klausimus:
 - Kodėl būtų neįmanoma gyventi tokia tuščia pasaulyje?
 - Ką jūs norėtumėte pasaulyje ištaisyti?
 - Kokio darbo norėtumėte imtis?
 - Kas pripildo pasaulį pačių reikalingiausių daiktų?
4. Grupinio darbo užduotys:
 - Kas būtų, jeigu gydytojai (žemdirbiai, gaisrininkai, virėjai, vairuotojai, mokytojai...) staiga užmirštų savo pareigas ir darbus?
 - Kas būtų, jei vaikai užmirštų savo darbą – mokyti?
5. Grupės įrodo teiginį, kad kiekvienas darbas yra svarbus.
6. Grupės sprendžia kryžiažodį iš V. Jonynienės vadovėlio 1 klasei „Aš ir pasaulis“ (84 p.).

METODAI

„Minčių lietus“, atvirieji klausimai, pokalbis, grupinis darbas, „autorius kėdė“

APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS

Darbas, profesija

PRIEMONĖS

V. Jonynienės pasaulio pažinimo vadovėlis 1 klasei „Aš ir pasaulis“, Dž. Rodario „Pasakos telefonu“, grupinio darbo nurodymai

REZULTATAI

1. Mokiniai susipažino su sąvokomis „darbas“, „profesija“, moka jas vartoti kasdienėje kalboje.
2. Suprato, kad kiekvienas darbas yra svarbus.
3. Tobulino bendravimo, bendradarbiavimo ir grupinio darbo įgūdžius.

Kas būtu, jei virėjai staiga užmirštų savo pareigas ir darbus?

Kas būtu, jei savo darbą – mokytis – užmirštų vaikai?

Kas būtu, jei žemdirbiai staiga užmirštų savo pareigas ir darbus?

Kas būtu, jei savo darbą – mokytis – užmirštų vaikai?

Kas būtu, jei gaisrininkai staiga užmirštų savo pareigas ir darbus?

Kas būtu, jei savo darbą – mokytis – užmirštų vaikai?

Kas būtu, jei mokytojai staiga užmirštų savo pareigas ir darbus?

Kas būtu, jei savo darbą – mokytis – užmirštų vaikai?

Kas būtu, jei vairuotojai staiga užmirštų savo pareigas ir darbus?

Kas būtu, jei savo darbą – mokytis – užmirštų vaikai?

Kas būtu, jei gydytojai staiga užmirštų savo pareigas ir darbus?

Kas būtu, jei savo darbą – mokytis – užmirštų vaikai?

1 paveikslėlis. Vaikų piešiniai „Kuo norėčiau būti užaugęs“

PAGALVOK • PRISIMINK • ATSAKYK

–TU JAU ŽINAI, KODĖL ŽMONĖS DIRBA IR KOKIE SVARBŪS YRA VISI DARBAI. ATSPĖK, KOKIŲ PROFESIJŲ YRA ŠIE ŽMONĖS, IR IŠSPRĖSK KRYŽIAŽODĮ. JI IŠSPRENDEŠ, IŠRYŠKINTAME STULPELYJE PERSKAITYSI VIENOS SVARBIAUSIŲ PROFESIJŲ ŽEMĖJE PAVADINIMĄ.

GERTARDA. T. KL.

1	1	Ž	E	M	D	I	R	B	Y	S					
	2	P	O	L	I	C	I	M	I	N	K	A	S		
	3	A	K	T	O	R	I	U	S						
	4	G	Y	D	Y	T	O	J	A	S					
	5	S	T	A	T	K	B	I	N	I	N	K	A	S	
6		R	A	S	K	T	O	J	A	S					
	7	Z	V	E	J	Y	S								
	8	P	A	R	D	A	V	E	J	A	S				
	9	G	A	I	S	R	I	N	I	N	K	A	S		

Moko didelius ir mažus.

1. Dirba žemę.	
2. Saugo tvarką.	6. Rašo knygas.
3. Vaidina teatre, kine.	7. Gauda žuvis.
4. Gydo ligonius.	8. Parduoda prekes.
5. Stato namus.	9. Gesina gaisrus.

Saunuolė!
T.

Finansininkai tikrina, analizuoja ir apdoroja finansinę informaciją, kuria naudojami firmų vadovai.

Darbuotojo gerosios savybės:

- analitinis mąstymas;
- atsakomybės jausmas;
- tikslumas;
- gebėjimas susikaupti;
- domėjimasis naujovėmis;
- sąžiningumas;
- pastabumas;
- fizinė ištvermė.

Pardavėjai dirba įvairiose parduotuvėse, aptarnauja klientus, padeda jiems išsirinkti prekes. Jų pareiga yra kultūringai aptarnauti ir sudominti klientus. Be to, pardavėjas turi išrašyti sąskaitas, dirbti kasos aparatais, tiksliai ir greitai suskaičiuoti pinigus, pildyti kasos žurnalus, sekti, kad nebūtų trūkumų.

Darbuotojo gerosios savybės:

- paslaugumas;
- mandagumas;
- greita reakcija;
- gebėjimas bendrauti;
- sąžiningumas;
- pastabumas;
- galėjimas ilgą laiką išstovėti;
- gera sveikata;
- taisyklinga kalba.

Įmonių komersantai privalo žinoti, kada, kiek ir iš kur geriausia užsakyti įmonės veiklai reikalingų medžiagų, žaliavų ar detalių. Turi nuolatos sekti rinkos pokyčius, informuoti apie juos įmonės vadovus.

Darbuotojo gerosios savybės:

- profesijos išmanymas;
- atsakomybė už savo sprendimus;
- greita orientacija;
- gebėjimas bendrauti;
- sąžiningumas;
- mokėjimas dirbti kompiuteriu;
- užsienio kalbos mokėjimas;
- gera sveikata;
- gera atmintis;
- taisyklinga kalba.

Geležinkelininkai priima traukinius stotyse, ruošia juos kelionei ir prižiūri kelionės metu, remontuoja traukinius, šalina gedimus kelyje.

Darbuotojo gerosios savybės:

- atsakingumas;
- pareigingumas;
- geras orientavimasis įvairiose situacijose;
- gebėjimas sutelkti dėmesį;
- gera sveikata;
- geras regėjimas;
- gera klausa.

Inžinieriai elektrikai projektuoja, konstruoja ir prižiūri elektros įrengimus, juos išbando, sudaro naudojimosi jais taisykles.

Darbuotojo gerosios savybės:

- fizinis pajėgumas;
- gera judesių koordinacija;
- gebėjimas dirbti judrų darbą;
- pirštų miklumas.

Aš ir aplinka.

Visi esame vieni kitiems reikalingi

Šalis: Lietuva

Mokykla: Vilniaus „Vyturio“ pradinė mokykla

Mokomasis dalykas ir klasė: pasaulio pažinimas, 2 klasė

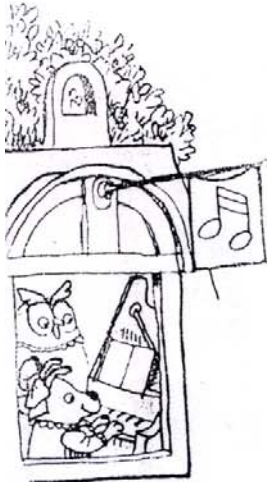
Mokytoja: Danguolė Ona Daukšienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI</p> <ol style="list-style-type: none">Supažindinti su įvairiomis profesijomis ir darbais.Mokyti suprasti, kodėl kiekvienas darbas yra svarbus.Išaiškinti, kaip įvairių profesijų žmonės padeda vieni kitiems.Mokyti dirbti, diskutuoti grupėje. <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS</p> <p>Profesija, darbininkas, tarnautojas, profesijų pavadinimai</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS</p> <p>Numatymas, atvirieji klausimai, tinklas</p> <p>PRIEMONĖS</p> <p>Paveikslėliai, vaizduojantys įvairių profesijų žmonių darbus, R. Skerio „Ką žmonės dirba visą dieną“, V. Jonynienės 2 klasės vadovėlis „Pasaulis ir aš“, dalomoji medžiaga – įvairių profesijų atstovus vaizduojantys paveikslėliai</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA</p> <ol style="list-style-type: none">Aptariama situacija „Kas atsitiktų, jei nebūtų kurios nors profesijos“.Nagrinėjamos knygos „Ką žmonės dirba visą dieną“ iliustracijos.Atsakymai į atvirusius klausimus.Patarlės parinkimas.Tekstų skaitymas.Tinklo braižymas.Diskusija grupėse. <p>REZULTATAI</p> <ol style="list-style-type: none">Daugiau sužinos apie vairuotojo, mokytojo, gaisrininko ir gydytojo profesijas.Suvoks, kad visi darbai yra svarbūs, o rezultatas pasiekiamas tik kartu dirbant.Igis bendravimo, bendradarbiavimo ir grupinio darbo įgūdžių. <p>VERTINIMAS</p> <ol style="list-style-type: none">Mokiniai išsiaiškino naujas sąvokas „profesija“, „darbininkas“, „tarnautojas“.Gebėjo išvardyti, kokių profesijų atstovai padeda vieni kitiems. <p>LAIKAS</p> <p>1 pamoka (45 min.)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ</p> <p>2 klasės (7–8 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ</p> <p>1 pamoka (45 min.)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA</p> <ol style="list-style-type: none">Grupės aptaria situaciją „Kas būtų, jei nebūtų gydytojų“ (1 gr.), policininkų (2 gr.), gaisrininkų (3 gr.), mokytojų (4 gr.), vairuotojų (5 gr.).Pagal knygos „Ką žmonės dirba visą dieną“ iliustraciją sugalvoja miestelio pavadinimą.Parenka iliustracijai labiausiai tinkančių patarlių, motyvuoja savo pasirinkimą.Pasirenka profesiją, aptaria, ką apie ją žino.Skaito tekstą su profesijos aprašymu ir žymi ženklus („+“ – žinau, „-“ – nauja), kiekvienas pristato, ką sužinojo nauja.Braižo tinklą.Po pateiktomis iliustracijomis surašo profesijų pavadinimus ir nurodo, kas tų profesijų atstovams padeda gerai dirbti savo darbą.Pristato klasei grupės darbą.Kiekvienas pasako, kuo nori būti užaugęs ir kodėl. <p>METODAI</p> <p>Aktyvusis teksto skaitymas pasitelkus ženklus, numatymas, atvirieji klausimai, „tinklas“</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS</p> <p>Profesija, darbininkas, tarnautojas, profesijų pavadinimai</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS</p> <p>„Kuo aš noriu būti, kokios savybės tam būtinos“</p> <p>PRIEMONĖS</p> <p>R. Skerio „Ką žmonės dirba visą dieną“, „Iliustruota vaikų enciklopedija“, V. Jonynienės „Pasaulis ir aš“, plakatai, vaizduojantys dirbančius įvairių profesijų žmones, dalomoji medžiaga – įvairių profesijų atstovus vaizduojantys paveikslėliai</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS</p> <p>Specialiųjų poreikių mokinys Egidijus (kompleksinė negalė) kartu su draugais dalyvavo grupės darbe. Jam buvo individualiai paaiškintos ir sukonkretinamos užduotys (nurašyti, nuspalvinti), tekste pabraukti svarbūs sakiniai (skaitė tik tai, kas pabraukta).</p> <p>REZULTATAI</p> <ol style="list-style-type: none">Mokiniai susipažino su konkrečiomis profesijomis ir darbais.Igijo žinių, kaip skirtingų profesijų atstovai padeda vieni kitiems.Sužinojo ir geba pagrįsti, kad visi darbai svarbūs, o rezultatas priklauso nuo bendrų pastangų.Tobulino bendravimo, bendradarbiavimo ir grupinio darbo įgūdžius.

Užduotis

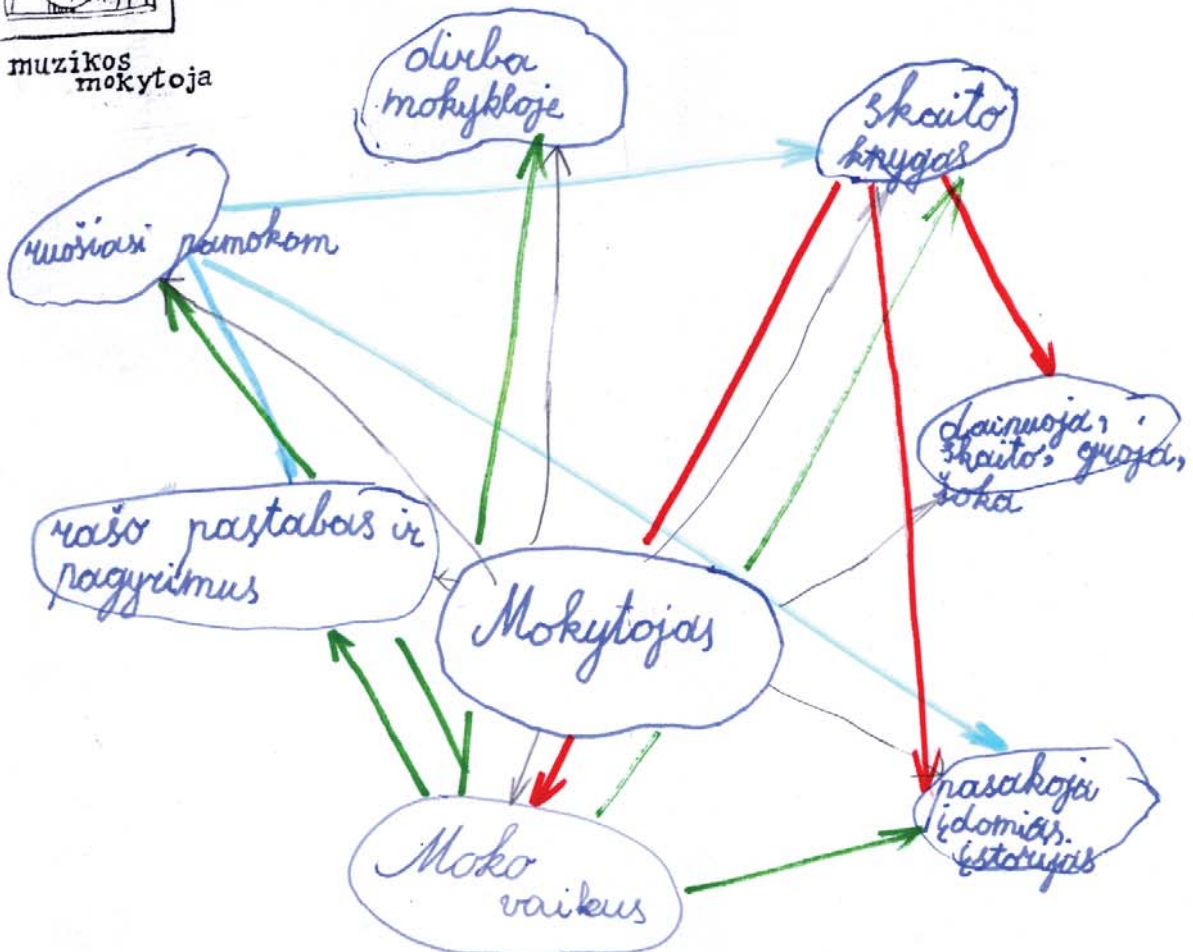
1. Parašykite, ką žinote apie šią profesiją.
2. „Nunerkite tinklą“, surašydami kuo daugiau gebėjimų, kurių reikia vienai ar kitai profesijai.

muzikos mokytoja

KĄ ŽINOTE APIE ŠIA PROFESIJĄ?

Mokykloje auklėja vaikus
 Skaito knygas
 Moko vaikus ir suaugusius
 Tikrina vaikus sąsiuvinius
 Žino daug dalykų
 Kalbasi su tėvais

Blogi darbai akis bado.

Be kokius profesijų žmonių negalėtų dirbti mokytojai?

vairuotojas

statybininkas

kelininkai

rašytojas

daisytojas

lankininkas

spaustuvininkas

siuvėja

gydytojas

policininkė

bibliotekininkė

Daug rankų didžiąsį našta neša.

Aš ir aplinka.

Darbai seniau ir dabar

Šalis: Lietuva

Mokykla: Vilniaus „Vyturio“ pradinė mokykla

Mokomasis dalykas ir klasė: užklasinė veikla, 2 klasė

Mokytoja: Danguolė Ona Daukšienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI</p> <ol style="list-style-type: none">1. Supažindinti su įvairiomis profesijomis ir darbais.2. Mokyti pastebėti pokyčius, įvardyti praeities ir dabarties darbų skirtumus.3. Supažindinti su naujomis sąvokomis.4. Mokyti suvokti darbą kaip būtinybę, o mokymąsi – kaip rengimąsi būsimai profesijai. <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS</p> <p>Profesija, specialybė, protinis darbas, fizinis darbas, darbininkas, tarnautojas, mokymo įstaiga</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS</p> <p>Svarbiausi terminai, atvirieji klausimai, klausinėjimo metodai, Venno diagrama</p> <p>PRIEMONĖS</p> <ol style="list-style-type: none">1. Iliustracijos, vaizduojančios, kaip darbai buvo dirbami senovėje ir kaip – dabar.2. „Iliustruota vaikų enciklopedija“.3. Vaikų atsinešti laikraščiai, žurnalai.4. Dalmoji medžiaga – profesijų sąrašas ir Venno diagrama. <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA</p> <ol style="list-style-type: none">1. Tėvų ir senelių profesijų pristatymas grupėse.2. Pateikto profesijų sąrašo aptarimas.3. Venno diagramos pildymas.4. Pokalbis, kaip pasikeitė darbų pobūdis, kodėl keitėsi profesijos.5. Lentelės pildymas.6. Klausimų formulavimas.7. Pasirinktos profesijos pristatymas, įrodymas, kodėl ji būtina. <p>REZULTATAI</p> <ol style="list-style-type: none">1. Mokiniai susipažins su įvairiomis profesijomis ir darbais.2. Mokės paaiškinti, kuo skiriasi ankstesni ir dabartiniai darbai.3. Įgis daugiau žinių apie konkrečias profesijas.4. Suvoks ir kalboje vartos naujas sąvokas.5. Įgis bendravimo ir bendradarbiavimo, grupinio darbo įgūdžių. <p>VERTINIMAS</p> <ol style="list-style-type: none">1. Mokiniai perprato naujas sąvokas.2. Atrinko praeities ir dabarties, taip pat ir praeities, ir dabarties profesijas.3. Teiginiais apibūdino darbų pobūdį praeityje ir dabar.4. Pasirinktu būdu pristatė profesiją, įrodė jos būtinumą. <p>LAIKAS</p> <p>2 pamokos, 1,5 val.</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ</p> <p>2 klasės (7–8 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ</p> <p>2 pamokos (1,5 val.)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA</p> <ol style="list-style-type: none">1. Sudaro ir pristato 5 žodžių, kurie įvardija svarbius žmogaus gyvenimo dalykus (vienas jų – darbas), sąrašą.2. Iš lentoje pateiktų žodžių (profesija, specialybė, draugai, fizinis darbas, protinis darbas, atostogos) mokiniai išrenka tinkančius temai „Darbai seniau ir dabar“, paaiškina tų žodžių reikšmes.3. Mokytoja, pasitelkusi žodyną, patikslina paaiškinimus.4. Mokiniai grupėse pasakoja apie savo tėvų, vėliau – apie senelių darbą ir profesijas.5. Perskaito profesijų sąrašą, išsiaiškina nesuprątamus pavadinimus.6. Grupėse aptaria, kodėl jų seneliai nedirbo kai kurių išvardytų darbų (ekologo, prekybos agento, žurnalisto...).7. Pildo Venno diagramą ir surašo, kurios profesijos buvo praeityje, kurios – dabar, o kurios – ir praeityje, ir dabar.8. Sugrupuoja korteles su teiginiais, apibūdinančiais darbus, profesijos įgijimo būdus, darbo vietą praeityje ir dabar, supažindina su savo pasirinkimu.9. Grupės kviečiasi profesijų atstovus (svečius). Šie pasakoja apie savo profesiją, kaip ją įgijo, taip pat apie šiuo metu dirbamą darbą.10. Vaikai užduoda klausimų, surenka kuo daugiau informacijos, ieško spaudoje iliustracijų.11. Grupė suvaidina situaciją, apibūdinančią pasirinktą profesiją, ir apibendrina, ką sužinojo nauja. <p>METODAI</p> <p>Svarbiausi terminai, atvirieji klausimai, Venno diagrama, klausinėjimo metodai</p> <p>APTARTI TERMINAI</p> <p>Profesija, specialybė, protinis darbas, fizinis darbas, mokymo įstaiga, ekologas, inžinierius, meteorologas</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ</p> <p>Papamokinis renginys integruojamas į pasaulio pažinimo mokomosios programos temą „Darbai seniau ir dabar“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS</p> <p>„Kaip įgyjama profesija“, „Mokykloje dirbančių žmonių profesijos“</p>

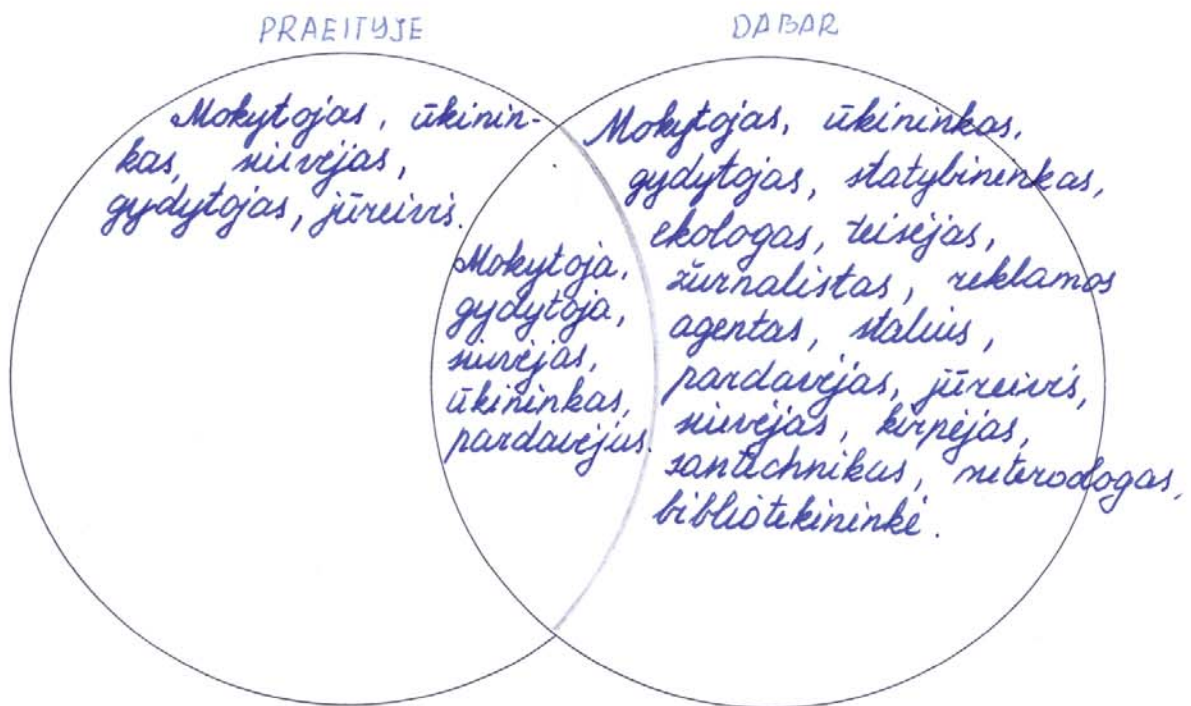
Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
	<p>PRIEMONĖS „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“, „Iliustruota vaikų enciklopedija“, laikraščiai, žurnalai, vaizdinė medžiaga su praeities ir dabarties darbų iliustracijomis, dalomoji medžiaga su profesijų sąrašu, diagramos schema, lapeliai su teiginiais</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Specialiųjų poreikių mokinys Egidijus kartu su draugais dalyvavo grupės darbe. Kad sėkmingai atliktų užduotis, jis turėjo namie ne tik sužinoti tėvų ir senelių profesijas, bet ir, remdamasis ta medžiaga, parengti (užrašyti, nupiešti...) pasakojimą apie jas. Kadangi berniukas sunkiai skaito ir sunkiai suvokia skaitomą tekstą, jam perskaitomas profesijų sąrašas, individualiai paaiškinami nesuprantami profesijų pavadinimai. Kai vaikai skaito teiginius, Egidijus grupuoja pateiktus paveikslėlius. Kitas užduotis atlieka kartu su grupe.</p> <p>PAMOKOS SVEČIAI Tėvai ir seneliai – penkių skirtingų profesijų atstovai</p> <p>NAMŲ DARBAI –</p> <p>REZULTATAI 1. Mokiniai išsiaiškino naujas sąvokas, geba jas taikyti kasdienėje kalboje. 2. Geba apibūdinti konkrečias profesijas, įrodyti jų būtinumą. 3. Moka paaiškinti, kuo skiriasi praeities ir dabarties darbai. 4. Įgijo patirties pateikti suaugusiam žmogui dalykinių klausimų.</p>

Užduotis

1. Iš pateikto profesijų sąrašo atrinkti darbus, dirbtus praeityje ir dirbamus dabar.
2. Kurie iš jų ir buvo anksčiau, ir yra dabar?

PROFESIJŲ SARAŠAS

MOKYTOJAS, GYDYTOJAS, ŪKININKAS, STATYBININKAS, EKOLOGAS, KELIONIŲ ORGANIZATORIUS, TEISĖJAS, ŽURNALISTAS, REKLAMOS AGENTAS, STALIUS, JŪREIVIS, PARDAVĖJAS, SIUVĖJAS, KELININKAS, INŽINIERIUS, KIRPĖJAS, MIŠKININKAS, SANTECHNIKAS, METEOROLOGAS, KOMPIUTERIŲ SPECIALISTAS, BIBLIOTEKININKAS.

DABAR

KIEKVIENO DARBO MOKOSI DIRBTI TAM TIKROSE MOKYKLOSE

ŽMOGUI PADEDA DIRBTI MAŠINOS KOMPIUTERIAI.

VIS DAUGIAU REIKIA ATLIKTI PROTINIO DARBO.

GALI VYKTI DIRBTI Į UŽSIENĮ.

SUNKU GAUTI DARBĄ.

PRAEITYJE

MEISTRAI PATYS IŠMOKYDAVO DIRBTI.

ŽMONĖS DAUGIAU DIRBO FIZINIO DARBO.

ŽMONĖS DAUG DARBŲ ATLIKDAVO RANKINIŲ BŪDU.

DIRBDAVO TOJE PAČIOJE ŠALYJE.

dalis

PAGRINDINIO
UGDYMO
PROGRAMA
(5–10 klasės)

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mokinių savimonę; – gebėjimą suvokti savo svajones ir sieti jas su ateitimi. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – planuoti laiką; – apskaičiuoti biudžetą ir susieti jį su savo gyvenimo būdu. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pamatinius žmogaus poreikius ir jų hierarchiją; – žmogaus gyvenimo tarpsnius ir elgesio įpatybes. 	<p>Aš kuriu savo gyvenimą</p> <ul style="list-style-type: none"> – augimas ir keitimasis; – viltys ir svajonės; – asmeninis biudžetas ir jo planavimas; – laiko planavimas; – žmogaus gyvenimo tarpsniai. 	<p>Siūloma integruoti į etiką ir dorinį bei pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą ir literatūrą, užsienio kalbą, istoriją.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – pristatyti savo svajonių darbą; – parengti realų ir svajonių biudžetą; – sudaryti savo gyvenimo laikrodį; – aptarti pamatinius žmogaus poreikius; – nagrinėti savo poreikius orientuojantis į būsimą darbą. 	<p>Rašto ir kūrybiniai darbai, žodiniai pristatymai, darbas poromis ir grupėmis, lentelių pildymas, gyvenimo planavimas numatant svarbiausius jo įvykius, duomenų kaupimas ir analizė, savianalizė ir projektiniai darbai.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebės įvardyti savo jausmus, kalbėti apie save ir savo svajones bei sieti jas su ateitimi; – patobulins laiko planavimo įgūdžius; – išmoks nustatyti pasirinkto gyvenimo būdo kaštus; – suvoks tiesioginį asmeninio biudžeto ir savo gyvenimo būdo ryšį; – gaus informacijos apie pamatinius žmogaus poreikius ir jų hierarchiją; – suvoks būdingus žmogaus amžiaus tarpsnių ypatumus.

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – savo vertės ir unikalumo suvokimą bei savigarbą; – kiekvieno žmogaus vertės pojūtį; – gebėjimą sieti informaciją apie save su profesine informacija; – asmenybės bruožus, skatinančius konstruktyvius darbo santykius ir sąmoningą darbinę veiklą. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pažinti save, savo charakterį, temperamentą; – įvardyti savo norus, gebėjimus, interesus, vertybines nuostatas; – įvardyti ir valdyti savo jausmus. <p>SUPAŽINDINTI SU SĄVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pamatinis poreikis; – gebėjimas; – interesas; – vertybinė nuostata; – charakteris; – temperamentas. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – savižinos svarbą planuojant ateitį. 	<p>Savižina</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteris ir temperamentas; – gyvenimo siekiai; – savitumo vertė; – drąsa būti savimi; – jausmai; – vertybinės nuostatos; – poreikiai ir jų hierarchija; – interesai ir pomėgiai; – gebėjimai. 	<p>Siūloma integruoti į etiką ir dorinį bei pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą ir literatūrą, užsienio kalbą, istoriją, darbus ir buitines kultūras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – aptarti gebėjimus ir polinkius; – diskutuoti, kas yra savitumas ir unikalumas bei kokias jų svarbą; – analizuoti savo poreikius, vertybines nuostatas ir interesus. 	<p>Grupinė veikla, diskusijos, individualus darbas, testai, vaidmenų žaidimai, kūrybiniai darbai ir praktinė veikla.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – suvoks savo unikalumą ir vertę; – pažins save, savo poreikius, galimybes, gebėjimus ir interesus bei gebės juos sieti su konkrečia profesija; – patobulins savižinos įgūdžius; – gaus informacijos apie savižinos svarbą planuojant profesinę ateitį; – susipažins su sąvokomis „gebėjimas“, „interesas“, „pamatinis poreikis“, „vertybinė nuostata“, „charakteris“, „temperamentas“.

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	ŪŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pagarbų požiūrį į aplinkinius; – toleranciją kitai lyčiai; – nestereotipinį požiūrį į lyčių santykius ir vaidmenį visuomenėje. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bendrauti ir bendradarbiauti; – įvardyti autoritetą ir suvokti jo (nebūtinai) teigiamą įtaką; – sklandžiai reikšti mintis, klausyti ir išklaudyti. <p>SUPAŽINDINTI SU SAVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stereotipas; – išankstinė nuostata; – autoritetas. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lyčių skirtumus ir santykius bei visuomenėje gyvuojančias stereotipines nuostatas. 	<p>žmonių ryšiai</p> <ul style="list-style-type: none"> – vaikai ir tėvai; – draugai; – lyčių santykiai; – lyčių stereotipai; – autoritetas, jo reikšmė ir įtaka. 	<p>Siūloma integruoti į etiką ir dorinį bei pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą ir literatūrą, užsienio kalbą, istoriją.</p>	<p>Aptarti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – žmonių ryšius ir santykius; – lyčių skirtumus ir visuomenėje gyvuojančius su jais susijusius stereotipinius požiūrius; – autoriteto svarbą ir įtaką asmeniniam gyvenimui; – draugų įtaką priimant asmeninį sprendimą. 	<p>Ivairių formų diskusijos, „minčių lietus“, individuali ir grupinė veikla, kūrybiniai darbai ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebės pakankiai vertinti kitos lyties asmenis; – atpažins stereotipinį požiūrį į kitos lyties atstovus; – patobulins bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius; – gebės įvertinti autoriteto įtaką savo gyvenime; – susipažins su sąvokomis „stereotipas“, „stereotipinė nuostata“, „autoritetas“.

TIKLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebėjimą savarankiškai spręsti; – atsakomybę. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – priimti sprendimus; – savarankiškai apsispręsti; – prisiimti atsakomybę už savo sprendimus. <p>SUPAŽINDINTI SU ŠIOMIS SAVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – racionalus; – neracionalus. 	<p>Sprendimai ir jų priėmimas</p> <ul style="list-style-type: none"> – racionalūs ir neracionalūs sprendimai; – sprendimų priėmimas ir vertinimas; – pasirinkimo laisvė ir ribos; – atsakomybė; – klaida ir kaltės jausmas. 	<p>Siūloma integruoti į etiką ir dorinį bei pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą ir literatūrą, užsienio kalbą, istoriją, darbus ir buitines kultūras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – priimti kolektyvinį sprendimą; – įvertinti priimtą kolektyvinį sprendimą; – pritaikyti modelį, įgalinantį priimti sprendimą, apsisprendžiant asmeniškai; – aptarti teigiamus ir neigiamus galimos klaidos padarinius. 	<p>Didaktiniai žaidimai, diskusijos, apskritieji stalai, individualus darbas, interviu ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – sužinos apie sprendimų priėmimo būdus; – praktiškai išbandys ir pritaikys modelį, įgalinantį priimti sprendimą; – supras teigiamą ir neigiamą klaidos poveikį; – susipažins su sąvokomis „racionalus“, „neracionalus“.
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pakantų požiūrį į kitoniškumą, skirtingas pažiūras ir vertybines nuostatas; – teigiamą požiūrį į konfliktą kaip į procesą, skatinantį asmenybės raidą. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – įvardyti ir valdyti neigiamas emocijas konflikto metu; – spręsti ir valdyti konfliktus; – nagrinėti ir interpretuoti konfliktines situacijas; – atpažinti konfliktą. <p>SUPAŽINDINTI SU SAVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – konfliktas; – konflikto sprendimas; – konflikto valdymas. 	<p>Konfliktai, jų valdymas ir sprendimas</p> <ul style="list-style-type: none"> – dviejų asmenų konfliktas; – asmens ir grupės konfliktas; – pyktis ir agresyvumas; – konfliktinės situacijos; – konfliktų valdymas ir sprendimas. 	<p>Siūloma integruoti į etiką ir dorinį bei pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą ir literatūrą, užsienio kalbą, istoriją.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – pastebėti ir nagrinėti konfliktines situacijas; – nagrinėti savo elgesį ir pojūčius konflikto metu; – išbandyti konflikto valdymo ir sprendimo būdus. 	<p>Individualus ir grupinis stebėjimas, analizė, praktinės užduotys, didaktiniai žaidimai, vaizdajuosčių, filmų, spektaklių aptarimas ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebės atpažinti konfliktą; – gebės įvardyti tikruosius savo interesus konflikto metu; – tobulins konflikto valdymo ir sprendimo įgūdžius; – gebės nagrinėti ir interpretuoti konfliktines situacijas; – suvoks teigiamą konflikto reikšmę asmenybės raidai; – susipažins su sąvokomis „konfliktas“, „konflikto valdymas“, „konflikto sprendimas“ ir gebės jas taikyti kasdienėje kalboje.

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kalbos jausmą; – gebėjimą rašykiai, aiškiai ir argumentuotai reikšti mintis, jausmus, požiūrius ir nuomones; – viešojo kalbėjimo įgūdžius. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – argumentuoti, diskutuoti, reikšti mintis žodžiu ir raštu; – rašyti referatus, pranešimus, dalykinius laiškus ir kreipimuis; – ginti savo nuomonę, įvertinti kritiką, formuluoti klausimus ir į juos atsakyti. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dalykinio, mokslinio, beletristinio ir grožinio stiliaus reikalavimus; – informacijos šaltinius ir jų panaudojimą rengiant kalbą. <p>SUPAŽINDINTI SU SAVO-KOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – referatas; – viešojo kalba; – anotacija; – recenzija. 	<p>Komunikacijos modeliai</p> <ul style="list-style-type: none"> – kalbos formos pagal tikslus (pranešimas, kreipimasis, diskusija, pokalbis); – referatas, recenzija, anotacija, laiškas, kreipimasis; – teksto redagavimas; – argumentavimas, nuomonės išsakymas ir gynimas; – viešas pasisakymas; – informacijos šaltiniai ir naudojimas jais. 	<p>Siūloma integruoti į etiką ir dorinį bei pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą ir literatūrą, užsienio kalbą, istoriją.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – kurti ir nagrinėti įvairaus pobūdžio tekstus; – pasakyti viešą kalbą, argumentuotai ginti savo požiūrį, atsakyti į klausimus. 	<p>Tekstų kūrimas ir analizė, vieši pasisakymai, diskusijos, viktorinos, interviu ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – patobulins praktinius kalbėjimo įgūdžius; – įgis įvairaus pobūdžio tekstų kūrimo patirties; – gebės naudotis informacijos šaltiniais; – įgis pradinių viešojo kalbėjimo įgūdžių; – susipažins su sąvokomis „referatas“, „viešojo kalba“, „anotacija“, „recenzija“ ir gebės jas taikyti kasdienėje kalboje.

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nuostata, kad mokymasis trunka visą gyvenimą; – supratimą, kad tarp išsilavinimo ir gyvenimo kokybės esama tiesioginio ryšio; – darbinis mokinių igūdžius; – kryptingumą, sistemingumą ir kūrybingumą; – darbo vertės suvokimą. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rinkti ir kaupti informaciją apie profesijas ir joms keliamus reikalavimus; – orientuotis profesijų ir darbų pasaulyje; darbo etikos. <p>SUPAŽINDINTI SU SAVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – darbas; – profesija; – specialybė; – darbinė veikla; – kvalifikacija; – darbo etika. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – profesijoms keliamus reikalavimus; – tai, kaip nustatyti tinkamumą konkrečiai profesijai; – organizacijas, teikiančias profesinio konsultavimo ir informavimo paslaugas; – profesinio mokymo institucijas ir jų siūlomas mokymo programas bei konkursus. 	<p>Darbas ir profesija</p> <ul style="list-style-type: none"> – išsilavinimo svarba; – mokymasis visą gyvenimą; – profesinį išsilavinimą teikiančios mokymo institucijos; – profesinės veiklos įvairovė ir profesijų grupės; – gero darbo kriterijai; – profesijos pasirinkimą lemiantys veiksniai ir paktai; – profesijoms keliami reikalavimai; – darbų pasaulio struktūra; – kvalifikuotas ir nequalifikuotas darbas; – darbo vertė; – darbo etika. 	<p>Siūloma integruoti į etiką ir dorinį bei pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą ir literatūrą, užsienio kalbą, istoriją, darbus ir buitines kultūras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – kaupti ir nagrinėti informaciją apie įvairias profesijas ir darbus; – diskutuoti apie profesijos pasirinkimą lemiančius veiksnius ir paktai; – diskutuoti, koks darbas yra geras; – aptarti kvalifikacijos svarbą; – stebėti ir aptarti konkrečius darbus dirbančius žmones. 	<p>Stebėjimas, duomenų rinkimas, analizė, išvykos į įmones, organizacijas, profesinio konsultavimo ir orientavimo centrus, diskusijos, interviu ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – suvoks būtinybę mokytis visą gyvenimą; – perpras išsilavinimo ir gyvenimo kokybės ryšį; – gebės rasti informacijos apie įvairius darbus ir profesijas, mokymo institucijas ir profesinio konsultavimo centrus; – susipažins su bendraisiais darbo etikos reikalavimais; – gebės informaciją apie save susieti su konkrečia profesija; – susipažins su sąvokomis „darbas“, „profesija“, „specialybė“, „kvalifikacija“, „darbo etika“.

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	DALYKAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebėjimą turimą ekonominę informaciją susieti su savo ateities planais; – gebėjimą bendras Europos Sąjungos ekonomikos raidos tendencijas susieti su Lietuva ir savo ateities planais. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuoti rinkos ekonomikos santykius; – nagrinėti Lietuvos darbo rinkos padėtį ir tendencijas; – ieškoti darbo rinkos informacijos ir ją analizuoti. <p>SUPAŽINDINTI SU SAVO-KOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rinkos ekonomika; – darbo rinka; – darbo našumas; – nedarbas. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – darbo rinkos tendencijas šalyje ir jų įtaką profesiniam apsisprendimui. 	<p>Ekonominis visuomenės gyvenimas</p> <ul style="list-style-type: none"> – istoriniai lietuvių verslai ir jų raida; – darbo santykiai; – rinkos ekonomika; – darbo rinka; – darbo našumas; – nedarbas; – Europos ekonomikos tendencijos ir jų įtaka Lietuvai; – Lietuvos ekonominė geografija. 	<p>Siūloma integruoti į etiką ir dorinį bei pilietinį ugdymą, lietuvių kalbą ir literatūrą, užsienio kalbą, istoriją, darbus ir buitines kultūras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – atlikti lyginamąją istorinę konkrečios profesijos (pavyzdžiui, stuvėjo, gydytojo, batsiuvio ir pan.) analizę. – rinkti informaciją iš įvairių šaltinių (televizijos, spaudos, interneto) apie Lietuvos ir Europos Sąjungos ekonominį gyvenimą; – vertinti ir sieti turimą informaciją su savo ateities planais; – iširti savo būsimos (norimos) profesijos poreikį darbo rinkoje. 	<p>Referatai, rašto ir projektiniai darbai, viešosios kalbos, pasisakymai, pranešimai, interviu, ekskursijos, kelionės, svečių lankymaisi.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – supras istorinę ekonominio gyvenimo raidą ir kaitą; – gebės ieškoti ir rasti informacijos apie mūsų šalies ir Europos Sąjungos ekonomikos padėtį, raidą ir tendencijas; – gebės sieti turimą ekonominę informaciją su savo ateities planais; – suvoks kitų šalių ekonomikos įtaką Lietuvai; – gaus informacijos apie Lietuvos darbo rinkos tendencijas ir jų įtaką profesiniam apsisprendimui; – susipažins su sąvokomis „darbo rinka“, „rinkos ekonomika“, „darbo našumas“, „darbo santykiai“ ir gebės jas taikyti.

Aš kuriu savo gyvenimą. Viltys ir svajonės

Šalis: Čekijos Respublika
Mokykla: Novij Jičino specialiojo
ugdymo mokykla
Mokomasis dalykas: pilietinis ugdymas
Mokytojas: Ivanas Janikas

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti gebėjimą įvardyti savo svajones, sieti jas su ateities svajonėmis, ugdyti mokinių savimone</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Svajonės ir svajojimas, tikrovė, troškimai, gebėjimas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Diskusija, interviu, individualus darbas, darbas poromis ir grupėmis, rašymas, pristatymas žodžiu</p> <p>PRIEMONĖS Rašikliai, popierius, mokinio darbo lapai</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai diskutuos su žinomais asmenimis; apklaus pasirinktą suaugusį žmogų; dirbs individualiai, diskutuos poromis ir grupėmis; rašys ir pristatys žodžiu darbą „Mano gyvenimas – mano atsiminimai“</p> <p>REZULTATAI Mokiniai gebės įvardyti savo jausmus, kalbėti apie juos ir sieti su ateitimi; lavins išraiškos gebėjimus</p> <p>VERTINIMAS Individuali refleksija, grupės vertinimas</p> <p>LAIKAS 4–5 val.</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 3 klasės (18 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ 3 pamokos</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA <i>1 pamoka.</i> Mokiniai diskutuoja su žinomu žmogumi. Namų darbas – 1-ojo mokinio darbo lapo pildymas. <i>2 pamoka.</i> Mokiniai diskutuoja apie pokalbį, pamokos pabaigoje gauna 2-ąjį mokinio darbo lapą, kurį baigia pildyti namie. <i>3 pamoka.</i> Diskusija apie užpildytus 1-ąjį ir 2-ąjį mokinio darbo lapus, papildymai. Pamokos pabaigoje mokiniai pasidalija į grupes ir pildo 3-įjį mokinio darbo lapą</p> <p>METODAI Diskusija, pokalbis, individualus darbas, porų ir grupių diskusija</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Integruojama į pilietinio ugdymo kursą (3 klasė, II dalis „žmogus, jo dorovė“, 2 tema „Motyvacija, požiūris, vertybių sistema, planai ir idealai“)</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Mokiniai gali rašyti rašinį „Mano atsiminimai“, kuriame įsivaizduoja save seną ir aprašo savo gyvenimą: ką studijavo, kaip rengėsi savo profesijai, ką reikšminga nuveikė, apie savo šeimą, vaikus... Darbas pristatomas klasėje</p> <p>PRIEMONĖS Rašikliai ir popierius</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Gali būti, kad specialiųjų poreikių vaikai svajoja apie profesijas, kurios neatitinka jų gebėjimų. Reikia dirbti labai kantriai, iškart nesužlugdyti jų svajonių, bet pasiūlyti galimas alternatyvas. Svarbu parodyti, kad visų žmonių svajonės keičiasi</p> <p>NAMŲ DARBAI Pokalbiai su tėvais, mokinių darbo lapai, rašto darbas „Mano atsiminimai“</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS Miesto meras, buvęs mokytojas</p> <p>REZULTATAI Mokiniai sužinos, kad daryti, kad jų svajonės išsipildytų. Kita vertus, nedera nusivilti, jei svajonės ir neišsipildo. Mokiniai suvoks, kuo skiriasi svajonės, kurios motyvuoja dirbti, ir svajojimas – bėgimas nuo tikrovės</p>

SWAJONĖS IR TIKROVĖ

Pokalbis-tyrimas

Jūsų užduotis – apklausti du žmones. Juos pasirinkite savo nuožiūra. Tai gali būti jūsų tėvai ar kiti suaugę giminaičiai, mokytojai, šeimos draugai. Paaškindite jiems, kad mokykloje nagrinėjate temą „Svajonės ir tikrovė“, bei mandagiai paprašykite juos atsakyti į klausimus. Jei suaugusieji to pageidauja, galite apklausti juos anonimiškai, nenurodyti jų vardo. Pasikalbėkite su jais apie svajones ir tikrovę.

I žmogus:

1. Kokie buvo jūsų norai ir svajonės, kai buvote jaunesnis(-ė)?

.....

2. Ar jūsų norai ir svajonės išsipildė?

.....

3. Jei taip, ko turėjote išmokti, kad pasiektumėte savo svajonę?

.....

4. Jei ne, ar jūs dabar laimingas(-a), ar nelaimingas(-a)? Ką dėl to darote?

.....

II žmogus:

1. Kokie buvo jūsų norai ir svajonės, kai buvote jaunesnis(-ė)?

.....

2. Ar jūsų norai ir svajonės išsipildė?

.....

3. Jei taip, ko turėjote išmokti, kad pasiektumėte savo svajonę?

.....

4. Jei ne, ar jūs dabar laimingas(-a), ar nelaimingas(-a)? Ką dėl to darote?

.....

Aptarkite tyrimo rezultatus klasėje.

MANO SVAJONĖS IR GALIMYBĖS

Tikriausiai tu turi daug svajonių. Mes norėtume sužinoti apie dvi tavo svajones. Pabandyk įvardinti jas ir pagalvok apie gebėjimus, kurių tau prireiks, kad pasiektum savo svajonę. Jie surašyti stačiakampiuose prie svajonės pavadinimo.

Jei kurį nors gebėjimą jau pakankamai išlavinai, gali nuspalvinti baltą stačiakampį. Bet nuspalvink tik tiek, kiek esi pasiekęs. Galbūt nuspalvinsi tik pusę kurio nors stačiakampio – tai reikš, kad dar turi padirbėti šioje srityje. Kadangi mes nežinome, kokios tavo svajonės, nežinome, kokių sugebėjimų tau gali prireikti. Pats įrašyk juos ir nuspalvink, kiek tavo gebėjimas išlavintas.

Gali būti, kad kurie nors gebėjimai viršija tavo galimybes, tau per sudėtingi, – tada nuspalvink juos raudonai. Jei tavo lape atsiras keletas raudonų stačiakampių, gerai pagalvok, ar tavo svajonė neveda tavęs klaidingu keliu? Ir ar padarei viską, kad ją pasiektum?

Mano svajonė Nr.1:

The worksheet is on a light blue background. At the top center is a large, empty thought bubble. Below it are several rectangular boxes for writing and coloring. The boxes are arranged as follows:

- Top left: A box with the text "Ko man reikia, kad pasiekčiau šią svajonę ????????"
- Below it: A box with the text "Kokio išsilavinimo?"
- Below that: A box with the text "Fizinio pasirengimo?"
- Bottom left: A box with the text "Aš turėčiau gebėti"
- Top middle: A box with the text "Užsienio kalbų?"
- Below it: A box with the text "Aš turėčiau gebėti"
- Bottom middle: A box with the text "Aš turėčiau gebėti"
- Top right: A box with the text "Kokio elgesio?"
- Bottom right: A box with the text "Aš turėčiau gebėti"

Mano svajonė Nr.2:

The worksheet is titled "Mano svajonė Nr.2:" and is set against a light blue background. At the top center is a large, white, cloud-like thought bubble. To its left is a rectangular box containing the text: "Ko man reikia, kad pasiekčiau šią svajonę ??????????". Below this box is another rectangular box with the text: "Kokio išsilavinimo?". To the right of the thought bubble is a rectangular box with the text: "Užsienio kalbų?". Further to the right is another rectangular box with the text: "Kokio elgesio?". Below the "Užsienio kalbų?" box is a rectangular box with the text: "Aš turėčiau gebėti". Below the "Kokio elgesio?" box is a rectangular box with the text: "Aš turėčiau gebėti". In the bottom left area, there is a rectangular box with the text: "Fizinio pasirengimo?". In the bottom center area, there is a rectangular box with the text: "Aš turėčiau gebėti". In the bottom right area, there is a rectangular box with the text: "Aš turėčiau gebėti".

Ar užpildei lapus?

Galbūt kai kurie stačiakampiai vis dar tušti?

Galbūt tu nelabai žinai, ko gali prireikti siekiant tavo svajonės, kokių žinių, kokių gebėjimų tam reikia. Gali pasikalbėti apie tai su kitu žmogumi. Pasidalink su kuriuo nors bendraklasiu savo mintimis, išklausk ir jo svajonių. Galite aptarti savo svajones mažose grupelėse, galite patarti vienas kitam. Pasikalbėkite ir apie tai, kiek stačiakampių ir kaip nuspalvinote. Kokie tavo gebėjimai geriausiai išlavinti?

SVAJONIŲ IR NORŲ ABĖCĖLĖ

Beveik kiekvienas žmogus turi svajonių.

Tai gerai.

Kartais sakoma: „Sek paskui savo svajonę“.

Žinome, kad ne visos svajonės išsipildo, kai kurios taip ir lieka tik svajonėmis, bet kai kurias galima paversti tikrove.

Svajonės neišsipildo pačios. Reikia veikti patiems.

Bet ką daryti? Kaip paversti savo svajonę tikrove?

Sunku atsakyti, nes svajonės būna labai skirtingos, todėl joms išsipildyti reikia skirtingų dalykų. Tačiau kai kurie dalykai būtini bet kuriai svajonei ar norui išsipildyti.

Mes pabandėme juos surašyti pagal abėcėlę. Kiekviena abėcėlės raidė reiškia ką nors, kas mums gali padėti siekiant savo svajonės.

Tavo užduotis – atsakyti, kodėl tos savybės ar dalykai reikalingi. Pabandyk paaiškinti, kaip jie siejasi su tavo svajone.

Abėcėlė nepilna. Tu gali ją pabaigti.

A – augimas

B – brolystė

C – charakteris

D – draugai

E – elgesys, emocijos, eiliškumas

F – forma

G – garbė

H – heroizmas

I –

J –

K –

MANO ATSIMINIMAI

Įsivaizduok, kad tu esi senas žmogus. Kas nors tavęs prašo papasakoti savo gyvenimo istoriją, ką nuveikei, ką pasiekei.

Parašyk įsivaizduojamą savo gyvenimo istoriją. Gali rašyti apie mokyklą, universitetą, kur mokeisi, ką dirbai, taip pat apie savo namus ir šeimą...

Mėgaukis šia užduotimi, bet nepamiršk, kad šį darbą reikės pristatyti visai klasei.

Aš kuriu savo gyvenimą.

Asmeninis biudžetas ir jo planavimas

Šalis: Lietuva

Mokykla: Šakių „Varpo“ vidurinė mokykla

Mokomasis dalykas ir klasė: matematika, 7 klasė

Mokytoja: Rita Grybienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Mokyti apskaičiuoti asmeninį biudžetą ir susieti jį su ateitimi</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Biudžetas, pajamos, išlaidos, perteklinis biudžetas, subalansuotas biudžetas, deficitinis biudžetas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Projektinis darbas</p> <p>PRIEMONĖS Mokinio darbo lapas „Mano asmeninis biudžetas“</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Individuali veikla – projekto „Mano asmeninis ir svajonių biudžetas“ parengimas ir pristatymas klasei</p> <p>REZULTATAI Mokiniai patobulins poreikių planavimo įgūdžius; išmoks praktiškai nustatyti pasirinkto gyvenimo būdo kaštus; suvoks tiesioginį asmeninio biudžeto ir gyvenimo būdo ryšį</p> <p>VERTINIMAS Bendras darbų aptarimas klasėje, dalijimasis darbo įspūdžiais</p> <p>LAIKAS 3 pamokos (po 45 min.)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ Bendrojo lavinimo mokyklos 7 klasė</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ 3 pamokos po 45 min. (2 pamokos – užduoties pateikimas, planavimas, individualus mokinių darbas; 1 pamoka – projektinių darbų pristatymas klasei, aptarimas)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai apskaičiuoja savo dabartinį ir numatomą (svajonių) biudžetą, apdoroja turimus duomenis ir pa-vaizduoja juos diagramomis</p> <p>METODAI Projektinis darbas – individuali užduotis „Mano asmeninis ir svajonių biudžetas“, diskusija</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Biudžetas, pajamos, išlaidos, perteklinis biudžetas, subalansuotas biudžetas, deficitinis biudžetas</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Bendrojo lavinimo mokyklos 7 klasės matematikos kursas, tema – „Procentai. Šeimos biudžetas“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Primenamos 6 klasėje nagrinėtos temos: „Palūkanų skaičiavimas“, „Duomenų vaizdavimas diagramomis“</p> <p>PRIEMONĖS Mokinio darbo lapai „Mano 1 metų asmeninis biudžetas“ ir „Mano 1 metų svajonių biudžetas“, popierius, skaičiuotuvai, pieštukai</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS –</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>NAMŲ DARBAI Apskaičiuoti šeimos biudžetą</p> <p>REZULTATAS Mokiniai teorines žinias pritaikė praktiškai: išmoko nustatyti dabartinio gyvenimo būdo kaštus, suvokė asmeninio biudžeto ir gyvenimo būdo ryšį</p>

PROJEKTAS

Mano 1 metų asmeninis ir svajonių biudžetas

Projekte turi atsispindėti:

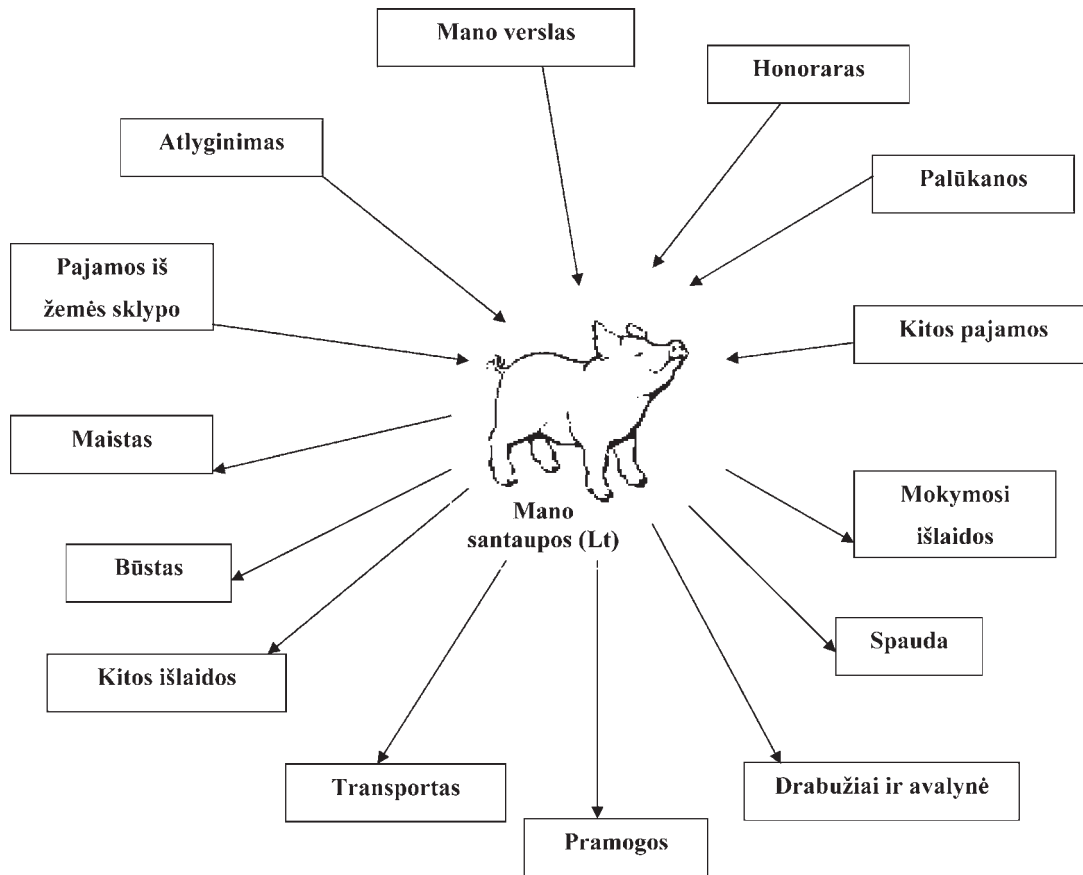
- 1) atlyginimo skaičiavimas.** Tarkim, kad vieno šeimos nario atlyginimas pareiginis, o kito – valandinis. Pasirinkę kvalifikacinį koeficientą ir valandinį atlygį, apskaičiuokite abiejų mėnesinius (metinius) atlyginimus „pagal popierių“. Apskaičiuokite kiekvieno mokamus mokesčius (pajamų ir SODROS) ir sumą, gaunamą į rankas, atskaičiavus mokesčius;
- 2) palūkanų skaičiavimas.** Pasirinkite banko indėlio dydį ir metinę palūkanų normą. Apskaičiuokite laikotarpio, kurio biudžetą nagrinėjate, palūkanas;
- 3) valiutų kursai.** Tarkim, kad viena jūsų šeimos išlaidų dalis – šeimos nario kelionė į užsienį. Pakeiskite litus šalies, į kurią vykstama, valiuta, o pinigų likutį grįžus iš kelionės – litais. Išsiaiškinkite, kuriame banke ir kodėl tai palankiausia daryti;
- 4) duomenų vaizdavimas diagramomis.** Numatykite kitas šeimos pajamas ir išlaidas. Iliustruokite jas diagramomis, pavyzdžiui, pajamas – skrituline, o išlaidas – stulpeline arba atvirkščiai;
- 5) biudžetas.** Nustatykite, koks yra jūsų šeimos nagrinėjamo laikotarpio biudžetas: deficitinis, subalansuotas ar perteklinis;
- 6) projekto apipavidalinimas ir pristatymas.** Gražiai apipavidalinkite projektą ir išmokite trumpai jį apibūdinti.

SAVOKOS

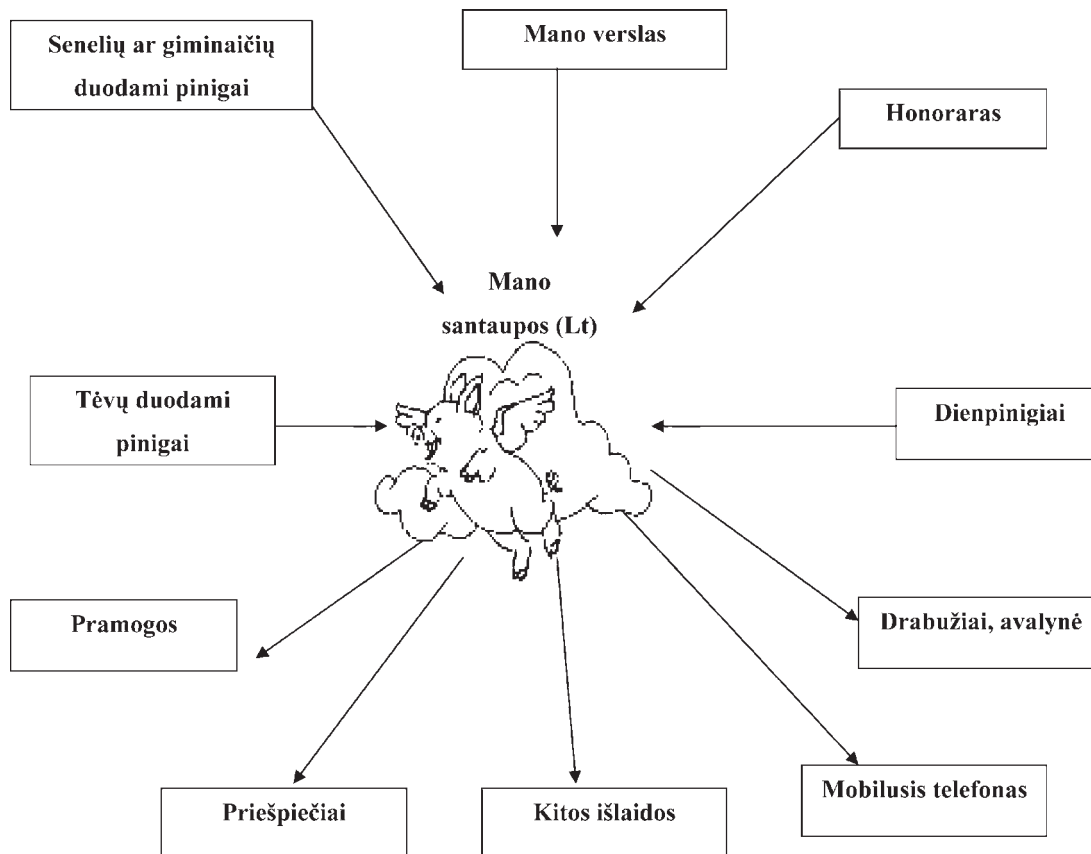
Biudžetas – asmens tam tikro laikotarpio pajamų ir išlaidų paskirstymas. Biudžetas gali būti:

- a) deficitinis (išlaidos viršija pajamas);
- b) subalansuotas (išlaidos lygios pajamoms);
- c) perteklinis (išlaidos mažesnės už pajamas).

Mokinio darbo lapas „Mano 1 metų asmeninis biudžetas“

Mokinio darbo lapas „Mano 1 metų svajonių biudžetas“

Savižina.

žmogaus savitumo vertė.

Drąsa būti savimi

Šalis: Čekijos Respublika

Mokykla: Novij Jičino specialiojo
ugdymo mokykla

Mokomasis dalykas: pilietinis ugdymas

Mokytojas: Ivanas Janikas

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Parodyti savižinos svarbą planuojant ateitį; ugdyti savigarbą, teigiamą savęs vertinimą; padėti save suvokti; mokyti pažinti savo charakterį, asmenybės tipą</p> <p>PAGRINDINĖS SAVOKOS Gebėjimas, interesai, vertybė, vertybių sistema, charakteris, asmenybės tipas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Individualus darbas, diskusijos, paskaita</p> <p>PRIEMONĖS Rašikliai, popierius</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai pildo darbo lapus ir aptaria juos su bendraklasiais</p> <p>REZULTATAI Mokiniai lavins savižinos įgūdžius; geriau pažins save, savo poreikius, norus, gebėjimus, galimybes ir interesus, gebės tai sieti su adekvačia profesija; suvoks savižinos svarbą planuojant karjerą; atpažins savo pačių savybes</p> <p>VERTINIMAS Individuali refleksija, grupės vertinimas</p> <p>LAIKAS 2 pamokos</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 1 klasės (15–16 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ 2 pamokos</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA <i>1 pamoka.</i> Mokiniai pildo 1-ąjį mokinio darbo lapą ir aptaria su klasės draugais atsakymus. Mokytojas baigia pamoką trumpa paskaita apie savigarbos svarbą. <i>2 pamoka.</i> Mokiniai pildo 2-ąjį mokinio darbo lapą ir mažomis grupelėmis aptaria atsakymus. Mokytojas iškelia savižinos svarbą, siedamas tai su įvairių priklausomybių prevencija.</p> <p>METODAI Individualus darbas, diskusijos, paskaita</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Integruojama į pilietinio ugdymo pamoką „žmogaus gyvenimo stilius“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Šią temą galima sieti su popamokine veikla ar su tema „Aš“</p> <p>PRIEMONĖS Rašikliai, popierius</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Reikia labai atidžiai dirbti su specialiųjų poreikių vaikais, nes jie gali turėti neigiamos patirties ir dėl to blogai save vertinti. Dažnai jie apsimeta, kad labai aukštai save vertina. Svarbu išlikti kantriems ir padėti tokiems mokiniams pažinti save, savo pranašumus ir trūkumus, su kuriais turės susitaikyti</p> <p>NAMŲ DARBAI –</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>REZULTATAI Savižinos tema yra nepaprastai svarbi, galinti padėti visose gyvenimo srityse, o ypač – siekiant išvengti narkomanijos ir įvairių manipuliacijų</p>

Aš, mano skėtis ir mano šešėliai

Kiekvienas iš mūsų turime įvairių pranašumų. Laikui bėgant, jie keičiasi. Svarbu žinoti, kad tie pranašumai veikia mūsų asmeninį ir profesinį gyvenimą.

Taip pat reikia atminti, kad kiekvienas žmogus turi ir teigiamų, ir neigiamų bruožų. Jei nori sėkmingai nugyventi gyvenimą, ugdyk teigiamus bruožus ir stenkis atsikratyti neigiamų. Bet pirmiausia svarbu tuos bruožus įvardyti.

Dabar pagalvok apie save ir kitame lape save nupiešk. Dar ne viskas – virš savęs nupiešk skėtį. Klausi, kam jo reikia? Tikras skėtis saugo nuo blogo oro. Tad jis yra tarsi apsaugos ženklas. Gyvenime dažnai pasitaiško „blogų orų“ – įvairių sunkumų, nusivylimų, išdavysčių, pažeminimo... Kas gali tokiais atvejais pagelbėti? Savigarba. Todėl dabar susikurk įsivaizduojamą savigarbos gaubtą: nupieštame skėtyje surašyk teigiamuosius savo bruožus.

Tačiau tu turi ne tik teigiamų bruožų... Nurodyk ir juos. Kur? Nupiešk savo šešėlį ir jame surašyk neigiamuosius bruožus ir silpnybes.

Taigi imk lapą, piešk ir rašyk. Ačiū.

Čia aš, mano skėtis ir mano šešėliai

TOKS AŠ ESU DABAR

Aš moku... _____
Aš labai gerai... _____
Aš domiuosi... _____
Aš mėgstu... _____
Aš esu laimingas, kai... _____
Aš liūdžiu, kai... _____
Man gaila, kai... _____
Aš pykstu, kai... _____
Kiti mane mėgsta, nes... _____
Kiti ant manęs pyksta, kai aš... _____
Kai kas nors liūdi arba jam sunku, aš... _____

Mano pranašumai	Mano trūkumai
-----------------	---------------

TOKS AŠ BŪSIU ATEITYJE

Sakoma, kad gyvenimas – tai scena. Asmeniniame ir profesiniame gyvenime mes atliekame daugybę vaidmenų. Nurodyk vaidmenį, kuriuos norėtum vaidinti savo gyvenime (pavyzdžiui, vyro ar žmonos, tėvo ar mamos, konkrečios profesijos atstovo...). Tai padaręs, dešinėje pusėje surašyk, kokios savybės būtinos žmogui, kad gerai atliktų tą vaidmenį.

Vaidmuo Mama	Savybės, gebėjimai, žinios kantrybė, gerumas, gebėjimas rasti kompromisą...
------------------------	---

PALYGINK

Ar jau atlikai darbą? Jeigu taip, tavęs laukia paskutinė užduotis. Palygink save tokį, kokį matai dabar, ir tokį, koks norėtum būti ateityje. Ar daug naujų dalykų tau reikės išmokti? Gal kai kurios savybės tau jau būdingos? Aptark atsakymus su klasės draugais.

Savižina.

Interesai ir pomėgiai

Šalis: Lietuva

Mokykla: Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Mokomasis dalykas ir klasė: klasės valandėlė, 10 klasė

Mokytoja: Danguolė Daugirdaitė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti savo vertės supratimą, asmenybės bruožus, skatinančius sąmoningai veikti, poreikį suvokti asmeninio augimo ir keitimosi svarbą; mokyti priimti sprendimus</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Charakteris, gebėjimas, interesai, intelektas, vertybinės nuostatos, karjera</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Diskusija, „minčių lietus“, planuota veikla, bendras ir grupinis darbas</p> <p>PRIEMONĖS Tarptautinių žodžių žodynai, medžiaga rašymo užduotims, tyrimų užduotys iš N. Perry'o ir Z. Vanzandto knygų „žvilgsnis į ateitį“, „Mano pasirinkimo galimybės“</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Diskutuoti apie savižinos ir savęs vertinimo svarbą, analizuoti savo polinkius ir gebėjimus, atlikti tyrimo užduotis</p> <p>REZULTATAI Geriau save pažins, gebės praktiškai analizuoti informaciją apie save</p> <p>VERTINIMAS Individualus</p> <p>LAIKAS 2 akademinės valandos (90 min.)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 10 (2) gimnazijos klasės (16–17 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ 5 min. – įvadas; 20 min. – terminų aptarimas; 15 min. – savo kompetencijos vertinimas; 20 min. – interesų, pomėgių išvardijimas ir aptarimas; 25 min. – sprendimo priėmimo modelis; 5 min. – apibendrinimas</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA 1) įvadas; 2) terminų analizė; 3) veikla pagal I sk. 3 pamoką; 4) veikla pagal I sk. 4 pamoką; 5) veikla pagal I sk. 7 pamoką; 6) įtvirtinimas</p> <p>METODAI Planuota veikla, grupinis darbas, diskusija, „minčių lietus“</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Gabumai, vertybės, įgūdžiai, kompetencija, pomėgis, prioritetai, alternatyvos</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Integravimas į klasės vadovo darbą</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS „Ryšys tarp informacijos apie save ir profesijos“, „Profesinis tinkamumas“, „Karjeros sprendimo priėmimo modelis“</p> <p>PRIEMONĖS Tarptautinių žodžių žodynai, medžiaga rašymo užduotims, N. Perry'o ir Z. Vanzandto knygos „Mano pasirinkimo galimybės“ ir „žvilgsnis į ateitį“</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS –</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>NAMŲ DARBAI Parašyti keletą pavyzdžių paaiškinant asmeninį sprendimų priėmimo modelį</p> <p>REZULTATAI Mokiniai išmoko nustatyti ir įvertinti žinias apie save, įgijo įgūdžių priimti sprendimą</p>

UŽDUOTYS IR VEIKLA

1. Įvadas

Mokiniai supažindinami su nagrinėjama tema, nurodant, kad pamokos tikslas – padėti įsisąmoninti, koks svarbus yra savęs pažinimas, gebėjimas analizuoti informaciją apie save. Lentoje – trys skrituliai: „Noriu“, „Galiu“, „Reikia“.

2. Terminų analizė

Mokiniams paaiškinama, kad, norėdami kalbėti apie save, pirmiausia jie turi išmokti vartoti tinkamus žodžius.

4–6 mokinių grupės gauna užduotį aptarti kortelėse pateiktus žodžius (žr. 1 priedą). Pirmiausia mokiniai žodynuose suranda šių žodžių reikšmes. Įtraukiami visi grupės nariai.

Paskui mokiniai garsiai aptaria surastas žodžių reikšmes, artindamiesi prie išvados, kad šie žodžiai gali padėti gilintis į savęs pažinimą.

3. Savo kompetencijos vertinimas

Mokiniai turi mokėti vertinti savo gebėjimus, savo mokymosi pasiekimus. Popieriaus lape kiekvienas užrašo visus dalykus, kurių mokėsi, prie kiekvieno pažymėdamas užkoduotus savo kompetencijų vertinimus: A – aukšto lygio, B – patenkinama, O – kelianti nerimą kompetencija. Paskui mokiniai parašo „+“ ženklą prie tų dalykų, kurių rezultatus jie galėtų pagerinti.

Baigus vertinti mokiniai įtraukiami į diskusiją. Aiškinamasi, kodėl svarbūs kiekvieno atskiro dalyko rezultatai, kaip mokymosi rezultatai veikia savęs suvokimą, kas, be mokymosi rezultatų, dar gali prisidėti prie sėkmingos karjeros.

4. Pomėgių ir interesų išvardijimas ir aptarimas

Interesai vaidina svarbų vaidmenį priimant sprendimus ir siekiant karjeros, o laisvalaikio pomėgiai gerina gyvenimo kokybę. Kad išsiaiškintų savo interesus ir pomėgius, mokiniai prašomi užpildyti lentelę (žr. 2 priedą).

Užpildžius lentelę galima diskusija klausimais „Kodėl reikia domėtis savo interesais, galvoti apie profesijos pasirinkimą ateityje?“, „Ar yra skirtumas tarp mėgstamos veiklos ir laisvalaikio pomėgių?“

Toliau organizuojama veikla (pagal 3 priedą). Po veiklos galima diskusija „Ar mėgstama veikla turi kainuoti daug pinigų?“, „Kokių pagrindinių dalykų galime išmokti planuodami laisvalaikį?“

5. Sprendimo priėmimo modelis, pagrįstas matematiniais skaičiavimais

Diskusijos apie matematinį sprendimo priėmimo modelį metu paaiškėja, kad kiekvienas žmogus priima sprendimus savaip.

Svarbu gerai išaiškinti šį sprendimo priėmimo modelį ir išmokyti taikyti jį tiriant svarbias mokyklos bei asmenines problemas.

Veikla organizuojama pagal 4 priedą. Svarbiausia dalis po lentelės pildymo – diskusija „Patiko ar nepatiko šis sprendimo priėmimo modelis? Kodėl?“

6. Įtvirtinimas

Organizuojant šią veiklą dar kartą apibrėžiamos pagrindinės vartotos sąvokos, atkreipiamas dėmesys į svarbą pažinti save. Kiekvienas mokinyš braižo skrituliukus „Noriu“, „Galiu“, „Reikia“. Apibendrinama. Ar sprendimas įgyvendino tikslus? Mokiniai turi žinoti, kad sprendimų priėmimas – tęstinis procesas.

A

**ĮGŪDŽIAI
POMĖGIAI**

B

**GABUMAI
INTELEKTAS**

C

**INTERESAI
KOMPETENCIJA**

D

**VERTYBĖS
PRIORITETAI**

D

**CHARAKTERISTIKA
KARJERA**

DVIDEŠIMT DALYKŲ, KURIUOS MĖGSTU DARYTI

VEIKLOS POBŪDIS, DARBAS	Ž/V	Litai	V
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
.....			
.....			
.....			
18.			
19.			
20.			

1. Pirmojoje skiltyje mokiniai surašo dvidešimt savo mėgstamos veiklos rūšių. Tai gali būti filmų lankymas, knygų skaitymas, sportavimas, pašnekesiai su draugais, vaikščiojimas po mišką, muziejų lankymas, tapyba ar kitokia veikla.

2. Antrojoje skiltyje prie kiekvienos veiklos mokinys turi pažymėti „Ž“ arba „V“: „Ž“ – jei ta veikla mėgsta užsiimti kartu su kitais žmonėmis, „V“ – vienas pats.

3. Trečiojoje skiltyje reikia pažymėti išlaidas litais. Paprašykite mokinių pažymėti, kiek išleidžia pinigų tai veiklai, jeigu išlaidos viršija penkis litus.

4. Paskutinėje skiltyje žymimas tos veiklos dažnumas. Jeigu mokinys atliko šią veiklą nors kartą per paskutinį mėnesį, jis pažymi ties ja „V“.

5. Padalinkite klasę į mažas grupes ir paklauskite kiekvieno mokinio, ką jis, atlikdamas šią užduotį, sužinojo apie save.

6. Tada paprašykite mokinių pagalvoti apie būsimą profesiją, darbą, kuris vienaip ar kitaip atitiktų jų interesus.

3 priedas

1. Sudarykite 5–6 mokinių grupes. Leiskite jiems 10 min. pasakoti, kokia laisvalaikio veikla žmonės gali užsiimti. Tegu jie „minčių lietaus“ būdu pasako kuo daugiau įvairiausių siūlymų. Kiekvienoje grupelėje turi būti žmogus, kuris visus siūlymus užrašytų. Po 10 min. kiekviena grupelė atrenka 10 veiklos sričių ir jas pristato.

2. Kiekvienas mokinys ant atskiro lapelio užrašo 5 veiklos rūšis, kurios labiausiai jam patinka. Prie tų veiklos sričių, kurios, jo manymu, gali būti susijusios su būsima jo profesija, pažymi „X“. Grupėje mokiniai susikeičia lapeliais ir aptaria situaciją.

4 priedas

Vertybės	Prioritetai	Problemos alternatyvos		
	1–10	#1	#2	#3

Matematinio modelio taikymas:

- leiskite mokiniams pasirinkti problemą, dėl kurios jie turės apsispręsti: kokią vietą pasirinkti pasimatymui; rūkyti ar nerūkyti; kokią temą pasirinkti mokykloje rengiamam teminiam vakarėliui ir t. t.;
- užrašykite galimas problemos sprendimo alternatyvas (# 1, # 2, # 3). Jeigu įmanoma, pasistenkite, kad jų būtų daugiau nei dvi, nes tada sprendimai neatrodys tik „balti“ ar „juodi“. Pavyzdžiui, pasimatymo vietos alternatyvos: # 1 – kinas, # 2 – parkas, # 3 – kavinė;
- „minčių lietaus“ būdu išvardinkite kuo daugiau vertybių, susijusių su priimamu sprendimu. Pavyzdžiui, išlaidos, reikalingos sprendimui vykdyti; sveikatos išsaugojimas; pagarba; aplinkosauga; malonumas; rizika ir t. t.;
- nustatykite vertybių prioritetus ir surašykite jas eilės tvarka. Tai nepaprastai subjektyvu, nes kiekvienas mokinys turi savo nuomonę. Jeigu išvardinamos 10 ar mažiau vertybių, naudokite dešimtbalę vertinimo sistemą, pagal kurią # 10 reiškia patį aukščiausią įvertinimą, # 9 reiškia šiek tiek mažesnę vertybę ir taip toliau, kol prieisite prie # 1, reiškiančio pačios mažiausios reikšmės vertybę. Jeigu vertybių bus daugiau negu 10, naudokite atitinkamai 15 ar 20 balų vertinimo sistemą. Galima kurį nors vertinimo skaičių „peršokti“, jeigu nustatote, kad greta esančių vertybių skirtumas yra gana didelis;
- dabar, nekreipdami jokio dėmesio į skaičius, sugrįžkite prie trijų pasirinktų alternatyvų (pasimatymo alternatyvos: kinas, parkas, kavinė). Nustatykite alternatyvų vietą palygindami jas su vertybių skiltyje išvardintomis vertybėmis. Jeigu kuri nors alternatyva visais požiūriais atitinka pasirinktą vertybę, įvertinkite ją „++“. Jeigu alternatyva atitinka vertybę daugeliu požiūrių, įvertinkite ją „+“. Jeigu alternatyva yra neutrali, įvertinkite ją „+ –“. Jeigu alternatyva turi daugiau trūkumų negu pranašumų, įvertinkite ją „–“. Jeigu alternatyva visiškai neatitinka vertybės ir atrodo labai neigiamai, įvertinkite „– –“. Taip palyginkite kiekvieną užrašytą vertybę su kiekviena alternatyva;
- ties kiekvienu „+ +“ pažymėkite 2 taškus, ties kiekvienu „+“ parašykite 1 tašką, ties kiekvienu „+ –“ 0 taškų, ties kiekvienu „–“ įrašykite –1 tašką, o ties kiekvienu „– –“ pažymėkite –2 taškus;
- dabar kiekvieną vertybių prioriteto vertinimą padauginkite iš alternatyvų skiltyse pažymėto skaičiaus. Rezultatus užrašykite šalia plusų ir minusų;
- sudėkite atskirai kiekvienos alternatyvos skiltyse gautus rezultatus;
- nuspręskite, ar alternatyva, gavusi didžiausią įvertinimą, yra pati geriausia.

Vaikai ir tėvai žmonių ryšiai

Šalis: Lietuva

Mokykla: VDU Kauno „Rasos“ gimnazija

Mokomasis dalykas ir klasė: biologija, 9 klasė

Vardas, pavardė: Jolanta Martinionienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti pagarbų santykį su aplinkiniais</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Charakteris, temperamentas, autoritetas, išankstinė nuostata</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Darbas grupėse, „minčių lietus“, praktinė užduotis – nuotraukų analizė, žodiniai pristatymai, diskusija</p> <p>PRIEMONĖS Skaidruolės su nuotraukomis, šeimos nuotraukos, lipnieji spalvoto popieriaus lapukai, flomasteriai</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokytoja paaiškina užduotį „Vaikai paveldi tėvų savybes“, kurią reikės atlikti grupėmis; mokiniai analizuoja iš namų atsineštas šeimos nuotraukas ir „minčių lietaus“ metodu į geltonus lapukus surašo savo ir tėvų fenotipo panašumus, o į žalius lapukus – asmenybės panašumus. Grupių lyderiai ant didelių lapų, iškabintų lentoje, priklijuoja spalvotus lapukus su mintimis. Vyksta žodinis pristatymas, lyderiai perskaito, kas parašyta ant lapukų. Mokytoja diskutuoja su mokiniais apie tėvų vaidmenį vaikų gyvenime ir jų autoritetą. Apibendrinama.</p> <p>REZULTATAI Mokiniai gebės įvertinti tėvų autoriteto vaidmenį savo gyvenime, mokės bendrauti, išklaudyti kito nuomonės ir sklandžiai reikšti savo mintis</p> <p>VERTINIMAS Pagyrimas</p> <p>TEMAI SKIRTAS LAIKAS 20 min.</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 14–15 metų 9 klasės mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ 3 min. – pamokos pradžia, 10 min. – darbas grupėse su vadovėlio iliustracijomis, 10 min. – grupinių užduočių pristatymas, 10 min. – darbas grupėse: „minčių lietus“, nuotraukų analizė, 10 min. – žodiniai pristatymai, 2 min. – pamokos apibendrinimas</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Pamokos pradžioje pasakomi pamokos tikslai ir uždaviniai, mokiniai supažindinami su pamokos veikla, suskirstomi į 4 darbo grupes, mokiniams paaiškinamas darbas grupėse „Paveldimumo mechanizmas“ (reikės išnagrinėti nurodytą vadovėlio iliustraciją ir pristatyti klasei), pateikiami lapai su nurodytomis užduotimis: 1 grupė – apvaisinimas, 79 a pav., 2 grupė – genai ir DNR molekulių atkarpos, 80 a pav., 3 grupė – fenotipas yra genotipo ir aplinkos sąveikos padarinys, 80 c pav., 4 grupė – monozigotinių dvynių susidarymas, 81 a pav. Kiekvienos grupės lyderis pristato klausimą klasei. Mokytoja apibendrina</p> <p>METODAI Aiškinimas, darbas grupėse, žodiniai pristatymai, diskusija, darbas su vadovėliu</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Haploidinis chromosomų rinkinys, diploidinis chromosomų rinkinys, chromosomos, paveldimumas, kintamumas, genetinis kodas, genotipas, fenotipas, apvaisinimas, dizigotiniai ir monozigotiniai dvyniai</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS 9 klasė, biologijos pamoka, tema „Paveldimumo mechanizmas“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Lietuvių kalbos pamokoje rašinys „Mano šeima“, stendas klasėje motinos dieni</p> <p>PRIEMONĖS Vadovėliai, užduočių lapai</p> <p>NAMŲ DARBAI Darbas pratybų sąsiuvinyje</p> <p>REZULTATAI Mokiniai mokės paaiškinti požymių paveldėjimo mechanizmą</p>

Grupinio darbo užduotis

Vaikai paveldi tėvų savybes

Mokiniai aptaria grupėse iš namų atsineštas šeimos nuotraukas. Ieško savo ir tėvų panašumų. „Minčių lie-
taus“ metodu surašo požymius.

Fenotipo panašumai

Plaukų spalva
Eisena
Ėsios forma
Ištų forma ir ilgis
Gūni
Also tamsu
Rankų spalva
Rankų forma
Gūno sudėjimas
Storiai
Laiksena
Šypsena
Atakų forma
Odos spalva
Nosies forma ir ilgis
Kaktos aukštis
Garnai
Duobutė smakre arba skeuaste
Dantų dydžiai, forma
Lūponis

Asmenybės ypatybių panašumai

Linksmumas
Polinkis vadovauti
Optimizmas
Sielos gyvenimo būdas
Pasijena
Noras helianti
Valdingumas
Nudarkumas hitims
Psiminimas
Polinkis į savivadybę
Kūlimas
Pomegis irigiti
Darbštumas arba tingumas
Noras turėti daug vaikų
Kirsta pinigams
Draugiškumas

Lyčių genetikos uždavinio sprendimas

$P \rightarrow XY \times \text{♀} XX$

Gametos: $\text{♂} X, Y$
 $\text{♀} X, X$

F_1 XX, XY, XX, XY
mot. vyr. mot. vyr.

2 mot. : 2 vyr.

1 : 1

50% : 50%

$\frac{1}{2}$: $\frac{1}{2}$

„Minčių lietus“

Socialiniai vaidmenys

MOTERŲ

namo vaidmuo
žmonos vaidmuo
mėpinė namų ūkui
palaido daroma šeimoje
mėpinės vaidmuo
nėgys gamintojos
pagarba stipresnei lyčiai
vėliavų gamintojos
išleisti vaikus pirmą kartą
išmokinti vaikus mokykloje
laikyti laisvą planavimą
šūnų netikėjimas
mėpinė savimi, savo grožiu
mėpinė šeimos ugniai
manoma eime į sunaikinti
namų interjeras, puošyba
mėpinė sveikata
sveikata, puošyba
gėlių augintoja
šuošia užsto atlangas žiūrai
mėpinė šeimos šventėms
skalbiama ir lygiuama
indų plonimas
rankdolėnai

VYRŲ

tevo vaidmuo
šeimos galva, tėtis, išlaikyti šeimą,
gimimo faktas
šeimos finansavimas
ištikinti vyras
fizikai stipriji, lėti
santekniškos idėjos
mėpinės vaidmuo
šeimos vaiko tėvas
statybos darbai
gimimo iš anksto
parvydels šeimoje
gimta stipresnei lyčiai
būna prezidentu, valdžia
manoma puošyba
mėpinė, vestuvės
dėkoti kilius
renginių, vestuvės
eima į lauką,

Grupinio darbo užduotis

I grupė

Sukurkite situaciją šeimoje, kai moteris yra namų šeimininkė, o vyras verslininkas. Pasistenkite kuo aiškiau perteikti šeimos narių socialinius vaidmenis, susiekite juos su karjera. Sukurtą situaciją suvaidinkite.

Namų šeimininkė ir verslininkas

1. Verslininkas - Tėvas, išsilaikantis šeimoje, kelis įmonių vadovas. Labai griežtas savo šeimos nariams ir pavaldiniams; mėgstanti meškiokę, atostogaujantis su šeima laukų sėlose. (Jam 59). Rūko pyptę, tacia elegija savo žmonai.
2. Namų šeimininkė - Mama, perokidinė blondinė, rūpinanti auginti vaikus, bekarbi, dirbanti tik namie, o laisvalaikį leidianti grožio salonuose. Mėgstanti vakarėlius, vairuojanti raubkros spalvos mašiną milidėiam stogu. (Jai 37 m.) Tautybi rusi.
3. Vyresnysis sūnus - Tomas. Studijuojantis verslo administravimą, sekantis tėvo pėdais. Labai išsilaikantis blondinės. Netikintis tėvų. Visi laisvalaikį praleidiantis su merginomis. Pykštani su sese. (Jam 19 m) "Šiuo augina kalbančią papūgę, kuri moka tik viena frazė " noriu usuo "
4. Jaunesnioji duktė - Sofija. Lera, patlusai dukter, stropiai besimokanti viduriniėje. Netencia brolio, pykštani su jais, nuėjis vyresnis, jiam tėvai sutikia daugiau taisy. Svajoni studijuoti "Harward" o universitete. Mėgstanti skaityti knygas, o ypač "Harry potery". (Jai 15 m.)

II grupė

Sukurkite situaciją šeimoje, kai moteris yra karjeros moteris, o vyras rūpinasi vaikais. Pasistenkite kuo aiškiau perteikti šeimos narių socialinius vaidmenis, susiekite juos su karjera. Sukurtą situaciją suvaidinkite.

Motėris verslininkė, vyras namuose rūpinasi vaikais

Ūvi žemaitė - tudas, mažukas ir daug toja

Kaiza mergytė (1 metų) - iezli, veikia daug ir doznai, sukėlia daug rūpesčių ir mamai ir tėčiui

Turi berniuką - mokyklinio amžiaus (apie 12 metų). Sūnus padeda tėviui prižiūrėti mergytę, bet daro tai nenoriai. Jam labiau patinka sėdėti prie kompiuterio, ar eiti į futbolo treniruotes. Jis pyksta, nes tėvis noris ir bedarbis, tačiau nesūria jam laiko.

Tėtis apie 38 metų. Atėjo pasenęs ir nevelius. Nesitima prasto darbo su mažu atlyginimu, o laukia geros progos. Rūpinasi mergija ir veikia valgyti, ir apšviesti namus. Skaito daug laikraščių. Jis savo žmonas priešingybė.

Mama apie 34-35 metai. Dieba nuo anksto laisvyje ir iki vėlaus vakaro, kartais net iki 12 val. Tokiomis dienomis

nelieka laiko pobendravimui su vaikais. Doznai ištyksta į užsienį. Bet savaitgaliais ir laisvu metu atlieka svarbiausius buities darbus, kurių nepadarė tėtis. Mėgsta bendrauti su žmonėmis ir draugais, ko visai nemėgsta tėlis. Mylė žemaitę, ji išleido visą šeimą gyvenanti 1,5 aukšte name turi merg mėsingę (GOLF).

III grupė

Sukurkite situaciją šeimoje, kai vyras ir moteris yra karjeros žmonės. Pasistenkite kuo aiškiau perteikti šeimos narių socialinius vaidmenis, susiekite juos su karjera. Sukurtą situaciją suvaidinkite.

vyras ir moteris yra karjeros žmonės

Šeima gyvena Vilniaus priemiestyje, nuosavame name. Turė dideli sodą, didelį pildą sūnį ATSARGIAI
pildas žuvis. Turė vieną didelį garažą, kuriame stovi keturų vyrų (gėra) masina.

Vaikai - jė neturė. Taip yra todėl, kad jie neturė laiko asmeniniam gyvenimui. Norė įsiviešinti savo darbe.

Motėris - 28 metai. Architektė. Turė nuosavą kontorą miesto centre.

pati suprojektavę namą. Su vėru mėsos vėtais, gėdami kavą, ir vakare, po darbe, tačiau daug bendrauja telefonu, sūnčia mėsos žinutes. Retkarčiais kartu ~~benar~~ pėdauja mieste. Stengiasi gėrai sutarėti su kėtėru gyvenančia vėru mama. Mėgsta isvytas prie ežerė.

Vyras - 30 metai. Turė savo firmą, labai dažnai keliauja verslo reikėtais. Labai myli savo žmogų ir norė vaiku (atėityje). Labai veidus ir mėgsta dresuoti savo sūnį, turė daugiau laisvo laiko negu žmona.

Vėru mama - 55 metai. Mėgsta pasikviesti savo drauges arbatėles. Jės vyras yra qvėduklis ir gyvena sode, (ne kieme) Melabai mėgsta savo mėsėcis, nes jė nenorė būti namų šeiminkė ir jėi tenka pėičiurėti namus. Labai myli savo sūnį ir pė tėrputi paqyrai jė mėsėcis.

IV grupė

Sukurkite situaciją šeimoje, kai vyras ir moteris yra bedarbiai. Pasistenkite kuo aiškiau perteikti šeimos narių socialinius vaidmenis, susiekite juos su karjera. Sukurtą situaciją suvaidinkite.

Abu bedarbiai

1. Tėvas – buvęs valdininkas, unigromys praeities, asocialus. (Jau 30m)
Neišlaikantis šeimos, išnuodojantis vaikus patalpas. Genia odelone „Marsol“
Rūko „Astra“. Serga hemorojumi. Pražeri saldymą.
Rado mūšikų pudelį ir jis yra vienintelis šeimos gyvūnas.

2. Motina – gera, mylinči vaikus, stora ir pilvota, negaunanti darbo, neturinti
išsilavinimo. Besipykštanti su vyru. Negėdinti ir nuėdinti. Rėl blogo
gyvenimo taktinanti klaidę jaunystę, neįkybią santuoką. (Jai 28m)
Neseniai ji laimėjo šaldymą, tačiau ji pražeri vyrą.

3. Vaikai (Jauntes, Aruolės, Alfonsius, Sidonija ir Zenonas).
Visi vaikai jauni, iki penkių metų, o zenonas auga vaikų namuose, nes
jam jam neužta pasalpos. Vaikai elgotaujantis. Nelando darėdžio, netu-
rinlys joks užsiėmimo, beivalkiojantis. Alfonsius yra proliuga, bet negali
mokintis neturi desimtosios rankos, kauriosios kėps.

Visai šeimai nedoda ramybės tartu su jais gyvenantis taidonau.

Sprendimai.

Sprendimų priėmimas ir vertinimas

Šalis: Lietuva

Mokykla: Kauno VDU „Rasos“ gimnazija

Mokomasis dalykas ir klasė: fizikos pamoka „Elektros srovės darbas“, 1 gimnazijos klasė

Mokytoja: Silvija Petkevičienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>Skatinti rinktis įvairius sprendimo metodus skaičiuojant elektros srovės darbą ir elektrinių šildymo prietaisų išskiriamą šilumos kiekį; vertinti rezultatus</p> <p>TIKSLAI Ugdyti gebėjimą savarankiškai spręsti uždavinius, pasirinkti sprendimo metodus; mokytį apginti vieną ar kitą sprendimo būdą; analizuoti, ar pasirinktasis būdas yra racionalus</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Sprendimai, galimos sprendimų alternatyvos, racionalūs ir neracionalūs sprendimo būdai, sprendimų vertinimas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Savarankiškas užduočių nagrinėjimas, kolektyvi racionalių sprendimų analizė, savarankiškas uždavinių sprendimas taikant įvairius metodus, demonstracinis eksperimentas ir jo rezultatų analizė</p> <p>PRIEMONĖS V. Valentinavičiaus vadovėlis „Fizika 9 klasei“, demonstracinio eksperimento priemonės</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Atlikti eksperimentą laidininku tekančios srovės išskiriamam šilumos kiekiui apskaičiuoti. Atsakyti, kodėl degančios elektros lemputės siūlas įkaista, o laidai, jungiantys lemputę su šaltiniu, – ne; kodėl negalima jungti tuščio elektrinio virdulio. Savarankiškai spręsti uždavinius taikant elektros srovės darbo ir šilumos kiekio formules</p> <p>REZULTATAI Mokiniai mokosi jungti elektros grandinę, naudoti srovės stiprumo, įtampos, temperatūros ir laiko matavimo prietaisais; diskutuodami priima teisingus sprendimus; atlikdami eksperimentą, įgyja pasitikėjimo savimi; mokosi vertinti, daryti išvadas, apibendrinti, bendrauti ir diskutuoti</p> <p>VERTINIMAS Atlikę eksperimentą, mokiniai pagiriami, nagrinėjamos pastebėtos klaidos; du ar trys mokiniai, atsakę į pateiktus klausimus ir teisingai savarankiškai išsprendę uždavinius, įvertinami pažymiais</p> <p>LAIKAS Sprendimų priėmimo ir vertinimo temai skiriamos 25 min. vidurinėje pamokos dalyje (eksperimento atlikimas, atsakinėjimas į klausimus, savarankiškas uždavinių sprendimas ir analizė)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 1 (9) gimnazijos klasės (15–16 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ 1. Aiškinama nauja tema „Elektros srovės darbas“ – 10 min. 2. Mokiniai atlieka eksperimentą, stebi ir analizuoja – 10 min. 3. Savarankiškai sprendžiamos vadovėlio užduotys – 15 min. 4. Įtvirtinama nauja tema – 5 min. 5. Skiriamos namų užduotys – 5 min.</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Išmokti elektros srovės darbo formulę, į ją įeinančių dydžių matavimo vienetų; susipažinti su elektros energijos matavimo prietaisu – elektros skaitikliu; pakartoti anglų mokslininko Dž. Džaulio eksperimentą; išnagrinėjus temą, savarankiškai išspręsti užduotis</p> <p>METODAI Aiškinimas lentoje, demonstracinis eksperimentas, išardyto elektros skaitiklio demonstravimas, savarankiškas uždavinių sprendimas, mokinių apklausa</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Srovės darbas, darbo formulė, darbo matavimo vienetai, šilumos kiekis, išsiskiriantis laidininku tekant srovei</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Sprendimų priėmimo ir vertinimo klausimai integruoti į fizikos dalyko „Elektros“ skyriaus uždavinių sprendimą ir eksperimentų atlikimą</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Pakartotas srovės stiprio ir įtampos, temperatūros ir laiko matavimas; prisimintos saugaus elgesio su elektros prietaisais taisyklės</p> <p>PRIEMONĖS Lenta, kreida, vadovėliai, sąsiuviniai, elektros skaitiklis, elektros srovės šaltinis, ampermetras, voltmetras, kaitinamoji spiralė, vonelė su vandeniu, termometras, jungiamieji laidai, laikrodis</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS –</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>NAMŲ DARBAI Sugalvoti uždavinį, kurio sąlygoje minimas buitinių prietaisų veikimas, ir išspręsti jį taikant pamokoje išmuktas formules</p> <p>REZULTATAI Mokiniai išmoko pasirinkti racionalių uždavinių sprendimo būdus, analizuoti ir vertinti eksperimento rezultatus, susipažino su elektros energijos apskaitos prietaisu</p>

Mokiniui pateikiama medžiaga

I klasės gimnaziste, sakykim, tu įsigijai energetiko specialybę, dirbi atsakingą darbą ir privalai nuspręsti: „Kokią elektrinę geriausia statyti mūsų šalyje?“

1 lentelė

	Šiluminė elektrinė	Atominė elektrinė	Hidroelektrinė	Hidroakumuliacinė elektrinė	Vėjo jėgainė	Saulės baterijos
Elektros gavybos teigiamosios ypatybės						
Elektros gavybos neigiamosios ypatybės						
Naudojamas kuras						
Žala gamtai						
Įtaka žmogaus sveikatai						

Siūloma kiekvienam mokiniui išsirinkti priimtinausią elektros energijos gamybos būdą. Keletas mokinių pristato savo pasirinkimą klasei.

2 lentelė

Lietuvoje nuo 1983 m. pradėjo veikti Ignalinos atominė elektrinė. Šiuo metu siūloma ją uždaryti arba pakeisti branduolinius reaktorius saugesniais. Kokia Tavo nuomonė?

Kodėl siūlai ar nesiūlai uždaryti AE?	Pakeisti branduolinių reaktorių saugesniu ar ne? (argumentai)

3 lentelė

Klausimai, padedantys ištirti save ir savarankiškai nuspręsti „Kuo noriu būti?“

Eil. Nr.	Klausimai	Atsakymai
1.	Ar noriu savo būsimą specialybę susieti su technika?	
2.	Ar mėgstu analizuoti daiktus, įvykius, kaupiti ir apibendrinti duomenis?	
3.	Ar esu smalsus, kritiškas, atkaklus?	
4.	Ar esu gabus tiksliesiems mokslams?	
5.	Ar mėgstu dirbti savarankiškai?	
6.	Ar mano norai atitinka galimybes?	

Konfliktai, jų valdymas ir sprendimas.

Pyktis ir agresija

Šalis: Čekijos Respublika
Mokykla: Novij Jičino specialiojo ugdymo mokykla
Mokomasis dalykas: pilietinis ugdymas
Mokytojas: Ivanas Janikas

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti tolerantišką požiūrį į skirtynes, kitokias nuomones ir vertybes; mokyti suvokti ir valdyti konflikto metu kylančias neigiamas emocijas</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Konfliktas, pyktis, agresija, atsakomybė, laisvė, nuosavybė, įsijautimas į kito žmogaus būseną, atleidimas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS „Minčių lietus“, individualus ir grupinis darbas, tyrimas</p> <p>PRIEMONĖS Popierius, rašikliai, mokinio darbo lapai</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai individualiai pildys darbo lapus ir grupelėse aptars atsakymus. Kiekviena grupelė pristatys visai klasei savo darbus ir drauge juos aptars</p> <p>REZULTATAI Mokiniai gebės atpažinti konfliktą ir jo metu kontroliuoti savo emocijas; tobulins konfliktų sprendimo ir valdymo įgūdžius; suvoks teigiamą konfliktų reikšmę asmenybės raidai</p> <p>VERTINIMAS Individuali refleksija, grupės vertinimas</p> <p>LAIKAS 1–2 pamokos</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 1 klasės (15–16 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ 1 pamoka</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai individualiai pildo 1-ąjį mokinio darbo lapą ir aptaria savo mintis mažose grupėse. Paskui visa klasė diskutuoja. Individualiai pildomas 2-asis mokinio darbo lapas. Mokytojas tuo metu lapo tekstą užrašo ant lentos. Kai mokiniai pasirenge, prie kiekvieno teiginio parašoma, kiek yra jam pritariančių. Mokiniai gina savo nuomonę, klausosi bendraklasių</p> <p>METODAI Individualus ir grupinis darbas, diskusija</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Integruojama į pilietinio ugdymo temą „Prievara, arogancija, agresija ir jų prevencija“ (1 klasė, I dalis)</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Mokiniai tam tikrą laiką (pavyzdžiui, savaite) seka žiniasklaidą ir parašo ataskaitą, kiek prievartos ir smurto atvejų užfiksavo</p> <p>PRIEMONĖS Popierius, rašikliai, mokinio darbo lapai</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Kartais susiduriama su teigiamu tokių vaikų požiūriu į prievartą. Tai priklauso nuo daugelio veiksnių, o ypač – nuo prastos šeimos socialinės padėties: tokie vaikai dažnai patys patiria prievartą ar agresiją</p> <p>NAMŲ DARBAI Sėti žiniasklaidą ir fiksuoti smurto bei prievartos atvejus</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>REZULTATAI Ši tema labai svarbi. Mokiniai diskutuodami formuoja savo požiūrį į smurtą ir prievartą, apmąsto, kas yra empatija (įsijautimas į kito žmogaus būseną) ir atleidimas</p>

1-asis mokinio darbo lapas

Dešimt minčių apie pyktį, prievartą ir agresiją

1. Ar teko kada nors susidurti su prievarta arba agresija? Kur? (televizijoje, laikraščiuose, gatvėje...)
2. Ar kada nors jautei pyktį? Aprašyk tai.
3. Kaip atrodo pykstantis žmogus?
4. Kaip savo pyktį valdyti?
5. Ar moki atleisti?
6. Ar moki susitaikyti?
7. Ar gali pirmas pasiūlyti susitaikyti?
8. Ar nori visada laimėti konfliktinę situaciją?
9. Ką jauti, kai pralaimi?
10. Ar gerai kerštauti?

2-asis mokinio darbo lapas

Kada galima prievartą pateisinti?

Perskaityk visus teiginius ir pasirink vieną.

1. Niekada, jokiomis aplinkybėmis.
2. Tik norint apginti kitą žmogų.
3. Tik kai gresia pavojus gyvybei.
4. Tik kai mane puola.
5. Kai manau, kad kas nors ruošiasi mane pulti.
6. Kai noriu parodyti, kad tikrai pykstu.
7. Visada, kai ji padeda siekti tikslo.
8. Visada.

dalis

AUKŠTESNIŲJŲ
KLASIŲ
MOKINIŲ
UGDYMO
PROGRAMA
(9–12 klasės)

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – visuomenės kaip darbinųjų mainų sistemos sampratą; – nuostatą, kad kiekvienas žmogus yra šios sistemos dalyvis; – teigiamą požiūrį į karjerą; – teigiamą požiūrį į darbą. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – suvokti dabartinio ir ateities gyvenimo ryšį. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – visuomenės kaip darbinųjų mainų sistemos gyvavimo principus. <p>SUPAŽINDINTI SU SAVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – darbinųjų mainų sistema; – socialinis vaidmuo; – karjera. 	<p>Visuomenė – darbinųjų mainų sistema</p> <ul style="list-style-type: none"> – visuomenė kaip darbinųjų mainų sistema; – visuomenės kaip darbinųjų mainų sistemos ir individo sąveika; – socialiniai vaidmenys; – asmens karjera. 	<p>diskutuoti apie visuomenės kaip darbinųjų mainų sistemos gyvavimo principus;</p> <ul style="list-style-type: none"> – nagrinėti aplinką darbinųjų mainų sistemos požiūriu; – aptarti esamus socialinius vaidmenis; – nagrinėti savo vaidmenį visuomenėje; – aptarti karjeros sąvoką, rūšis ir reikšmę žmogaus gyvenime. 	<p>Įvairių formų diskusijos, situacijų ir atvejų analizė, informacijos kaupimas, rašto, projektiniai darbai ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – suvoks visuomenės kaip darbinųjų mainų sistemos principus; – supras darbo svarbą visuomenėje; – gebės šią informaciją susieti su artimiausia aplinka; – susipažins su šiomis sąvokomis: „darbinųjų mainų sistema“, „socialinis vaidmuo“, „karjera“.
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – savo vertės ir unikalumo supratimą; – asmenybės bruožus, skatinančius sąmoningai dirbti; – supratimą, kodėl svarbu augti kaip asmenybei ir keistis. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pažinti savo charakterį ir temperamentą; – suvokti savo norus, gebėjimus, interesus ir vertybines nuostatas; – įvardyti savo stiprybes ir silpnybes ir kalbėti apie tai. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – savęs pažinimo svarbą planuojant profesinę ateitį. <p>SUPAŽINDINTI SU SAVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteris; – temperamentas; – gebėjimas; – interesas; – vertybinė nuostata. 	<p>Savęs pažinimas ir tyrimas</p> <ul style="list-style-type: none"> – asmeninis augimas ir keitimasis; – pomėgiai; – interesai; – gebėjimai; – vertybinės nuostatos; – charakteris ir temperamentas; 	<p>diskutuoti apie savęs pažinimo ir vertinimo svarbą planuojant profesinę ateitį;</p> <ul style="list-style-type: none"> – aptarti ir nagrinėti savo polinkius, interesus, gebėjimus, vertybes, stiprybes ir silpnybes; – nagrinėti asmeninės kaitos galimybes. 	<p>Įvairių formų diskusijos, situacijų ir atvejų analizė bei modeliavimas, individuali, duali veikla, savianalizė, vaidmenų žaidimai, „minčių lietus“, testai ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – suvoks savęs pažinimo svarbą planuojant profesinę ateitį; – įgis daugiau žinių apie save; – pažins savo interesus, vertybes, gebėjimus, stiprybes ir silpnybes; – suvoks savo kaip asmenybės raidą ir asmeninės kaitos galimybes; – suvoks adekvataus savęs vertinimo svarbą; – susipažins su sąvokomis „charakteris“, „temperamentas“, „gebėjimas“, „interesas“, „vertybinė nuostata“ ir gebės jas taikyti kasdienėje kalboje.

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – toleranciją; – veiksmingo klausymosi įgūdžius; – gebėjimą pasakyti „ne“; – bendradarbiavimo įgūdžius. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – elgesio normų ir etiketo; – atpažinti ir interpretuoti nežodinę informaciją; – nagrinėti ir valdyti konfliktus. <p>SUPAŽINDINTI SU SĄVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nežodinis bendravimas; – etiketas; – konfliktas; – konflikto valdymas; – bendradarbiavimas. 	<p>Sėkmingas bendravimas</p> <ul style="list-style-type: none"> – kito žmogaus suvokimas; – žodinis ir nežodinis bendravimas; – veiksmingo klausymosi įgūdžiai; – gebėjimas pasakyti „ne“; – konflikto valdymas; – grupinio bendravimo ir bendradarbiavimo ypatumai; – viešojo elgesio normos ir taisyklės. 	<ul style="list-style-type: none"> – klausytis draugų pasakojimų ir juos nagrinėti; – diskutuoti tema „Sakyti „ne“ – sunku ar lengva?“; – nagrinėti pateiktas konfliktines situacijas; – rinkti informaciją apie viešojo elgesio normas ir etiketą. 	<p>Įvairių žmogaus elgesio situacijų stebėjimas, įvairių šaltinių, vaizdinių priemonių analizė, praktinė veikla, vaidmenų žaidimai, „minčių lietus“ ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebės skaityti ir interpretuoti žmogaus kūno kalbą; – galės veiksmingai klausytis kitų; – gebės nagrinėti konfliktus; – įgis konfliktų valdymo pradmenų; – įgis bendradarbiavimo įgūdžių; – sužinos etiketo reikalavimus; – susipažins su sąvokomis „neverbalinis bendravimas“, „etiketas“, „konfliktas“, „konflikto valdymas“, „bendradarbiavimas“ ir gebės jas taikyti kasdienėje kalboje.
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kryptingumą ir sistemingumą; – nestereotipinį požiūrį į profesiją; – teigiamą požiūrį į savanorišką darbą. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kaupti ir nagrinėti informaciją apie dominančias profesijas; – grupuoti profesijas; – nustatyti darbo sau ir darbo kitiems privalumus ir trūkumus. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – profesijų tipus ir grupes bei joms keliamus reikalavimus; – profesinės informacijos šaltinius. <p>SUPAŽINDINTI SU SĄVOKOMIS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – profesija; – darbas; – darbinė veikla; – stereotipas; – darbo rinka; – nedarbas. 	<p>Darbinės veiklos pasaulis</p> <ul style="list-style-type: none"> – profesijų ir darbinių veiklų įvairovė; – profesijų grupavimas; – darbo aplinkų įvairovė; – profesijoms keliami reikalavimai; – darbas kitiems; – pats sau darbdavys; – profesiniai ir lyčių stereotipai; – darbo rinka ir nedarbas; – savanoriškas darbas. 	<ul style="list-style-type: none"> – nagrinėti įvairias profesijas; – kaupti ir nagrinėti informaciją apie profesijas; – grupuoti profesijas; – aptarti įvairias darbo aplinkas ir sąlygas; – aptarti darbo sau ir darbo kitiems pranašumus ir trūkumus; – diskutuoti apie profesinius ir lyčių stereotipus bei jų kilmę. 	<p>Informacijos šaltinių nagrinėjimas, pasakojimai, įvairių formų diskusijos, situacijų ir atvejų analizė, individuali veikla, vaidmenų žaidimai, „minčių lietus“, susitikimai su įvairių profesijų atstovais, interviu, anketos, viktorinos ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – susipažins su profesijų, darbinių veiklų ir darbo aplinkų įvairove; – suvoks stereotipinio požiūrio į profesijas netinkamumą; – susipažins su pagrindiniais profesinės informacijos šaltiniais; – išmoks kaupti ir nagrinėti informaciją apie dominančias profesijas; – gebės nagrinėti darbo rinkos informaciją ir sieti ją su konkrečia profesija; – susipažins su sąvokomis „profesija“, „darbas“, „darbinė veikla“, „stereotipas“, „darbo rinka“, „nedarbas“ ir gebės jas taikyti kasdienėje kalboje.

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebėjimą susieti turimą informaciją apie save su informacija apie profesijas. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – profesinio tinkamumo nustatymo būdus; – organizacijas, padedančias nustatyti profesinį tinkamumą ir teikiančias šiuo klausimu konsultacijas. 	<p>Profesinis tinkamumas</p> <ul style="list-style-type: none"> – profesinio tinkamumo samprata; – informacijos apie save ir profesijas ryšys. 	<ul style="list-style-type: none"> – nagrinėti profesinio tinkamumo svarbą; – nustatyti savo profesinį tinkamumą taikant įvairias savitros metodus. 	<p>Testai, individualios konsultacijos, grupiniai darbas, informacijos kaupimas, analizė ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebės susieti turimą informaciją apie save su informacija apie profesijas; – susipažins su profesinio tinkamumo nustatymo būdais; – sužinos apie organizacijas, padedančias nustatyti profesinį tinkamumą ir teikiančias šiuo klausimu konsultacijas.
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – suvokimą, kad dabarties sprendimai lemia ateitį; – gebėjimą kelti tikslus; – atsakomybę už prisiimtus sprendimus. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – suvokti tikslų ir uždavinių skirtumus; – kelti ir įvertinti alternatyvas; – taikyti praktikoje modelį, įgalinantį priimti karjeros sprendimą. <p>SUPAŽINDINTI SU:</p> <ul style="list-style-type: none"> – modeliu, įgalinančiu priimti karjeros sprendimą. 	<p>Sprendimas pasirenkant profesiją</p> <ul style="list-style-type: none"> – trumpalaikiai ir ilgalaikiai tikslai; – modelis, įgalinantis priimti karjeros sprendimą; – preliminarus karjeros sprendimas. 	<ul style="list-style-type: none"> – nagrinėti tikslų ir uždavinių skirtumus; – diskutuoti apie dabarties sprendimų svarbą ateičiai; – pasitelkus modelį, įgalinantį priimti karjeros sprendimą, apsispręsti dėl asmeninės karjeros. 	<p>Įvairių formų diskusijos, situacijų ir atvejų analizė, individuali veikla, „minčių lietus“, pasakojimai apie asmeninę patirtį ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – perpras sprendimų priėmimo mechanizmą; – suvoks tikslų ir uždavinių skirtumus; – gebės racionaliai ir pamatuotai priimti sprendimą rinkdamiesi profesiją.

TIKSLAI	TEMA IR POTEMIAI	UŽDUOTYS	VEIKLA	REZULTATAI
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kryptingumą ir sistemingumą. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kaupiti ir nagrinėti informaciją. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Lietuvos profesinio mokymosi sistemą; – įvairaus lygio profesinio mokymosi galimybes; – šaltinius, teikiančius informacijos apie mokymosi institucijas ir programas; – studijų užsienyje galimybes. 	<p>Profesinio mokymosi galimybės</p> <ul style="list-style-type: none"> – Lietuvos profesinio mokymosi sistema; – informacijos apie mokymosi institucijas ir programų šaltiniai; – aukštesniosios mokyklos ir mokomosios programos; – aukštasis mokslas ir mokomosios programos; – studijos užsienyje kaip ateities perspektyva. 	<ul style="list-style-type: none"> – kaupiti ir nagrinėti informaciją apie tolesnio mokymosi galimybes Lietuvoje ir pristatyti ją klaseje; – susipažinti su mokymosi užsienyje galimybėmis. 	<p>Filmuotos medžiagos peržiūra, ekskursijos, svečių lankymai, informacijos, šaltinių skaitymas ir nagrinėjimas, individualios konsultacijos, lankymasis Atvirųjų durų dienos renginiuose ir kt.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – susipažins su Lietuvos profesinio mokymosi sistema; – sužinos prieinamus informacijos apie profesinio mokymosi galimybes šaltinius; – išmoks naudotis informacija apie tolesnio mokymosi galimybes; – susipažins su įvairaus lygio profesinio mokymosi galimybėmis Lietuvoje ir užsienyje.
<p>UGDYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gebėjimą tinkamai pristatyti; – sėkmingos darbo paieškos įgūdžius. <p>MOKYTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – parengti būtinus dokumentus. <p>INFORMUOTI APIE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – darbo paieškos būdus ir informacijos šaltinius; – teisinius priėmimo į darbą aspektus. 	<p>Darbo paieška</p> <ul style="list-style-type: none"> – darbo paieškos būdai; – informacijos šaltiniai; – būtini dokumentai: gyvenimo aprašymas, motyvacinis laiškas; – pristatymo darbdaviui taktika; – teisiniai priėmimo į darbą aspektai. 	<ul style="list-style-type: none"> – rasti ir išnagrinėti informaciją apie padėtį darbo rinkoje (esama padėtis, prognozės, darbo vietų ir darbo jėgos poreikis, pageidaujamos darbo jėgos ypatybės); – sukurti savo gyvenimo aprašymą; – parašyti motyvacinį laišką siekiant gauti menamą darbą; – inscenizuoti pokalbį su darbdaviu; – susipažinti su dokumentais, reglamentuojančiais darbo santykius, ir oficialia priėmimo į darbą tvarka. 	<p>Paskaita, vaizduojančių peržiūra ir aptarimas, atvejų nagrinėjimas, dokumentų rengimas, informacijos šaltinių ir situacijų analizė, konkuras, inscenizacija.</p>	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – susipažins su darbo paieškos būdais; – gebės naudotis darbo informacijos šaltiniais; – išmoks parengti įsidarbinant būtinus dokumentus; – gebės tinkamai pristatyti darbdaviui; – susipažins su svarbiausiais teisiniais priėmimo į darbą aspektais.

Visuomenė – darbo mainų sistema. Lietuvos Respublikos socialinės- ekonominės problemos

Šalis: Lietuva
Mokykla: Vilniaus Simono Daukanto
vidurinė mokykla
Mokomasis dalykas ir klasė: istorija, 12 klasė
Mokytojas: Evaldas Bakonis

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>Mokiniai šią temą pirmą kartą nagrinėjo dar 10 klaseje. Apie Lietuvos socialines-ekonomines problemas jie turi žinių ne tik iš vadovėlių. Mokiniai gali išvardyti pačius skaudžiausius dalykus, tokius kaip nedarbas, didžiulė turinė diferenciacija, socialinė atskirtis... Jie supranta, kad šios bėdos kyla dėl pačių įvairiausių priežasčių. Siekiama apibendrinti žinias apie socialinių problemų priežastis, suvokti jų sprendimo būdų daugialypiškumą, skatinti galvoti, kokių savybių mokiniams gali prireikti siekiant rūpintis savo ir artimųjų ateitimi.</p> <p>TIKSLAI Pamokoje siekiama įgyvendinti bendrojo lavinimo vidurinės mokyklos išsilavinimo standartų reikalavimus. Mokiniai:</p> <ol style="list-style-type: none">įvertina Lietuvos socialinę ir ūkinę raidą atkūrus nepriklausomybę;nusako svarbiausias socialines ir ūkines dabarties Lietuvos problemas ir nurodo galimus jų sprendimo būdus. <p>Taip pat keliami tikslai ugdyti kritinį mąstymą siekiant sėkmingos ateities karjeros:</p> <ol style="list-style-type: none">Įtvirtinti sąvokas „socialinis vaidmuo“, „karjera“, „galimybių įgyvendinimas“, „nedarbas“. Suprasti šių sąvokų reikšmę ir gebėti jas vartoti kasdienėje veikloje.Mokyti mokinius nustatyti dabarties gyvenimo ir ateities ryšį, kokių savybių reikia siekiant norimos vietos visuomenėje.Analizuoti artimą ir tolimesnę aplinką darbinio mainų sistemos aspektu.Mokyti nustatyti pagrindines kliūtis mokinių kelyje į sėkmingą karjerą.Skatinti daryti išvadas, mokytis iš teigiamų pavyzdžių. <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Socialinis vaidmuo, karjera, galimybių įgyvendinimas, nedarbas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Grupinis darbas, „minčių lietus“, „kampai“, penkių sakinių esė</p> <p>PRIEMONĖS Gečo ir kt. istorijos vadovėlis 12 klasei „Lietuva ir pasaulis“, interneto medžiaga (žr. priedus – dalomąją medžiagą „Nedarbas Lietuvoje ir svetur“, „Nedarbo priežastys“, „Konstitucija garantuoja. O patys?“)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 12 klasės (18–19 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ 1 pamoka (45 min.)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA</p> <ol style="list-style-type: none">Buvo pateikta išankstinė užduotis parinkti (iš savo šeimos, giminaičių, pažįstamų ar žiniasklaidos) pavyzdžių apie sėkmingai ar nesėkmingai susiklosčiusį gyvenimą Lietuvai 1990 m. atkūrus nepriklausomybę.Šešiose 4–5 mokinių grupelėse pasidalyta surinktais pavyzdžiais; nustatytos būdingos tų atvejų priežastys.Iš pateiktų trijų tekstų (dvi grupelės gavo po vienodą tekstą) mokiniai išrinko pagrindines bedarbystės Lietuvos Respublikoje priežastis.Mokinių rastos priežastys užrašomos lentoje ir suskirstomos į dvi grupes: a) nepriklausančias nuo individo; b) priklausančias nuo individo.Pagal atsakymą į klausimą, nuo ko – vyriausybės vykdomos politikos ar paties žmogaus savybių (išsilavinimo, lyties, gyvenamosios vietos, emocinės sanklodos ir pan.) – priklauso karjeros sėkmė, klasė pasidalijo į tris grupes ir sustojo į atitinkamus „kampus“: <ol style="list-style-type: none">„skęstančiųjų“ gelbėjimas – valstybės reikalas;„skęstančiųjų“ gelbėjimas – pačių „skęstančiųjų“ reikalas;„skęstančiųjų“ gelbėjimas – bendras valstybės ir „skęstančiųjų“ reikalas. <ol style="list-style-type: none">Kiekvienai grupei pateikus savo argumentus, nuomonės šiek tiek persiskirstė, ir kai kurie mokiniai perėjo iš vieno kampo į kitą, paaiškindami savo motyvus.Apibendrinamas kiekvienas mokinytis parašė penkių sakinių esė viena šių temų: <ol style="list-style-type: none">„Skęstančiųjų“ gelbėjimas – valstybės reikalas;„Skęstančiųjų“ gelbėjimas – pačių „skęstančiųjų“ reikalas;„Skęstančiųjų“ gelbėjimas – bendras valstybės ir „skęstančiųjų“ reikalas. <p>Esė struktūra: 1 sakinytis – problemos esmė; 2 sakinytis – priešingos nuomonės teiginys ir argumentavimas; 3 sakinytis – savas teiginys; 4 sakinytis – savo teiginio pagrindimas; 5 sakinytis – galimos priemonės savo sprendimui įgyvendinti.</p> <p>METODAI Grupinis darbas, „minčių lietus“, „kampai“, penkių sakinių esė</p>

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>UŽDUOTYS IR VEIKLA</p> <ol style="list-style-type: none"> Įvairių formų diskusijos, situacijų ir atvejų analizė, informacijos kaupimas. Dalijimasis grupėje temą iliustruojančiais pavyzdžiais. Pateiktų tekstų analizė ir išvadų darymas. „Minčių lietus“ – problemos priežasčių įvardijimas ir užrašymas. „Kampai“ – savo požiūrio suformulavimas ir pasitikrinimas. Penkių sakinių esė – savo nuomonės bei galimo veiksmų plano užrašymas. <p>REZULTATAI</p> <p>Mokiniai perpras naujas sąvokas; susipažins su daugiau profesijų, sukaups apie jas žinių; įgis bendravimo ir bendradarbiavimo, grupinio darbo įgūdžių.</p> <p>VERTINIMAS</p> <ol style="list-style-type: none"> Mokiniai savarankiškai įtvirtino sąvokas „socialinis vaidmuo“, „karjera“, „galimybių įgyvendinimas“, „nedarbas“. Jie suprato svarbių savybių (išsimokslinimo, emocinio nusiteikimo...) reikšmę siekiant norimos vietos visuomenėje. Mokiniai išnagrinėjo išorines ir vidines kliūtis, kurios Lietuvoje ir kitose Europos valstybėse kelia grėsmę karjeros sėkmei. Mokiniai padarė kai kurias išvadas, pasimokė iš teigiamų pavyzdžių. 	<p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS</p> <p>Socialinis vaidmuo, karjera, galimybių įgyvendinimas, nedarbas</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS</p> <p>Tema integruota į istorijos pamoką, skirtą svarbiausioms Lietuvos Respublikos socialinėms-ekonominėms problemoms aptarti</p> <p>PRIMONĖS</p> <p>Gečo ir kt. istorijos vadovėlis 12 klasei „Lietuva ir pasaulis“, interneto medžiaga (žr. priedus – dalimąją medžiagą „Nedarbas Lietuvoje ir svetur“, „Nedarbo priežastys“, „Konstitucija garantuoja. O patys?“)</p> <p>NAMŲ DARBAI</p> <p>Pagal klasėje naudotą ir vadovėlyje esančią statistinę medžiagą sudaryti po keletą skritulinių ar stulpelinių diagramų.</p> <p>REZULTATAI</p> <ol style="list-style-type: none"> Mokiniai savarankiškai įtvirtino sąvokas „socialinis vaidmuo“, „karjera“, „galimybių įgyvendinimas“, „nedarbas“. Suprato svarbių savybių (išsimokslinimas, emocinis nusiteikimas...) reikšmę siekiant norimos vietos visuomenėje. Mokiniai išnagrinėjo Lietuvoje ir kitose Europos valstybėse esančias išorines ir vidines kliūtis, keliančias grėsmę karjeros sėkmei. Padarė kai kurias išvadas, pasimokė iš teigiamų pavyzdžių.

1 priedas. Nedarbas Lietuvoje ir svetur

Pagal: <http://vingis.sc-uni.ktu.lt/sif/lt/moterys.html>; http://www.lrytas.lt/20030605/eko05_eu.htm

Lietuvoje. Iki atkuriant nepriklausomybę, Lietuvoje oficialiai nedarbo problemos nebuvo. 1991 m. pabaigoje užregistruota 4,6 tūkst., 1994 m. pabaigoje – 33,3 tūkst., 1996 m. rugsėjo mėn. – 317 tūkst. bedarbių.

Gyventojų užimtumas 1997 m.

	Iš viso	Vyrai	Moterys	Mieste	Kaime
Gyventojai, tūkst.	3712	1753	1959	2518	1194
14–74 m. amžiaus	2802	1321	1481	1935	867
Darbo jėga	2037	1017	1020	1354	683
Užimti	1720	862	858	1083	637
Bedarbiai	317	155	162	271	46
Registruoti darbo biržose	112,5	50,1	62,4		
Užimtumo lygis, proc.	61,4	65,3	57,9	56,0	73,5
Nedarbo lygis, proc.	15,6	15,2	15,9	20,0	6,7

Bedarbiai pagal išsimokslinimą

	Iš viso	Vyrai	Moterys		
	tūkst.	proc.	tūkst.	proc.	tūkst. proc.
Iš viso	317	100	155	100	162 100
Aukštasis	32	10,1	12	7,7	20 12,4
Aukštesnysis	77	24,3	30	19,4	47 29,0
Vidurinis	101	31,9	48	31,0	53 32,7
Profesinis	61	19,2	39	25,1	22 13,6
Kita	46	14,5	26	16,8	20 12,3

2003 m. sausį ir vasarį nedarbo lygis Lietuvoje siekė 12,1 proc., kovą – 11,8 proc., balandį – 10,8 proc. Birželio pradžioje šalyje buvo užregistruota 162,9 tūkst. bedarbių – 16 proc. (31,3 tūkst.) mažiau nei prieš metus ir 7 proc. (12,0 tūkst.) mažiau nei balandžio pradžioje.

Svetur. 2003 m. balandį 12 euro zonos šalių buvo 8,8 proc. nedarbo lygis – aukščiausias per pastaruosius trejus metus. Euro zonoje yra apie 12,4 mln. bedarbių. Paskutinį kartą 8,8 proc. nedarbas buvo užfiksuotas 2000 m. sausį. Iš euro zonos valstybių didžiausias nedarbas buvo Ispanijoje (11,4 proc.) ir Vokietijoje (9,4 proc.). Mažiausiai bedarbių buvo Liuksemburge (balandį – 3,5 proc.), Nyderlanduose (kovą – 3,7 proc.) ir Austrijoje (balandį – 4,3 proc.).

ES šalių kandidačių nedarbo lygis yra gerokai didesnis nei euro zonos valstybių. Dešimtyje ES šalių kandidačių balandį nedarbas buvo 14,7 proc. Didžiausias nedarbas Lenkijoje (20,2 proc.), o mažiausias – Kipre (4,3 proc.). Skirtumas tarp darbo neturinčių moterų ir vyrų valstybių kandidačių grupėje yra mažesnis nei euro zonoje. Narystės siekiančiame regione darbo neturi 15,4 proc. darbingo amžiaus moterų ir 14,1 proc. darbingo amžiaus vyrų, o euro zonoje šie rodikliai yra atitinkamai 10,2 ir 7,8 proc.

2 priedas. Nedarbo priežastys: ekspertų nuomonė

Pagal: <http://www.lrinka.lt/Komentarai/Koment36.phtml>; <http://www.lrinka.lt/Straipsn/Expasekm.phtml>

Guoda Steponavičienė	Ugnius Trumpa
<p>Lietuvos valdžia reikiamu metu nevykdė būtinų struktūrinių reformų. Užtu greitai pertvarkius šalies ūkį, kad jis būtų pajėgus veikti rinkos ekonomikoje, reformos vyko lėtai ir nenuosekliai. Pertvarkant ūkį ir vykdant reformas, neišvengiamai padidėja nedarbas, tačiau šis reiškinys yra laikinas. Dėl pertvarkos augant ekonomikai, kuriamos naujos darbo vietos, ir nedarbas mažėja. Tačiau nenuoseklios ir užsitęsios reformos nesudaro prielaidų ekonomikai augti, ir išlieka pakilęs nedarbo lygis.</p> <p>Antra nedarbo priežastis yra darbo santykių – privalomosios minimalios algos, darbo ir atostogų laiko – reguliavimas, apribojimai sudarant darbo sutartis ir pan. Tai trukdo darbdaviui ir darbuotojui susitarti taip, kad būtų naudinga abiem šalims.</p> <p>Trečia priežastis – nemažėja biurokratų ir nelengvėja mokesčių našta. Darbo jėga Lietuvoje apmokestinama dar daugiau. Esant didelei mokesčių ir biurokratinio aparato naštai, reguliavimams ir gresiant neadekvačioms baudoms už nusizengimus, žmonės praranda galimybes bei paskatas plėtoti esamus ar kurti naujus verslus (taigi ir darbo vietas).</p> <p>Ketvirta, nedarbo lygiui įtakos turėjo Rusijos ekonomikos krizė ir bendras Lietuvos ekonomikos nuosmukis. Tačiau šis veiksnys, kitaip nei dažnai tvirtinama, nebuvo lemiamas. Jei šalyje yra palankios verslo sąlygos ir jei nevaržomas darbo jėgos mobilumas, kilus sunkumų vienoje ūkio šakoje, jos darbo jėgą nuperka kitos šakos. Nors žmonės priversti keisti darbo pobūdį, tačiau išvengia bedarbystės.</p> <p>Nedarbas nėra paprastas reiškinys, kurį galima pažaboti vyriausybės ar partijos skelbiamomis „darbo vietų kūrimo“ ar panašiomis programomis. Nedarbą galima sumažinti tik gerai suprantant jo priežastis ir imantis priemonių joms šalinti.</p>	<p>Lietuvos žemdirbiai, pasitelkę politines priemones – valstybės paramą ir rinkos reguliavimą, – nusprendė sumažinti savo verslo riziką. Sovietmečiu žemdirbiai buvo tik žemės ūkio darbininkai. Jie dirbdavo tai, ką nurodydavo valdžia, ir gaudavo už savo darbą valdišką algą. Nereikėjo rūpintis paklausa, kainomis, rizika ir pelnu. Tikėtina, kad tokia tvarka buvo visiems priimtina, nes ir šiandien reikalaujama supirkti produkciją, reguliuoti kainas ir garantuoti pajamas. Dar nemažai žemės ūkyje dirbančių žmonių per daugiau nei dešimtį metų nesuprato, kad jų sunkus darbas gali būti geriau atlygintas tik esant rinkos sąlygoms, o ne pasikliaujant biudžeto galimybėmis ir valdžios malone. Reikia pasakyti, kad žemdirbiai šiandien yra senosios sistemos įkaitai. Visą nepriklausomybės laikotarpį jie gyveno nerealiais pažadais apie valstybės paramą ir ES subsidijas, jų žemė nebuvo laiku grąžinta, o apribojimai žeme prekiauti ir keisti jos naudojimo paskirtį nepadidino žemės vertės.</p> <p>Iš Sovietų Sąjungos Lietuva paveldėjo ne vieną didžiulę, neefektyviai dirbančią įmonę. Dėl valstybės paramos, socialinių garantijų ir rinkos apsaugos bei privatizavimo politikos daugeliui įmonių nepavyko restruktūrizuotis ir pereiti prie efektyvios gamybos. Jų bankrotas buvo ilgas ir skausmingas, todėl žmonės buvo priversti metų metus gyventi nežinodami, kas jų laukia ateityje, ir gaudami minimalią algą. Sudėtingos privačiojo verslo sąlygos, dideli mokesčiai ir „žiaurios akcijos“ atgrasino dalį žmonių nuo verslo, o socialinė pašalpų sistema leido dirbti nelegaliai ir gauti minimalias valstybės teikiamas pajamas.</p> <p>Būtina atkreipti dėmesį ir į subjektyvias nedarbo priežastis. LLRI atliktos apklausos rodo, kad žmonės yra linkę laukti geresnio darbo ir nenori rizikuoti kurdami darbą sau ir kitiems, t. y. imtis verslo. Dauguma žmonių nenori migruoti po šalį ieškodami darbo, o linkusieji keliauti renkasi užsienio šalis. Dalis žmonių geriau verčiasi iš mažo ūkio, daržininkystės ar gauna atsitiktines pajamas, nei aktyviai ieško darbo, keičia specialybę arba darbinasi į bet kokį darbo biržos pasiūlytą darbą.</p> <p>Gyvename visuomenėje, kurios visi nariai susiję darbo pasidalijimo ir kitais ekonominiais ryšiais, todėl, jei pablogėja dalies visuomenės narių gyvenimas, tai negali neturėti įtakos kitiems žmonėms.</p>

3 priedas. Konstitucija garantuoja. O patys?

Pagal: <http://www.lrinka.lt/Pranesim/As.phtml>;
<http://www.takas.lt/cv/mstraipsnis.php?msgid=17&tipas=Karjera>

Kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą bei verslą ir turi teisę turėti tinkamas saugias ir sveikas darbo sąlygas, gauti teisingą apmokėjimą už darbą ir socialinę apsaugą nedarbo atveju.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnis

Bedarbių struktūros pokyčiai

Vis daugiau bedarbių (ypač jaunuolių) be profesinio mokymo. Daugėja jaunų bedarbių, neturinčių pagrindinio išsilavinimo. Beveik pusė visų jaunų bedarbių turi ne didesnę kaip pagrindinis išsilavinimą. Sumažėjęs užimtumas skaudžiausiai palietė jaunimą iki 25 metų, vyresnius kaip 64 metų amžiaus, taip pat pramonėje ir žemės ūkyje dirbusius asmenis.

Moterų bedarbystė turi savitų bruožų. Moteris, darbą palikusi dėl motinystės pareigos, dažnai negali vėl grįžti į darbo rinką. Ji praranda kvalifikaciją, nes tobulėjant mokslui ir technikai įgytos žinios greitai sensta. Moteris sunkiau susiranda darbą dėl įvairiausių priežasčių: dėl didesnio atsidavimo šeimai, visuomenės nuomonės apie moters vaidmenį, mažesnių fizinių galimybių ir kt. Sociologiniai tyrimai rodo, kad:

- net 80 proc. moterų mano, jog socialinė, ekonominė ir politinė moterų padėtis yra blogesnė;
- tokiai nuostatai pritaria 68 proc. dirbančių vyrų.

Kita vertus:

- apie 60 proc. vyrų mano, kad moteris turi rūpintis šeima ir vaikais;
- 68 proc. dirbančių moterų nesutinka, kad jos turi nudirbti didžiąją dalį namų ruošos darbų.

Galimybės mažinti nedarbą

Pagrindinės nedarbo ir skurdo mažinimo kryptys didinant užimtumą yra šios: darbo vietų steigimas ir rėmimas; užimtumo rėmimas; gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių didinimas; atviras informavimas ir konsultavimas.

Vis dėlto išsilavinimo, techninių žinių ir įgūdžių negana. Labai dažnai kartojamas terminas „emocinis išprusimas“. Nuo žmogaus emocinio išprusimo, arba gebėjimo valdyti save ir bendrauti su kitais, darbo sėkmė priklauso dvigubai labiau nei nuo intelekto koeficiento ar techninių įgūdžių. Tyrimai rodo, kad individų sėkmę lemia tokie veiksniai kaip pasitikėjimas, savitvarda, savivoka, pareigos jausmas ir sąžiningumas. Du iš trijų gebėjimų, reikalingų sėkmei, priklauso emociniam išprusimui, pavyzdžiui, patikimumas, gebėjimas prisitaikyti prie kintančių aplinkybių ir mokėjimas bendradarbiauti. Remiantis įmonių apklausomis, nustatyta, kad samdant darbuotojus labiausiai pageidaujama gebėjimo bendrauti ir iniciatyvos. Visi šie gebėjimai priklauso emociniam išprusimui.

Tai kas gi tas emocinis išprusimas? Tai yra:

- savivoka (supratimas, ką konkrečiu metu jauti);
- gebėjimas tiksliai įvardyti jausmus ir su kitais kalbėti apie juos;
- empatija ir užuojauta (gebėjimas suprasti kitų emocijas ir užjausti);
- pusiausvyra (gebėjimas priimti sprendimus remiantis sveika emocijų ir proto pusiausvyra);
- atsakomybė (būti atsakingam už savo jausmus ir laimę, nemanyti, kad taip jaustis „privertė“ kitų veiksmai).

Penki žingsniai norint valdyti jausmus:

1. Įvardyti pagrindinius jausmus. Ką aš jaučiu?
2. Įvardyti tų jausmų priežastis. Kodėl aš taip jaučiuosi?
3. Paklausti savęs, kas padėtų jaustis geriau.
4. Sugalvoti galimų veiksmy ar elgesio variantus.
5. Pasirinkti geriausią variantą.

Socialiniai vaidmenys.

Visuomenė – darbinių mainų sistema

Šalis: Lietuva

Mokykla: VDU Kauno „Rasos“ gimnazija

Mokomasis dalykas ir klasė: biologija, 11 klasė

Mokytoja: Jolanta Martinionienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti pozityvią nuostatą dėl karjeros</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Socialinis vaidmuo, karjera, profesija, darbas, stereotipas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Darbas grupėse, „minčių lietus“, situacijų vaidinimas, žodiniai pristatymai, diskusija</p> <p>PRIEMONĖS Du vatmano lapai, flomasteriai, lipnioji juostelė</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokytoja paaiškina temą „Socialiniai vaidmenys“. Lentoje prisegami du vatmano lapai. Prie lentos kviečiami du savanoriai mokiniai, kurie užrašys „minčių lietaus“ nuomones. Viename lape rašomi moterų, kitame – vyrų socialiniai vaidmenys. Mokiniai suskirstomi į 4 grupes. Grupei duodama užduotis sukurti vaidybinę situaciją iš lapuose užrašytų vaidmenų. Prašoma kuo aiškiau perteikti šeimos narių vaidmenis. 1 grupė: moteris – namų šeimininkė, vyras verslininkas; 2 grupė: karjeros moteris, o vyras rūpinasi vaikais; 3 grupė: moteris ir vyras yra karjeros žmonės; 4 grupė: vyras ir moteris yra bedarbiai. Mokiniai aptaria užduotis grupėse, pasiskirsto vaidmenimis ir suvaidina scenas. Po vaidinimų surengiama diskusija apie socialinius vaidmenis ir karjerą bei jos vaidmenį žmogaus gyvenime. Mokiniai kviečiami pateikti pavyzdžių iš gyvenimo</p> <p>REZULTATAI Mokiniai įsigilins į lyčių vaidmenis ir susiformuos pozityvią nuostatą dėl karjeros, keis stereotipinį požiūrį</p> <p>VERTINIMAS Pagyrimas, palaikymas, aktyviausių mokinių veiklos vertinimas pažymiu</p> <p>TEMAI SKIRTAS LAIKAS 25 min.</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 16–17 metų 11 klasės mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ 2 min. – pamokos pradžia, 10 min. – temos aiškinimas, 5 min. – uždavinio sprendimas, 3 min. – mokytojo aiškinimas, 3 min. – „minčių lietus“, 15 min. – darbas grupėse, 5 min. – žodinė užduotis, 2 min. – apibendrinimas</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai supažindinami su pamokos tikslais, uždaviniais ir veiklos rūšimis. Mokytoja, demonstruodama skaidruoles, aiškina temą „Lyties genetika“. Frontaliosios apklausos būdu nagrinėjami vadovėlyje išvardinti chromosomų paveldimumo teorijos teiginiai. Sprendžiamas lyties genetikos uždavinys lentoje</p> <p>NAUDOTI METODAI Aiškinimas, frontalioji apklausa, darbas su vadovėliu, praktinė užduotis – uždavinio sprendimas</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Chromosomų paveldimumo teorija, lyties genetika, autosomos, lytinės chromosomos, sukibę su lytimi genai</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS 11 klasė, biologijos pamoka, tema „Lyties genetika“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Klasės valandėlėje pokalbiai apie profesijos pasirinkimą, psichologės konsultacijos</p> <p>PRIEMONĖS Vadovėliai, skaidruolės</p> <p>NAMŲ DARBAI Išmokti pamokoje nagrinėtą temą</p> <p>REZULTATAI Mokiniai žinos ir mokės paaiškinti, kas lemia būsimą kūdikio lytį</p>

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Padėti mokiniams suvokti savo norų, gebėjimų ir interesų tarpusavio sąveiką, susiejant juos su numatoma profesine ateitimi; atskleisti adekvataus savęs vertinimo reikšmę planuojant ateitį</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Polinkiai, interesai, gebėjimai, adekvatus savęs vertinimas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS „Minčių lietus“, individualios užduotys, apmąstymas mažose grupelėse</p> <p>PRIEMONĖS Mokinio darbo lapas</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Savianalizė, diskusija</p> <p>REZULTATAI Mokiniai pažins savo interesus, gebėjimus, įvertins jų svarbą planuojant profesinę ateitį</p> <p>VERTINIMAS Individuali refleksija, dalijimasis įspūdžiais mažose grupelėse</p> <p>LAIKAS 1 pamoka (45 min.)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ Bendrojo lavinimo mokyklos 11 klasės (17–18 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ Pamoka (45min.): „minčių lietus“ įvadinėje dalyje – 10 min.; mokinio darbo lapo pildymas – 15 min.; darbo aptarimas mažose grupelėse – 10 min.; bendra klasės diskusija, aptarimas – 10 min.</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai „minčių lietaus“ būdu nagrinėja, kas lemia būsimos veiklos pasirinkimą; individualiai pildo mokinio darbo lapą; mažose grupelėse dalijasi asmenine patirtimi, atsiskleidusia pildant mokinio darbo lapą; visa klasė diskutuodama aptaria veiklą</p> <p>METODAI „Minčių lietus“, individualus darbas (mokinio darbo lapo pildymas), darbas mažomis grupelėmis; bendra visos klasės diskusija, apibendrinimas</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Polinkiai, interesai, gebėjimai, adekvatus savęs vertinimas, teigiamas savęs vertinimas, asmeniniai tikslai, likimas</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Psichologijos kursas, tema „Galimybės ir pasirinkimas“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Prisiminta A. H. Maslow poreikių piramidė, savęs vertinimo reikšmė žmogaus gyvenime</p> <p>PRIEMONĖS Mokinio darbo lapas, pieštukai, profesijų aprašai „Profesinės karjeros vadove“</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS –</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>NAMŲ DARBAI –</p> <p>REZULTATAS Mokiniai praktiškai įvertino savo poreikių, galimybių ir numatomos profesinės veiklos sąsajas</p>

Aš ketinu tapti _____.

Parašyk bent po penkis dalykus, kurie tau patinka ir kuriuos sugebi.

A. Tai man patinka:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

B. Tai aš sugebu:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Šiame maiše surašyk dalykus, kurie sutapo nurodant, kas patinka ir ką sugebi.

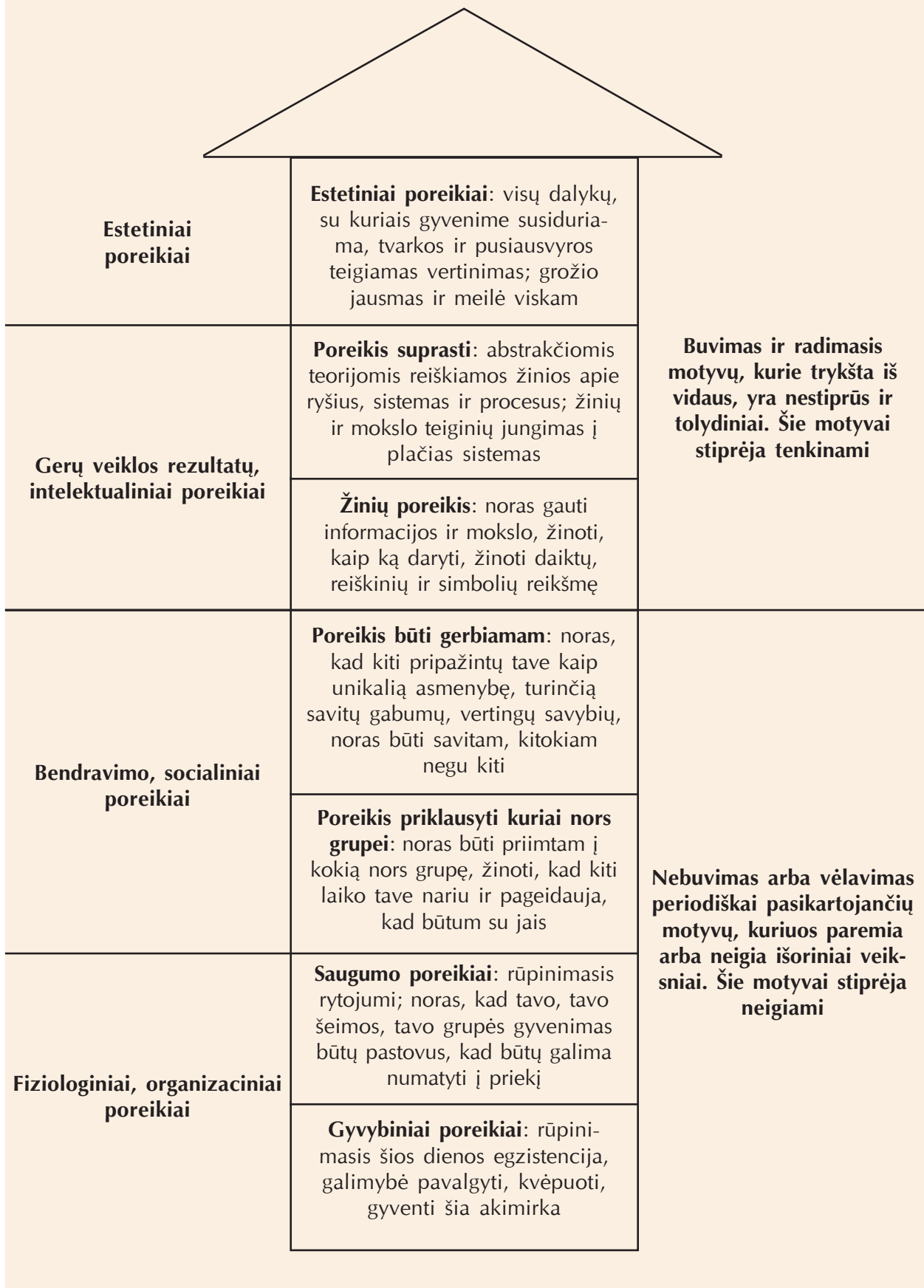
Čia slypi atsakymas, kokia veikla tau geriausiai sektųsi. Pagalvok!

Atsakyk į klausimus:

1. Kokios veiklos galėtum imtis ateityje pasižymėdamas šiais bendraisiais gebėjimais ir interesais?
2. Ar šie gebėjimai svarbūs tavo būsimai profesijai?
3. Kaip manai, kokius bendruosius įgūdžius dar reikia lavinti, kad pasiektum norimą tikslą?

Pasidalyk savo mintimis su draugais.

POREIKIŲ HIERARCHIJA (pagal A. H. Maslow)
 Saviraiška: žmogaus „savo vietoje“ poreikių reikšmės;
 tapimas tuo, kuo žmogus iš tikrųjų yra.

Savižina ir savityra.

Asmens pranašumai ir trūkumai

Šalis: Lietuva

Mokykla: Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Mokomasis dalykas: anglų kalba ir literatūra, 1 gimnazijos klasė

Mokytoja: Audronė Masiulytė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti savo vertės ir unikalumo supratimą, mokyti pažinti save, analizuoti savo pranašumus ir trūkumus</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Dorovinės vertybės, gebėjimai, pranašumai ir trūkumai, humanizmas, fatalizmas, pesimizmas, optimizmas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Diskusija, debatai, „minčių lietus“, vaidmenų atlikimas</p> <p>PRIEMONĖS Vaizdajuostė, garso kasetės, knygos, iliustracijos</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai analizuoja Hamleto ar Kaino tragizmą ir lygina save su jais; nagrinėja asmeninės kaitos galimybes</p> <p>REZULTATAI Mokiniai išmoksta tinkamai vertinti kitus ir save</p> <p>VERTINIMAS Individualus ir grupinis</p> <p>LAIKAS 4 val. 30 min.</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 1 gimnazijos klasės (15 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS 2 val. 15 min.</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Perskaičius V. Šekspyro pjesę „Hamletas“, analizuoti Hamleto charakterį ir lyginti su savimi</p> <p>METODAI Diskusija, vaidmenų atlikimas, „minčių lietus“</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Fatalizmas, pesimizmas, optimizmas, humanizmas, ryžtas, delsimas veikti</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Anglų literatūros programa, V. Šekspyro kūryba</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS „Kaino tragizmas ir individualybė“</p> <p>PRIEMONĖS Knygos, iliustracijos, vaizdajuostės, įvairūs Hamleto vaidmens atlikėjai (L. Olivjė, M. Gibsonas)</p> <p>NAMŲ DARBAI Parašyti Hamleto charakteristiką atskleidžiant jo pranašumus ir trūkumus</p> <p>REZULTATAI Paaugliai mokosi suprasti save ir kitus, mylėti save tokį, koks esi</p>

Extended plan of additional activities

Topic: The analysis of Hamlet's character sketches, emphasising the strengths and weaknesses of the hero and students themselves.

Objectives: 1) Students develop positive attitude towards themselves, which helps pursuing a career;

2) They identify their own strengths and weaknesses and develop critical thinking through poetry.

Key concepts: moral values, strengths and weaknesses, humanism, pessimism, optimism, irresolution, individual capacities.

Methods and strategies: group work, brainstorming, discussion.

Materials: Character sketches, books, illustrations, video tapes "Hamlet" with Lawrence Olivje and Mel Gibson.

Preparation: None.

Duration: 1 hour.

Activity:

1. Divide into groups of four.

2. Each group analyses Hamlet's character sketch.

3. Answer these questions:

a) Which of the following synonyms would you choose to describe Hamlet:

angry	optimist
proud	philosophical
ironic	melancholic
passionate	dejected

b) What aspects of Hamlet's character emerge:

- his desire to revenge
- his confusion
- his lack of courage
- his melancholic nature
- his weariness
- his strong religious convictions
- his indecisions
- his hatred of his uncle
- other...

c) How would you describe Hamlet's attitude towards his mother?

mocking	sympathetic
respectful	loving
provocative	other...

d) Consider the aspects of Hamlet's character:

rational	confused
forgiving	mad
passionate	heartless
hysterical	righteous

e) Summarise: Hamlet is a complex and sensitive idealist who is paralysed by indecision and delays.

Is he strong or weak?

Is he really mad or is he only pretending?

Do you know any famous actors who played the role of Hamlet (both English and Lithuanian)?

Which traits in Hamlet's character do you like best?

4. Students compare Hamlet with themselves underlining the hero's positive and negative traits, commenting each other's personal qualities.

Discussion: While analysing Prince Hamlet's tragism students enlist possibilities of their personal change and development.

General outcome: Students have learnt to evaluate themselves and others critically.

Specific outcome: Students have learnt to evaluate and love not only themselves but others as well.

Character sketch of Prince Hamlet

Written by Rima Bertaševičiūtė, IID

In the tragedy of Hamlet, perhaps the greatest ever-written play in English, we see the character of Prince Hamlet, who is the main and most remarkable personage.

Hamlet is 30 years old, the only son of the King of Denmark and his wife Queen Gertrude. He's studying philosophy at Wittenberg University, which must be the reason of his strange and extraordinary personality.

Hamlet is not a simple prince: without being really kind and noble, he has got a very deep inner world. The ideas we hear coming out of his mouth cannot be born in a head of an ordinary man, and his famous soliloquy shows that Hamlet's mind is occupied by worldwide problems like existence or the meaning of life.

Having seen the dead King's ghost, Prince of Denmark gets confused because he is not sure about believing that his father was murdered or not, but when he gets proof of his uncle's guilt, Hamlet plans the revenge. He is a person who always seeks for truth and justice, so his revenge is shown as the triumph of Good.

Hamlet stays humanistic until the very end of the play. He doesn't accept the idea of suicide, though it's quite attracting him. The Prince is disappointed with love, because his mother, who was the example of true devotion and fidelity, has failed and broken his trust. That is why he does not love (or is afraid to love) Ophelia, a pretty girl who sincerely believes in the truthfulness of his feelings.

Although Hamlet is loved and adored by many common people, he has got no true friends, except his servant Horatio. Hamlet is lonely and shrunk into himself, he is not supported by anyone: his mother is loyal to his father's murderer, his first sparks of love were destroyed by distrust of love itself, and nobody really cares for him. So that is why Hamlet keeps all his ideas for himself, and all the great thoughts can be found not in his dialogues but soliloquies. However, he is always thinking about the others, he is depressed with the sight of his country that is becoming poor while the present King is only feasting in his castle. Destroying the Evil is the only purpose and meaning of this rather short but sublime life.

In my opinion, Hamlet is a magnificent person, and creating this character Shakespeare wanted to show how beautiful, unselfish, kind and wise a man can remain even when everything around is covered in black, covered in evil.

Hamlet's Character Sketch

Written by Andrius Rinkevičius, IA

Hamlet is a tragedy written by William Shakespeare. Hamlet is the protagonist of the play and is portrayed as a very emotional soul, a daring, brave character who has a bad and violent temper.

Hamlet is a very emotional young man. As we all know, his father's death was a shock for him and he could not get over it. Claudius mentions that Hamlet was taking the mourning of his father's death to extremes:

"To give these mourning duties to your father;

But you must know, your father lost a father;
That father lost his, and the survivor bound

In filial obligation for some term

To do obsequious sorrow."

Another example of Hamlet's emotions getting the better of him can be seen when he is reminiscing his father's death. Hamlet says:

"<...>How stand I then
That have father killed, a mother stained<...>"

He is asking himself what kind of a person he is if he can allow his father to be murdered and his mother to be married so soon after his Father's death to his uncle. This shows us that he pities himself and is putting himself down.

Yet another example of his emotions running wild is seen in his first soliloquy:

"<...>She married. O, most wicked speed, to post with such dexterity to incestuous sheets!
It is not, nor it cannot come to good.
But break my heart, for I must hold my tongue!"

He wants to express his true feelings to his mother, but since it will hurt her, he must be silent for the time being. This shows us that he has a great and deep love for his mother. He will not say or do anything to hurt her, even though what she is doing is wrong.

Hamlet is also a brave and daring character. There are several examples of his fearless attitude, but I will only discuss the two that I feel are the most important. The first example occurs when the ghost visits Hamlet, Horatio and Marcellus. Here Hamlet is determined to meet the ghost:

"If it assumes my noble father's person, I'll speak to it,

Though hell itself should gape and bid me hold my peace."

Hamlet wants to speak to the ghost, even though it might be a demon instead of his father's spirit.

Another example of his bravery is portrayed when he actually sees the ghost:

HAMLET: It will not speak. Then I will follow it.

HORATIO: Do not, my lord!

HAMLET: Why, what should be the fear?

Another significant incident that brings out Hamlet's daring character is when he arranges for the players to perform "The Murder of Gonzago" to find out whether or not the King is guilty of his father's murder. Hamlet's plan is:

"<...>The play's the thing
Wherein I'll catch the conscience of the King."

He decides to use the play to test the King's conscience and if the King seems nervous or behaves strangely he will know his course from there (To do what the apparition told him. Get revenge.)

Hamlet also has a bad and violent temper. This is expressed when the meeting between Hamlet and Ophelia goes sour:

"<...>You jig, you amble, and you lisp.
You nickname God's creatures and make your wantonness your ignorance.
Go to, I'll no more on't! It hath made me mad."

Here he is upset with Ophelia and insults her and tells her that she names things according to her own fancy and then acts as if her own willfulness is ignorance.

Another scene where he expresses his anger is immediately after killing Polonius and Hamlet shouts at his mother:

"Here is your husband, like a mildewed ear
Blasting his wholesome brother.
Have you eyes? Could you on this fair mountain
leave to feed? And batten on this moor? Ha!
Have you eyes?"

He is telling Gertrude that her new husband is nothing like Hamlet's biological father.

These are three of Hamlet's character traits as seen in Shakespeare's Hamlet. I think that all these character traits are important, but the most significant one is the portrayal of his brave and daring character. I feel that this character trait is the most significant because if Hamlet had not met with the ghost or set up "The Mousetrap", the play would have been very different than it is now since he wouldn't have known what happened to his father.

Sėkmingas bendravimas.

Verbalinis ir neverbalinis bendravimas

Šalis: Lietuva

Mokykla: Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Mokomasis dalykas: anglų kalba, 3 gimnazijos klasė

Mokytoja: Eglė Lingvevičienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti toleranciją, gebėjimą efektyviai stebėti; mokytis atpažinti ir interpretuoti neverbalinę informaciją</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Verbalinis, neverbalinis, kūno kalba</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Tiesioginiai nurodymai, grupinis darbas, vaidybinės situacijos</p> <p>PRIEMONĖS Vaizdo projektorius, skaidruolės, kortelės</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai padalijami į grupes. Kiekvienos jų atstovai paeiliui traukia korteles ir vaizduoja, kas ten parašyta, o kitos grupės nariai spėja, kas vaizduojama</p> <p>REZULTATAI Mokiniai išmoksta suprasti kūno kalbą, veido išraišką, mokosi reikšti jausmus ir mintis be žodžių</p> <p>VERTINIMAS Grupinis ir individualus</p> <p>LAIKAS 45–90 min.</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 3 gimnazijos klasė</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ 45 min.</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Pamokos pradžioje paaiškinama, kas yra verbalinė ir neverbalinė raiška. Mokiniai padalijami į dvi ar tris grupes. Jų atstovai paeiliui traukia korteles su užrašytais žodžiais, frazėmis ar paveikslėliais ir turi tai pavaizduoti be žodžių arba nupiešti. Kitų grupių nariai spėja, kas vaizduojama. Teisingai atsakiusi komanda gauna taškų, kurie pamokos pabaigoje sumuojami. Nugalėjusi komanda apdovanojama prizu</p> <p>METODAI Tiesioginiai nurodymai, grupinis darbas, vaidybinės situacijos</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Verbalinis ir neverbalinis bendravimas, kūno kalba</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Anglų kalbos vadovėlis „Fast Track to TCE“, temos: „Entertainment“, „Challenges“, „Travel“, „Crime“, „Careers“ ir kt.</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Įvairios temos ir inscenizacijos</p> <p>PRIEMONĖS Vaizdo projektorius, skaidruolės, kortelės, paveikslėliai</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS –</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS –</p> <p>NAMŲ DARBAI –</p> <p>PAMOKOS REZULTATAS Mokiniai suvokia neverbalinio bendravimo ypatumus, supranta, kad informaciją galima perduoti ir be žodžių</p>

Describe the word in three separate words

atmosphere	Eating habits	A starter
A staff	smart	success
A snack	To wonder	To assess
Dairy products	To demand	Junk food
To worry about	constantly	A caterer
An experience	overall	A menu

Draw the word on the board

An apricot	A carton	A rubbish bin
A wound	A jar	A jacket potato
An oven	To boil	A cover
A sausage	A pan	A bar of soap
A slice	A trout	pasta

CARDS

Act the word to reveal its meaning

To complain about	A cashier	dry
To be on diet	A date	To insist on
A change	To improve	To fix food
A waiter	A fussy eater	Freshly squeezed juice
To bake	To worry about	A customer

Profesinis tinkamumas.

Apie kokią profesiją svajoju

Šalis: Lietuva

Mokykla: Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Mokomasis dalykas ir klasė: rusų kalba, 3 gimnazijos klasė

Mokytoja: Margarita Mosunovienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti nestereotipinį požiūrį į profesijas, mokyti jas grupuoti; informuoti apie profesijoms keliamus reikalavimus</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Профессия, работа, рабочая деятельность, безработица</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Mokytojo pranešimas, medžiagos rinkimas, grupinis darbas</p> <p>PRIEMONĖS Nuotraukos, žurnalų iliustracijos, darbo skelbimai iš laikraščių, iliustruota V. Majakovskio knyga „Kuo būti?“ (rusų k.)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai pristato profesijas pagal V. Majakovskio knygos iliustracijas, rusiškai deklamuoja apie profesiją. Kitas variantas – kompiuteriu parengti piešinius (profesijos: <i>столяр, плотник, инженер, доктор, рабочий, шофер, летчик, матрос</i>)</p> <p>REZULTATAI Susipažins su profesijų įvairove, gebės sieti darbo rinkos informaciją su konkrečia profesija</p> <p>VERTINIMAS Kadangi dirba 2–3 mokinių grupės, tai vertins vieni kitus</p> <p>LAIKAS 2 pamokos (90 min.)</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 3 gimnazijos klasės (16–17 metų) 15 mokinių grupė</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS IR TRUKMĖ 1 pamoka – 15 min.; 2 pamoka – 20 min.</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Keturi mokiniai rusų kalba sukuria trumpus pasakojimus, kuo svajoja tapti (pavyzdžiai: <i>ИНЖЕНЕР, ДОКТОР, ЛЕТЧИК</i>)</p> <p>METODAI Rusų kalba inscenizuojamos eilės apie profesijas, o apie tris minėtas pasakoja patys mokiniai</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Профессия, работа, рабочая деятельность, безработица</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Kadangi viena iš įskaitos temų – profesija, ši tema integruojama į rusų kalbos programą. Vadovėlio „Русский язык“ (aštuntieji mokymo metai) autorės Jelena Brazauskienė ir Irena Vološina puikiai pateikia medžiagą apie būsimas profesijas ir nurodo, kur jas galima įgyti (šios pamokos temą „Mano būsimoji profesija“ žr. p. 43–69 ir p. 58–65)</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS „Mūsų tėvų profesijos“</p> <p>PRIEMONĖS Nuotraukos iš tėvų darboviečių (pavyzdžiui, apie mokinio Vytauto R. tėtį: „Мой отец – хирург-невропатолог“)</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Mokinys Evaldas P. mokosi namie ir puikiai piešia. Jis parengė ir iliustravo tris plakatus apie profesijas</p> <p>PAMOKOS SVEČIAI Direktoriaus pavaduotoja, atsakinga už užsienio kalbų dėstymą; kelionių agentūros „Kauno piligrimas“ direktorius Juozas Pėkis supažindino su kelionių organizatoriaus profesija</p>

Это будет перёд,
называется фасад.
Это каждый разберёт —
это ванна,
это сад.
План готов,
и вокруг
сто работ
на тыщу рук.

СТОЛЯРУ ХОРОШО,
А ИНЖЕНЕРУ — ЛУЧШЕ,
я бы строить дом пошёл,
пусть меня научат.
Я сначала начерчу
дом
такой,
какой хочу.
Самое главное,
чтоб было нарисовано
здание
славное,
живое словно.

Кондукторам
 езда везде.
 С большою сумкой кожаной
 ему всегда,
 ему весь день
 в трамваях ездить можно.
 — Большие и дети,
 берите билетик,
 билеты разные,
 бери любые —
 зелёные, красные
 и голубые.
 Ездим рельсами.
 Окончилась рельса,
 и слезли у леса мы,
 садись
 и грейся.

НА ЗАВОДЕ ХОРОШО,
 А В ТРАМВАЕ —
 ЛУЧШЕ,
 я б **кондуктором** пошёл,
 пусть меня научат.

**ИНЖЕНЕРУ ХОРОШО,
А ДОКТОРУ —** ЛУЧШЕ,
я б детей лечить пошёл,
пусть меня научат.
Я приеду к Пете,
я приеду к Поле.
— Здравствуйте, дети.
Кто у вас болен?
Как живёте,
как животик? —
Погляжу

из очков
кончики язычков.
— Поставьте этот градусник
под мышку, детишки. —
И ставят дети радостно
градусник под мышку.
— Вам бы
очень хорошо
проглотить порошок
и микстуру
ложечкой
пить понемножечку.

КОНДУКТОРУ ХОРОШО,
А ШОФЭРУ —

ЛУЧШЕ,
я б в шофэры пошёл,
пусть меня научат.

Фырчит машина скорая,
летит, скользят,
хороший шофёр я —
сдержат нельзят.

Только скажите,
вам куда надо —
без рельсы

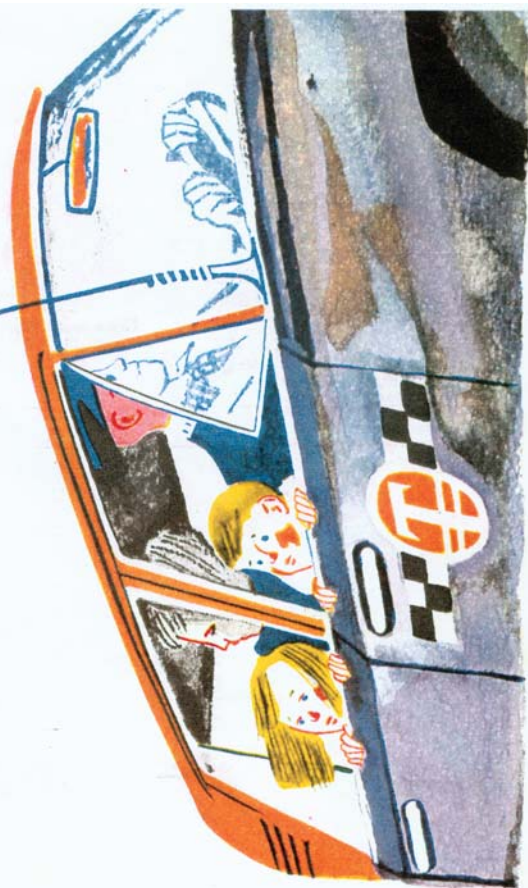
жителей
доставлю на дом.

Е-дем,

ду-дим:

„С пу-ти

уй-ди!“

ЛЁТЧИНУ ХОРОШО,
А МАТРОСУ — ЛУЧШЕ,
я в матросы пошёл,
пусть меня научат.
У меня на шапке лента,
на матроске
якоря.
Я проплавал это лето,
океаны покоря.
Напрасно, волны, скачете —
морской дорожкой
на реях и по мачте
карабкаюсь кошкой.

Сдавайся, ветер вьюжный,
сдавайся, буря северная,
открою полюс
Южный,
а Северный —
наверное.

Darbinės veiklos pasaulis.

Darbo rinka ir nedarbas

Šalis: Lietuva

Mokykla: Šakių „Varpo“ vidurinė mokykla

Mokomasis dalykas ir klasė: matematika, 9 klasė

Mokytoja: Rita Grybienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Supažindinti mokinius su darbo rinkos sistema; skatinti nagrinėti informaciją apie dominančias profesijas, suvokti statistinę šios informacijos išraišką</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Profesija, darbas, darbinė veikla, darbo rinka, nedarbas</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Paskaita, diskusija</p> <p>PRIEMONĖS Darbo biržos statistiniai duomenys, laikraščių informacija apie nedarbą ir darbo pasiūlą</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Grupė mokinių parengia pranešimą apie darbo rinką ir nedarbą</p> <p>REZULTATAI Susipažins su pagrindiniais profesinės informacijos šaltiniais; gebės analizuoti darbo rinkos informaciją ir sieti ją su konkrečia profesija</p> <p>VERTINIMAS Diskusija, aptarimas</p> <p>LAIKAS 2 pamokos</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ Bendrojo lavinimo mokyklos 9 klasės mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ 2 pamokos po 45 min. (1 pamoka – užduoties pateikimas, planavimas, individualus mokinių darbas; 1 pamoka – pranešimo pristatymas klasei, diskusija, aptarimas)</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA 3–4 mokinių grupelė, remdamasi įvairiais šaltiniais, parengia pranešimą „Darbo rinka ir nedarbas“</p> <p>METODAI Grupinis darbas, paskaita, diskusija</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Profesija, darbas, darbinė veikla, darbo rinka, nedarbas</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Bendrojo lavinimo mokyklos 9 klasės matematikos kursas, tema „Duomenų rinkimas ir tvarkymas“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS „Duomenų vaizdavimas diagramomis“</p> <p>PRIEMONĖS Darbo biržos statistiniai duomenys, spaudos ar interneto informacija, vaizdo projektorius, skaidrės</p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS –</p> <p>PAMOKOS SVEČIAS Darbo biržos atstovas</p> <p>NAMŲ DARBAI Informacijos pranešimui rinkimas ir tvarkymas</p> <p>REZULTATAS Mokiniai susipažins su darbo rinkos paklausa ir pasiūla, keliamais reikalavimais; išmoks nagrinėti ir pateikti statistinius duomenis</p>

Profesinio mokymosi galimybės. Studijos užsienyje kaip ateities perspektyva

Šalis: Lietuva

Mokykla: Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Mokomasis dalykas: anglų kalba, 3 gimnazijos klasė

Mokytoja: Jūratė Paražinskienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Ugdyti kryptingumą, sistemingumą</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Karjera, studijų programos, iniciatyva, motyvacija</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Diskusija, grupinis darbas, informacijos rinkimas, darbas su duomenų baze</p> <p>PRIEMONĖS Vaizdajuostė, informaciniai leidiniai, kompiuterinė techninė ir programinė įranga</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Mokiniai kaupia ir analizuoja informaciją apie galimybes toliau mokytis užsienyje ir pristato ją klasėje</p> <p>REZULTATAI Mokiniai sužinos prieinamus informacijos apie galimybes mokytis užsienyje šaltinius, išmoks šia informacija naudotis</p> <p>VERTINIMAS Individualus, grupinis</p> <p>LAIKAS 90 min.</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 3 gimnazijos klasės (16–17 metų) mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ 3 min. – pamokos tikslai ir uždaviniai; 10–15 min. – diskusija; 20 min. – darbas su duomenų baze; 5 min. – aptarimas</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Diskusija grupėmis pasirinkta tema, sukauptos medžiagos apie įvairius užsienio universitetus pristatymas, informacijos šaltinių nagrinėjimas</p> <p>METODAI Informacijos rinkimas, grupinis darbas, diskusija, darbas su duomenų baze</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Anglų kalbos vadovėlis „Fast Track to FCE“, temos „Education“, „Technology“, „Careers“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS „Mokslas“, „Technologijos“, „Karjera“.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Which is more important: a good upbringing or a good education? 2. What are advantages and disadvantages of using the Internet? 3. What jobs do you think your classmates will be doing in 10 years time? <p>NAMŲ DARBAI Informacijos apie galimybes mokytis užsienyje rinkimas</p> <p>REZULTATAI Mokiniai susipažino su įvairaus lygio profesinio mokymosi užsienyje galimybėmis</p>

Darbo paieška.

Prisistatymo darbdaviui taktika

Šalis: Lietuva

Mokykla: Kauno Jono Jablonskio gimnazija

Mokomasis dalykas ir klasė: informacinės technologijos, 3 gimnazijos klasė

Mokytoja: Jovyta Kumpienė

Bendras temos apibūdinimas	Pamokų pavyzdžiai
<p>TIKSLAI Supažindinti mokinius su prisistatymo darbdaviui būdais</p> <p>PAGRINDINĖS SĄVOKOS Gyvenimo aprašymas, CV, rekomendacijos, prašymas, motyvacinis laiškas, pokalbis</p> <p>METODAI IR STRATEGIJOS Diskusija, paskaita, pratybos, individualus ir grupinis darbas, atvejo analizė</p> <p>PRIEMONĖS Kompiuterinė techninė ir programinė įranga, skaitmeninė kamera, raštvedybos pavyzdžiai, popierius, filmuota pokalbio medžiaga, knygos, iliustracijos</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Dalykinis 6 pamokų žaidimas „Mano karjera“. Kompiuteriu parengti įsidarbinant būtinus dokumentus; apklausti tėvus apie jų profesijas, surinkti duomenis ir juos aptarti. Nufilmuoti vaidybines pokalbio situacijas ir išanalizuoti</p> <p>REZULTATAI Mokiniai išmoks parengti įsidarbinant būtinus dokumentus; parengs 10–15 patarimų ieškančiajam darbo; sudarys savęs vertinimo anketą</p> <p>VERTINIMAS Individualus, grupinis</p> <p>LAIKAS 6 pamokos</p>	<p>TIKSLINĖ GRUPĖ AR KLASĖ 3 gimnazijos klasės 16–17 m. mokiniai</p> <p>LAIKO PASKIRSTYMAS, TRUKMĖ 3 min. – pamokos tikslai ir uždaviniai; 5–7 min. – kartojimas; 15 min. – naujos temos pristatymas; 15 min. – pratybos; 5 min. – aptarimas</p> <p>UŽDUOTYS IR VEIKLA Išanalizuoti CV pavyzdžius. Sukurti savo CV</p> <p>METODAI Kartojimo pokalbis, diskusija, demonstracija, individualus praktinis darbas</p> <p>APTARTI TERMINAI, SĄVOKOS Tabuliacija, dokumentų šablonai, <i>Europass</i>, CV, gyvenimo aprašymas</p> <p>INTEGRAVIMAS Į MOKOMĄJĮ DALYKĄ, PROGRAMAS Informacinių technologijų pamoka „Teksto tvarkymas naudojant tabuliaciją“</p> <p>PAPILDOMOS TEMOS Lietuviškosios ir angliškosios raštvedybos skirtumai rengiant oficialius raštus, gyvenimo aprašymą, prašymą priimti į darbą ar motyvacinį laišką</p> <p>PRIEMONĖS Raštvedybos abėcėlė (http://www.cvmarket.lt/career.php; http://europass.lt/turek_cv), iliustracijos, kompiuterinė teksto tvarkymo aplinka <i>Ms Word</i></p> <p>DARBAS SU SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ VAIKAIS Pagal iš anksto išspausdintą <i>Europass</i> šabloną parengti savo gyvenimo aprašymą (mokiniui, kuris dėl sveikatos būklės negali dirbti kompiuteriu)</p> <p>NAMŲ DARBAI Apklausti šeimos narius, ar moka rašyti gyvenimo aprašymą. Parengti savo šeimos narių gyvenimo aprašymus, atsižvelgiant į jų pritaikymą</p> <p>REZULTATAS Mokiniai gebės parengti savo gyvenimo aprašymą ir konsultuoti kitus</p>

Kam reikalingas CV?

Norėdami gauti trokštamą darbą, turime mokėti tinkamai save pristatyti galimam darbdaviui. Vienas dažniausių būdų tai padaryti – gyvenimo aprašymas, arba CV (lot. *curriculum vitae* – gyvenimo istorija). Įvairiose šalyse taikomi skirtingi CV reikalavimai bei stiliai.

CV – tai būdas „pasiūlyti“ save darbdaviui. Radę jus sudominusį skelbimą laikraštyje arba tiesiog teiraudamiesi firmoje, ar nėra laisvų darbo vietų, siunčiate savo gyvenimo aprašymą. Jūsų tikslas – pateikti save kaip įdomų, patrauklų ir kompanijai reikalingą žmogų ir sulaukti kvietimo į pokalbį su darbdaviu. Todėl Jūsų CV turi būti pats geriausias, koks tik įmanoma.

Darbdaviui potencialių darbuotojų CV yra geras būdas atskirti pelus nuo grūdų. Darbdaviai gauna šimtus CV, ir pirmiausia yra atmetami tie iš jų, kurių autoriai netinka tam tikromis ypatybėmis (pavyzdžiui, amžiumi, darbo patirtimi arba kvalifikacija), bei **netvarkingi arba netinkamai surašyti gyvenimo aprašymai**. Taigi neturintys reikiamos informacijos, prastai parengti CV keliauja į šiukšlių dėžę. Tolesnis etapas – kas nors iš aukštesnio rango darbuotojų peržiūri (o gal net perskaito) likusius CV ir nusprendžia, ką verta kvieisti į pokalbį su darbdaviu.

DALYKINIS ŽAIDIMAS

Pasiūloma užduotis: įvertinti jau parašytus CV pagal jų rašymo taisykles, nurodytas 1 priede. Vertinimo kriterijai:

- pateikimo būdas (popierius, teksto išdėstymas ir šriftas);
- pateiktos informacijos svarba ir tikslingumas;
- estetinis vaizdas.

Grupėje aptariami nagrinėti CV, išsakomos pastabos, įvertinama.

PAMOKOS PLANAS

Pamokos tema: CV teksto rengimas naudojant tabuliaciją (Ms Word aplinka)

Pamokos tikslas ir uždaviniai

- supažindinti su tabuliacijos naudojimo galimybėmis;
- išmokyti parengti CV ir kitus dokumentus pagal teksto rašymo taisykles.

Mokinys turi:

- žinoti pagrindinius tabuliacijos ženklus;
- gebėti sudaryti dokumentą naudojant tabuliaciją;
- žinoti CV rašymo reikalavimus;
- mokėti sudaryti savo CV.

Mokymosi metodai:

Kartojimo pokalbis, demonstracinės medžiagos pristatymas; savarankiškas darbas.

Pamokos eiga

Eil. nr.	Mokomoji veikla	Mokytojos veikla	Mokinių veikla	Laikas	Pastabos
1	Pamokos pristatymas	Trumpai pasako, kas bus daroma pamokoje	Klausosi	3 min.	
2	Praeitios temos („Prašymo rašymas“) kartojimas Tikslas: įtvirtinti žinias ir pasirengti naujai temai	Pateikia klausimą: kaip <i>Ms Word</i> aplinkoje surašyti prašymą? Patikrina sukurtus prašymus, konsultuoja. Pakartoja, kokie yra pagrindiniai prašymo rašymo reikalavimai	Atsakinėja iš vietos, naudojasi užrašais. Kompiuterio ekrane parodo savo sukurtus įsidarbinant reikalingus dokumentus	5–7 min.	Metodas: kartojimo pokalbis, demonstracija

Eil. nr.	Mokomoji veikla	Mokytojos veikla	Mokinių veikla	Laikas	Pastabos
3	Naujos temos tikslų skelbimas ir dėstymas	Naudoja demonstracinę pačios parengtą programą, pristato pagrindinę medžiagą. Nurodo pravarčius interneto adresus, pavyzdžiui, http://www.cvmarket.lt/career.php	Klausosi, konspektuoja, mato ekrane pavyzdžius. Užduoda klausimus	15 min.	Demonstracinės priemonės: ekranas, daugialypės terpės projektorius, metodinė priemonė – pateiktis „Tabuliacijos“
4	Naujos temos įtvirtinimas, įgūdžių formavimas	Nurodo užduotį: parengti savo CV, reikalingą pateikti darbdaviui. Konsultuoja individualiai	Pagal pateiktus pavyzdžius sudaro dokumentą. Dirbdami pateikia klausimų mokytojai, konsultuojasi su draugais	15–20 min.	Darbas su skirtingų gebėjimų mokiniais: 1) silpniau besimokantiesiems – iš anksto parengti šablonai; 2) stipresniesiems – papildomos užduotys: sudaryti kelis gyvenimo aprašymus, atsižvelgiant į dokumento paskirtį. Surasti internete, kur galima dėti savo CV ieškant darbo
5	Mokinių darbų aptarimas. Pamokos apibendrinimas	Peržiūri mokinių darbus, paskatina. Viską atlikusius įvertina. Apibendrinant pateikia klausimus: Kas yra tabuliacija? Kokiems dokumentams kurti ji naudojama? Ką bendro turi tabuliacija ir lentelių sudarymas <i>Ms Word</i> aplinkoje? Kaip taisyklingai sudaryti CV? Išnagrinėja kelis iš anksto parengtus pavyzdžius. Klausia, kas buvo sunkiausia pamokoje	Atsako į klausimus ir išvardija, ką išmoko pamokoje	5 min.	
6	Namų darbų skyrimas	Skiria užduotį supažindinti šeimos narius su CV rašymo taisyklėmis ir sudaryti savo šeimos narių CV, atsižvelgiant į pageidaujamas pareigas	Užsirašo sąsiuvinuose		

CV RAŠYMO TAISYKLĖS

Pagalvokite, ar jūsų įgūdžiai, išsilavinimas bei patirtis atitinka norimo darbo specifiką. Jeigu darbo pasiūlyme nėra pakankamai informacijos, pasistenkite daugiau sužinoti apie šio darbo ypatumus.

- Siekite padaryti įspūdį.
- Rašykite pirmu asmeniu.
- Nepamirškite, kad darbdaviai ne itin mėgsta skaityti daugybę vienodai parašytų gyvenimo aprašymų. Todėl pasistenkite ne nukopijuoti standartinę formą, o parašyti savo „asmeninį“, kiek besiskiriantį nuo įprasto, gyvenimo aprašymą.

· CV turi būti spausdintas, tekstas turi būti tvarkingai ir aiškiai išdėstytas. Nenaudokite **daug skirtingų šriftų tipų bei dydžių.**

- Būtinai gerai patikrinkite, ar nėra rašybos ir gramatikos klaidų.
- Būkite dėmesingi smulkmenoms! Venkite žargono bei gražbyliavimo.
- Parašę pirmą CV variantą, duokite jį perskaityti kam nors kitam ir paprašykite patarimo, kaip jį patobulinti. Tai, ką parašėte, gali atrodyti paprasta ir akivaizdu jums, tačiau ne darbdaviui. Taigi skaitykite savo CV vėl iš naujo, trumpinkite ir tobulinkite.

· Savo CV galite pradėti tam tikru „asmeniniu pareiškimu“, t. y. dviem trimis sakiniais, kuriais galite nusakyti savo gebėjimus, savybes, viltis bei planus. Tai turėtų paskatinti darbdavį perskaityti tolesnę CV dalį.

· Prie CV galite pridėti ir savo nuotrauką (nuskenuotą arba priklijuotą), tačiau ji turi būti kokybiška ir pavykusi.

· Jūsų CV stilius gali skirtis, atsižvelgiant į pageidaujamo darbo tipą. Paprastai kompanija tikisi formalaus, balto popieriaus lape spausdinto CV. Tačiau jei ieškote televizijos prodiuserio, dizainerio ar panašaus pobūdžio darbo, jūsų CV gali būti ne toks formalus, galite panaudoti spalvotą popierių, neįprastą dizainą ir pan.

· Pernelyg neišsiplėskite – jūsų CV daugiausiai gali užimti du A4 formato puslapius. Puslapių apačioje nurodykite numerius – ši smulkmena daro gerą įspūdį.

· Venkite nepaaiškintų „laiko spragų“ darbo ar lavinimosi istorijoje – jeigu dėl kelionių ar kitų priežasčių turėjote ilgalaikes atostogas, paminėkite tai.

KOKIUS DUOMENIS SURAŠYTI CV

(Mokinio sudaryta atmintinė)

Asmeniniai duomenys

Vardas, namų adresas (jei mokotės – ir mokymosi įstaigos adresas), telefono numeris, elektroninio pašto adresas, gimimo data. Jei turite neblogą asmeninį tinklalapį – nurodykite ir jo adresą.

Išsilavinimas

Išvardinkite mokymosi įstaigas, kuriose studijavote, pradedant nuo pirmųjų. Galite net nurodyti, kokius dalykus studijavote, taip pat paminėti savo projektus, tezes bei mokslinius darbus.

Darbo patirtis

Pradėkite nuo pačios ankstyviausios patirties. Nurodykite savo darbo vietą, pareigas, tai, ką jūs iš tiesų darėte tame darbe bei ko pasiekėte.

Interesai

Darbdavį labiausiai domins jūsų pomėgiai, kurie susiję su vadovavimu, atsakomybe arba komandine veikla.

Igūdžiai

Čia reikėtų paminėti tokius dalykus kaip užsienio kalbų mokėjimas, darbo kompiuteriu patirtis, vairavimo teisių turėjimas ir pan.

Rekomendacijos

Paprastai reikia dviejų žmonių rekomendacijų – pavyzdžiui, jei esate studentas, viena rekomendacija turėtų būti iš mokymosi įstaigos, kita – iš vienos buvusių darbuotojų. Jei įmanoma, nurodykite tų žmonių telefono numerius.

CV TIPAI

CV gali būti kelių tipų. Trys dažniausi yra šie:

Chronologinis CV

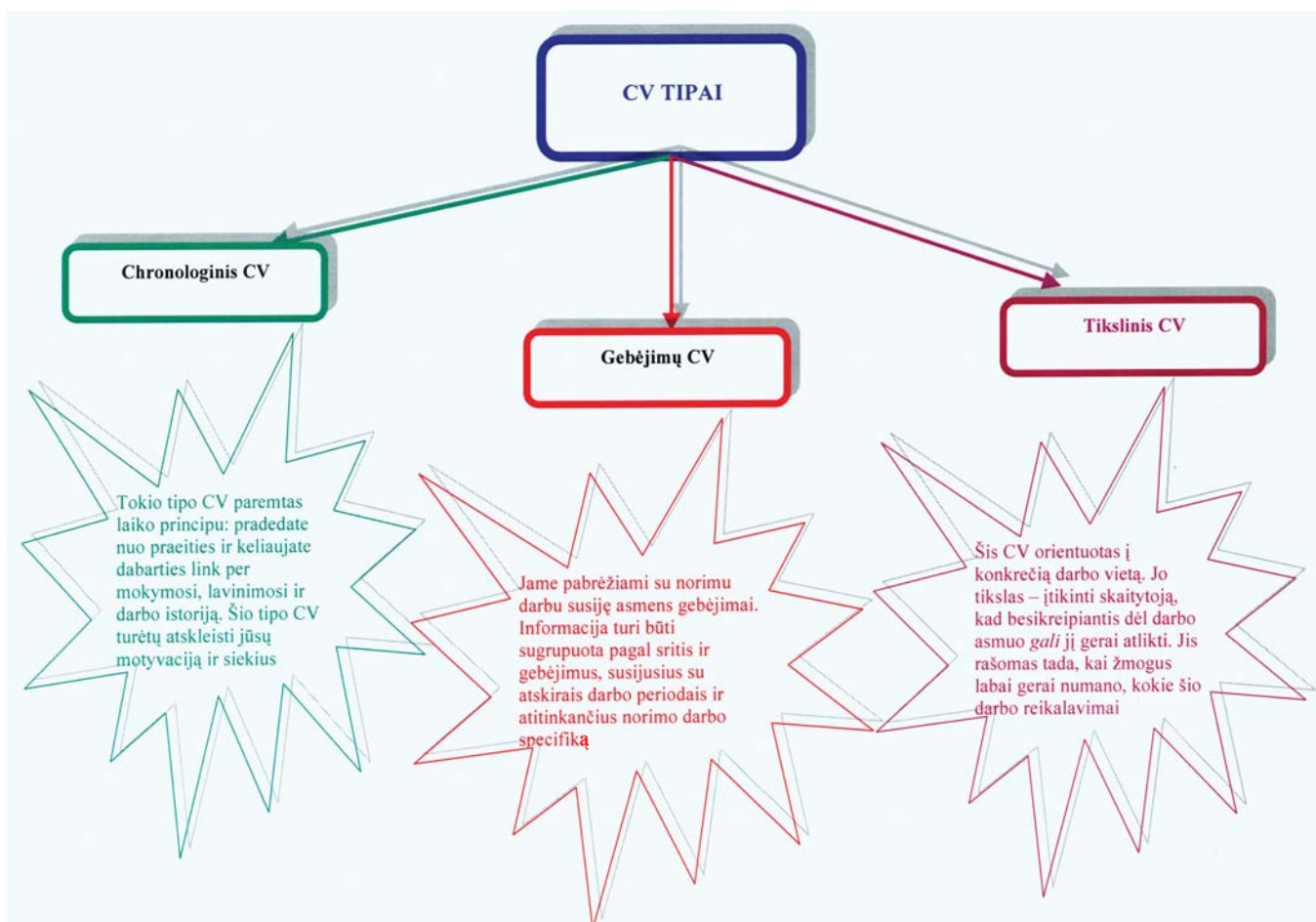
Tokio tipo CV paremtas laiko principu: pradedate nuo praeities ir keliaujate dabarties link per mokymosi, lavinimosi ir darbo istoriją. Šio tipo CV turėtų atskleisti jūsų motyvaciją ir siekius. Informacija pateikiama pagal pagrindines antraštes: išsilavinimas, darbo patirtis ir pan.

Gebėjimų CV

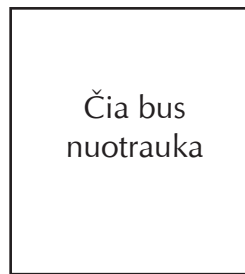
Jame pabrėžiami su norimu darbu susiję asmens gebėjimai. Informacija turi būti sugrupuota pagal sritis ir gebėjimus, susijusius su atskirais darbo periodais ir atitinkančius norimo darbo specifiką.

Tikslinis CV

Šis CV orientuotas į konkrečią darbo vietą. Jo tikslas – įtikinti skaitytoją, kad besikreipiantis dėl darbo asmuo *gali* jį gerai atlikti. Jis rašomas tada, kai žmogus labai gerai numano, kokie to darbo reikalavimai. Jis išvardina atitinkamus savo laimėjimus, pateikia aiškių įrodymų, surašo darbo ir mokymosi istoriją. Rašydami tokį CV parodote, kad gerai žinote norimo darbo specifiką – tačiau, deja, toks CV taip pat gali parodyti, kad jūs šiam darbui visiškai netinkate.

Gyvenimo aprašymas

„žmogus turi išmokti būti pavaldus sau pačiam ir paklusnus savo paties sprendimams“

Ciceronas

Gimimo data	1987 m. lapkričio 17 d.
Vardas, pavardė	Andrius Dmuchovskis
Gyvenamoji vieta	Sukilėlių g. 102-41, Kaunas
Telefono numeris	72 47 86
Šeiminė padėtis	Nevedęs
Išsilavinimas ir kvalifikacija	Mokausi Kauno Jono Jablonskio gimnazijoje, Kauno technologijos universiteto Jaunųjų kompiuterininkų mokykloje, Kauno dailės mokykloje Veiklos rūšis: tinklalapių kūrimas, programavimas, kompiuterių tinklų priežiūra, administravimas
Pareigos	Darbų vykdytojas
Atsakomybė	Darbų vykdymas
Darbo patirtis	„Mad cows“ dizaino studija (www.madcows.com.), „Wow“ dizaino, tinklalapių programavimo studija (www.wow.lt).
Kita informacija	Gerau moku anglų ir vokiečių kalbas. Mano pomėgiai – futbolas, skaitymas. Turiu patirties ir kompiuterinės grafikos srityje, esu sukūręs daugiau kaip 40 tinklalapių, prisidėjau prie 30 puslapių kūrimo (dizainas, programavimas), esu kelių dizaino turnyrų čempionas.
Rekomendacijos	Ponas K. Jonaitis, prezidentas, Uždaroji akcinė bendrovė LKR, Germanų g. 117, LT-2060 Vilnius Ponas L. Žemaitis, direktorius, Vilniaus vadybos kolegija, Jonalaukio g. 47, LT-2050 Vilnius Ponas R. Bukšnaitis, direktorius, Kauno technologijos universitetas, Studentų g. 40, Kaunas

GYVENIMO APRAŠYMAS

Gimimo data 1987 m. spalio 26 d.

Vardas pavardė Aurimas Bejeris

Gyvenamoji vieta Fabriko g. 14-98, Kaunas

Telefono numeris 16 24 58

Elektroninio pašto adresas tai@manopastas.lt

Šeiminė padėtis Nevedęs

Išsilavinimas ir kvalifikacija 1993–2003 m. Kaune J. Jablonskio gimnazija, Tvirtovės al. 32, LT-3000 Kaunas

Darbo patirtis UAB „Jonuko technologijos“, įmonė, besirūpinanti kompiuterių tinklais

Pareigos Administratorius

Atsakomybė Tinklo tvarkymas

Atsakomybė Ryšiai su partneriais; darbas su klientais ir tiekėjais; ryšiai su viešaisiais ir užsienio interesantais

Kita informacija Lankiau anglų kalbos kursus. Taip pat baigiau specialius vadybos kursus. Mano pomėgiai – krepšinis, IT

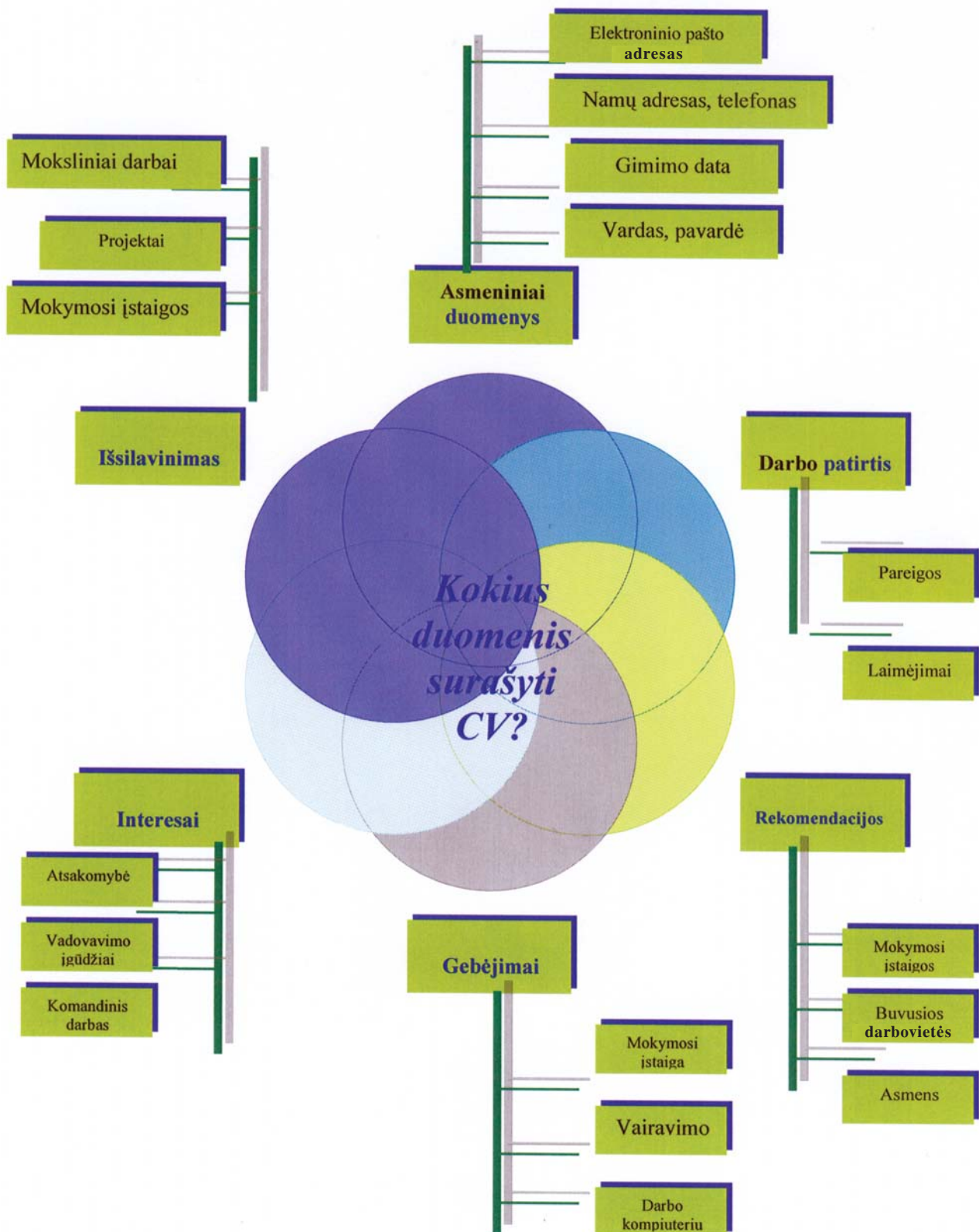
Rekomendacijos Ponas J. Gvildys, prezidentas

Ponas A. Dmuchovskis, direktorius,
Vilniaus vadybos kolegija,
Jonalaukio g. 47, LT-2050 Vilnius

Nenaudoji
tabuliacijos žymių,
nesimato stiliaus!

Nekonkretu!

Netinkamas
raštvėdybai
stilius!

Sudarė A. Bejeris,
Kauno Jono Jablonskio gimnazija, 3 kl., 2004 m.

Europass Gyvenimo aprašymas

Asmeninė informacija

Vardas (-ai), Pavardė (-ės)

Adresas (-ai)

Telefonas (-ai)

Faksas (-ai)

El. Paštas (-ai)

Pilietybė

Gimimo data

Lytis

Pageidaujamas darbas, profesinės veiklos sritis

Darbo patirtis

Data

Profesija arba pareigos

Pagrindinės veiklos ir atsakomybės

Darbovietės pavadinimas ir adresas

Darbovietės veiklos sritis arba ūkio šaka

Mokymasis

Data

Kvalifikacija

Pagrindiniai dalykai, profesiniai gebėjimai

Švietimo teikėjo pavadinimas ir tipas

Kvalifikacijos lygmuo pagal nacionalinę arba tarptautinę klasifikaciją

[terpkite nuotrauką. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite langelį (žr. Instrukcija).

Vardas (-ai) Pavardė (-ės)

Gatvė, namo numeris, pašto indeksas, miestas, valstybė (jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite langelį, žr. Instrukciją)

Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją). Mobilusis: (jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite langelį, žr. Instrukciją)

Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukcija).

Atskirais įrašais pateikite informaciją apie darbovietes. Pradėkite nuo paskutinės. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Atskirais įrašais pateikite informaciją apie baigtą mokymąsi. Pradėkite nuo paskutinio. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Asmeniniai gebėjimai ir kompetencijos

Gimtoji kalba (-os)

Kita kalba (-os)

[sivertinimas

Europos lygmuo (*)

Kalba

Kalba

Socialiniai gebėjimai ir kompetencijos

Organizaciniai gebėjimai ir kompetencijos

Techniniai gebėjimai ir kompetencijos

Darbo kompiuteriu gebėjimai ir kompetencijos

Meniniai gebėjimai ir kompetencijos

Kiti gebėjimai ir kompetencijos

Vairuotojo pažymėjimas (-ai)

Papildoma informacija

Priedai

Nurodykite gimtąją kalbą (nurodykite antrą gimtąją kalbą, jei svarbu)

Supratimas		Kalbėjimas		Rašymas
Klausymas	Skaitymas	Bendravimas žodžiu	Informacijos pateikimas žodžiu	

**) Bendrieji Europos kalbų metmenys*

Šį tekstą pakeiskite kompetencijų aprašymu ir nurodykite, kur jas įgijote. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Šį tekstą pakeiskite kompetencijų aprašymu ir nurodykite, kur jas įgijote. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Šį tekstą pakeiskite kompetencijų aprašymu ir nurodykite, kur jas įgijote. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Šį tekstą pakeiskite kompetencijų aprašymu ir nurodykite, kur jas įgijote. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Šį tekstą pakeiskite kompetencijų aprašymu ir nurodykite, kur jas įgijote. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Šį tekstą pakeiskite kompetencijų aprašymu ir nurodykite, kur jas įgijote. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Nurodykite, ar turite vairuotojo pažymėjimą, ir jeigu taip, kokios kategorijos transporto priemonės galite vairuoti. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Pateikite bet kokią informaciją, kuri Jums atrodo svarbi, pavyzdžiui, kontaktinius asmenis, nuorodas ir pan. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

Išvardinkite priedus. Jeigu informacijos neteikiate, pašalinkite eilutę (žr. Instrukciją).

PAGRINDINIŲ
SĄVOKŲ
ŽODYNĖLIS

Aktyvi darbo paieška – konkrečios asmens pastangos rasti darbą.

Aktyvusis mokymas(is) – mokymas(is) domintis, tiriant, stengiantis atrasti.

Aktyvusis teksto žymėjimas – procesas, kurio metu skaitant tekstą žinoma, nauja, įdomi, nesuprantama ir kt. informacija žymima tam tikrais sutartiniais ženklais. Tai skatina atidžiai skaityti tekstą.

Aktualus – kalbamuoju momentu svarbus, reikšmingas, opus klausimas ar dalykas.

Analizės klausimai – klausimai, skatinantys mokinius nagrinėti, tirti atskiras temas dalis, apgalvotai jungti jas į visumą.

„Aplankas“ – alternatyvus mokinio vertinimo būdas, kai pagal tam tikrus kriterijus atrinkti tarpiniai mokymosi rezultatai visus mokslo metus kaupiami mokymosi aplanke siekiant įvertinti, kaip bėgant laikui kito mokinio žinios ir įgūdžiai. Šiuo būdu mokiniai gali patys kontroliuoti, apmąstyti ir tobulinti savo mokymąsi.

Apmąstymas – trečiasis kritinio mąstymo ugdymo schemos etapas, kurio metu mokiniai apžvelgia visas suvoktas idėjas ir išnagrinėtą medžiagą, atpažįdama tai savais žodžiais, apmąsto, kelia klausimus, ginčijasi ir plečia savo suvokimą.

„Apskritasis stalas“ – mokymosi bendradarbiaujant strategija, kai dirbant grupėse nustatyta kryptimi siunčiamas popieriaus lapas ir pieštukas, kad kiekviena grupė ar jos narys išreikštų įvairias idėjas ir požiūrius lapo viršuje užrašyta tema.

Asmeninė atsakomybė – vidinė savo veiksmų kontrolė.

Atleidimas iš darbo – darbo sutarties nutraukimas darbdavio iniciatyva.

Atlyginimas – atlikto darbo apmokėjimas.

Atvirasis klausimas – klausimas, skatinantis žmones kalbėti. Paprastai jis prasideda klausiamaisiais žodžiais „kas“, „kaip“, „kodėl“. Tai klausimas, į kurį negalima atsakyti tik „taip“ arba „ne“. Jis žadina mokinių vaizduotę ir apmąstymus.

Aukštesniojo lygmens klausimai – klausimai, į kuriuos atsakant reikia mąstyti ir vertinti.

Aukštesniojo lygmens mąstymas – mąstymas, apimančias analizę, lyginimą, interpretavimą, taikymą, problemų sprendimą ir vertinimą.

„Autoriaus kėdė“ – vieta, skirta autoriniams mokinių darbams pristatyti visai klasei.

Bedarbis – norintis dirbti ir ieškantis darbo darbingo amžiaus asmuo.

Bendradarbiavimas – informacijos perdavimas.

Besimokančioji bendruomenė – nuoseklus mokinių ir mokytojų bendradarbiavimas, jungtinės pastangos siekiant bendrų tikslų ir vertybių.

Biudžetas – pajamos ir išlaidos idėjoms, programoms, veiksams įgyvendinti.

Bloomo taksonomija – J. Bloomo pasiūlyta schema kognityviajai hierarchijai nustatyti. Ji apima žinių, suvokimo, analizės, sintezės, taikymo ir vertinimo lygmenis.

Comenius – europinės *Socrates* programos dalis. Jos tikslas – mokyklinio ugdymo kokybė ir europietiškių aspektų stiprinimas skatinant tarptautinį mokyklų bendradarbiavimą ir pedagogų profesinį tobulinimą.

Darbas – fizinių ir protinių žmogaus gebėjimų naudojimas ekonominėms gėrybėms gaminti; visuomenei naudinga žmonių veikla, kurios metu jie santykiauja tarpusavyje gamindami ekonomines ir kultūrinės vertybes. Tai pirmoji ir svarbiausia žmogaus egzistavimo ir tobulėjimo sąlyga.

Darbdavys – asmuo ar įmonė, kuri samdo darbo jėgą kaip išteklius prekėms gaminti ar paslaugoms teikti.

Darbingas amžius – žmogaus gyvenimo laikotarpis, kurio metu jo pragyvenimo šaltinis turėtų būti darbo pajamos. Daugumoje Vakarų Europos šalių tai amžiaus tarpsnis nuo 16 iki 65 metų. Jis gali būti vienodas moterims ir vyrams.

Darbo birža – įstaiga tarpininkė tarp darbdavių ir ieškančių darbo asmenų. Padedą įsidarbinti. Darbo birža tiria darbo jėgos pasiūlą ir paklausą, tvarko bedarbių apskaitą, moka bedarbio pašalpą, teikia informaciją apie paklausias profesijas, teikia profesinio orientavimo paslaugas jaunimui.

Darbo įstatymai – įstatymai, reguliuojantys darbdavių ir darbuotojų tarpusavio santykius, nustatantys jų teises ir pareigas, darbo ginčų sprendimo būdus.

Darbo jėga – fiziniai ir protiniai žmonių gebėjimai, kuriuos galima panaudoti ekonominėje ir kitoje visuomeniškai naudingoje veikloje.

Darbo paieška – asmens pastangos susirasti darbą, įsidarbinti.

Darbo rinka – darbo jėgos pardavimo ir pirkimo ekonominių santykių sistema, kurioje formuojasi darbo pasiūla, paklausa ir kaina (darbo užmokestis).

Darbo sutartis – juridinė darbuotojo įsidarbinimo forma, reguliuojama specialaus įstatymo.

Darbo vieta – technologinė ir organizacinė funkcija, kuriai atlikti reikia tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbuotojo ir atitinkamų darbo priemonių.

Darbuotojas – viena iš darbo sutarties šalių, kuri kitai šaliai, t. y. darbdaviui, įsipareigoja už tam tikrą atlyginimą dirbti tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbą arba eiti atitinkamas pareigas.

Debatai – komandinės rungtynės atstovaujant savo požiūriams pagal tam tikras aiškiai apibrėžtas taisykles.

Diskriminacija – nederamas elgesys su žmogumi dėl jo amžiaus, įsitikinimų, tautybės, fizinių trūkumų, lyties, rasės ir pan.

Diskusija – viešas klausimo ar problemos aptarimas, svarstymas žmonių grupėje.

„Diskusijos išklotinė“ – mokymosi bendradarbiaujant strategija. Diskusija organizuojama klausimų, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, pagrindu.

Elgesys – žmogaus sąveika su aplinka.

Etatas – normatyvinio dokumento nustatytas pareigūnis vienetas.

„Galerija“ – klasės ar mokyklos vieta, kur eksponuojami mokinių darbai sudarant galimybę visiems su jais susipažinti, juos lyginti, vertinti, komentuoti.

Gebėjimai – individualios asmenybės savybės, kurios lemia sėkmę įgyjant tam tikrų mokėjimų, žinių ir įgūdžių.

Grupė – žmonių bendrija, kurios narius sieja bendras požymis (veikla, tarpusavio santykiai, interesai, priklašymas tai pačiai organizacijai).

Grupės konfliktas – grupės bendros veiklos prieštaravimų atspindys. Grupės prieštaravimai ir jų pobūdis priklauso nuo sutelktumo lygio. Kuo labiau grupė susitelkusi, tuo mažiau tikimybės, kad individų interesai sukels vidinius grupės konfliktus.

Grupinis darbas – organizuota mokinių veikla atliekant mokytojo skirtas užduotis ir siekiant ne tik mokymosi, bet ir bendradarbiavimo tikslų.

Grupinis metodas – metodas diskusijoms sužadinti, dalytis idėjomis ir bendradarbiauti grupelėse.

Ieškantis darbo asmuo – asmuo, kuris neturi darbo ir nori įsidarbinti arba turi darbą, bet nori keisti darbovietę.

Igūdis – kartojimu įgytas gebėjimas tinkamai atlikti tam tikrus veiksmus ir darbus.

Integruota programa – keleto mokomųjų dalykų jungtis per bendras temas ir problemas.

Interesai – domėjimasis kuo nors, noras tai pažinti, suteikiantis veiklos tikslams kryptį.

Interpretacijos klausimai – klausimai, skatinantys ieškoti ir atrasti idėjų, faktų ir vertybių ryšius.

Interviu – klausinėjimo metodas, kai mokiniai vienas kitam arba aplinkiniams užduoda klausimus ir užrašo atsakymus.

Intuicija – nuojauta, įsitikinimas, kurio negalima visiškai pagrįsti. Kyla nesąmoningą požiūrį, susida-

rusį tam tikromis aplinkybėmis, perkėlus į panašią situaciją.

Įsidarbinimas – darbo sutarties sudarymas tarp darbdavio ir darbuotojo.

Įsivertinimas ir apmąstymas – procesas, kurio metu asmuo, remdamasis tam tikrais kriterijais, apžvelgia ir įvertina atliktus savo darbus. Apmąstant pasitelkiamos žinios ir duomenys apie darbų ir mokymosi pranašumus ir trūkumus, laimėjimus.

Įšankstinė nuostata – dažniausiai nepalanki nuomonė apie asmenį ar grupę, susiklosčiusi neįvertinus visų aplinkybių.

Įvairiakultūris švietimas – švietimo politika ir praktika, pripažįstanti ir toleruojanti lyčių, tautų, socialinių sluoksnių, amžiaus ir neįgalių žmonių panašumus ir skirtumus.

„Kampai“ – mokymosi bendradarbiaujant metodas, kuriuo siekiama sukelti debatus ir, pasitelkus grupinę veiklą, suformuluoti argumentus. Taikomas aiškinantis diskusinius klausimus.

Karjera – sėkminga pasirinktos srities veikla ir teigiamas jos vertinimas tiek asmeniniu, tiek visuomeniniu požiūriu.

Karjerizmas – savanaudiškų tikslų skatinamas pasiekimo tarnybinėje, mokslinėje ir kt. veikloje vaikymasis nepaisant visuomenės interesų.

Klausimynas – problemai nagrinėti ar situacijai tirti skirtų klausimų visuma. Juo surinkta informacija surišiuojama, apdorojama ir susumuojama.

Komanda – veiksmingai dirbanti grupė, kurios kiekvieno nario dalyvavimas norint pasiekti tikslą yra būtinas.

Kompozicijos metodas – mokymosi bendradarbiaujant metodas, kai mokiniai, susibūrę į ekspertų grupes, drauge tiria problemas ar temas, o paskui grįžta į pirmines grupes pasidalyti savo tyrimų rezultatais. Metodas įgalina per sąlygiškai trumpą laiką išnagrinėti didesnės apimties, sudėtingesnę informaciją, skatina mokinius atidžiai ir atsakingai analizuoti medžiagą ir mokyti ją suprantamai perteikti kitiems.

Komunikacija – dalijimasis informacija, pavyzdžiui, mintimis ar jausmais.

Konfidencialumas – paslapties ar kito neskelbtino dalyko išlaikymas.

Konfliktas – dviejų ar daugiau asmenų nesutarimas.

Konflikto sprendimas – būdų patenkinti konfliktuojančių šalių interesus ieškojimo procesas.

Konfliktų valdymas – gebėjimas veiksmingai spręsti konfliktus.

Konstruktivizmas – mokymosi teorija, teigianti, kad prasmė kuriama veikiant, atrandant ir interpretuojant.

Kriterijai – matas arba visuma nusistatytų taisyklių, kuriomis remiantis vertinami mokinių darbai, planuojama klasės ar grupių veikla.

Kritinis mąstymas – individualus, savarankiškas mąstymo procesas, kai pradinė informacija yra tik atspirtis tolesnėms idėjoms plėtoti ir pažinti. Klausimų kėlimas ir argumentuotų atsakymų ieškojimas. Įgūdis, būtinas demokratinės visuomenės atstovams kaip pilietinės visuomenės sąlyga.

„**Kubas**“ – mokymosi metodas, kuriuo siekiama visapusiškai ištirti temą ar objektą, keliant įvairaus lygmens su tema susijusius klausimus.

Lyderystė – individo ar grupės elgsena, padedanti vadovaujamiesiems aktyviai siekti užsibrėžtų tikslų.

„**Minčių lietus**“ – laisvas minčių kūrimas bet kokia tema, visas idėjas priimant be išankstinės nuostatos.

Minipamoka – trumpa veikla pamokos metu, kuria siekiama konkrečių tikslų, pavyzdžiui, ugdyti tam tikrus įgūdžius arba nuodugniau panagrinėti tam tikrus temos aspektus. Trunka ne ilgiau kaip 10–15 min.

Mokykla – valstybės pripažinta institucija, užsiimanti mokinių ugdymu.

Mokymasis bendradarbiaujant – mokymosi strategija, skatinanti mokinius aktyviai spręsti problemas, savarankiškai siekti mokymosi tikslų dirbant drauge mažesnėmis ar didesnėmis grupėmis.

Mokymo ir mokymosi schema – mokymo(si) forma, metodų ir strategijų rinkinys, tinkamas pamokos pradžiai, viduriui ir pabaigai.

Nedarbas – darbo jėgos, kaip gamybos veiksnio, neužimtumas. Socialinis reiškinys, būdingas rinkos ekonomikos šalims, kai dalis šalies gyventojų, galinčių ir norinčių dirbti samdos pagrindais, neturi darbo.

Neformalusis ugdymas – į formalųjį ugdymą neįeinanti sistemiška, organizuota ugdymo veikla teikiant švietimo paslaugas įvairaus amžiaus visuomenės grupėms.

Neverbalinė komunikacija – dalijimasis informacija pasitelkiant kūno judesius ir kitas nežodines bendravimo priemones.

Organizacija – žmonių kolektyvas, susidaręs ar sudarytas tam tikrai veiklai ar darbui atlikti.

Pagrindinis išsilavinimas – priešmokyklinis, pradinis ir žemesnysis vidurinis išsilavinimas, teikiantis pa-

grindines žinias ir gyvenimui būtinus įgūdžius. Įvairių šalių švietimo sistemos pagrindinį išsilavinimą apibrėžia nevienodai, jis apima skirtingus amžiaus tarpnius.

Pamokos tikslas – konkretus siektinas, paprastai pastebimas ir pamatuojamas pamokos rezultatas.

Pašaukimas – asmenybės veiklos potencialių motyvinių ypatybių visuma, lemianti darbinio gyvenimo kokybę ir prasmę. Turėtų būti lemiamas veiksnys renkantis profesiją.

Penkiaeilis – nerimuotas penkių eilučių eilėraštis – temos apmąstymas ir apibendrinimas.

Personalas – įstaigos, įmonės, organizacijos darbuotojai, nariai.

Pradinė mokykla – mokinių nuo 5–7 iki 11–14 metų (trukmė priklauso nuo konkrečios šalies švietimo sistemos) ugdymas. Kai kur pradinis ugdymas apima 8 klases, kurios skirstomos į žemesniąsias ir aukštesniąsias.

Pasmės suvokimas – antrasis kritinio mąstymo ugdymo schemos etapas, kurio metu mokiniai tiria, studijuoja, pažįsta naują medžiagą ir suvokia prasmę.

Prevencija – užbėgimas už akių tam tikram įvykiui.

Prioritetas – kieno nors pirmenybė kitų atžvilgiu.

Prisistatymas – E. Goffmano sukurtas terminas, apibūdinantis žmogaus pastangas kurti teigiamą savo įvaizdį, kuo geriau save parodyti.

Profesija – atitinkamomis žiniomis, mokėjimais, gebėjimais ir įgūdžiais pagrįsta žmonių veikla, teikianti jiems prielaidas materialiai apsirūpinti ir aktyviai įsitraukti į visuomenės gyvenimo struktūras.

Profesijų registras – profesijų sąrašas, rodyklė, apskaitos dokumentas, turintis teisinę galią.

Profesinis rengimas – organizuotas mokymas siekiant suteikti mokiniams tam tikrą profesijai reikiamų žinių ir įgūdžių, kad jie galėtų sėkmingai dirbti.

Profesinis tinkamumas – asmens tinkamumas profesijai.

Rašymo procesas – procesas, apimantis rašymą nuo pradinės kūrinio idėjos, minties iki viešo paskelbimo.

Raštingumas – gebėjimas naudotis įvairia informacija, reikalinga atliekant užduotis ir veiksmus darbe, namuose ar bendruomenėje.

Savanoris – asmuo, savo laiką ir pastangas skiriantis padėti kitiems ir nesitikintis už tai atlygio.

Savęs vertinimas – nusiteikimas savo paties atžvilgiu.

Savigarba – asmens požiūris į save: kuo teigiamesnis požiūris, tuo didesnė savigarba.

Savivaizdis – žmogaus nuostata savo paties atžvilgiu.

Savivoka – jausmų, įsitikinimų, žinių apie save visuma.

Sintezės klausimai – klausimai, skatinantys jungti turimas idėjas ir žinias į savitas, originalias formas.

Socrates – Europos švietimo programa, kurios tikslas – visais lygmenimis stiprinti europietiškus švietimo aspektus, gerinti Europos kalbų mokėjimą, skatinti bendradarbiavimą ir švietimo mobilumą, švietimo naujoves ir lygias visų švietimo sektorių galimybes.

Specialybė – tam tikra mokslo žinių ir praktinių įgūdžių visuma. Ją įgyja žmogus, kuris, turėdamas tam tikrą profesiją, rengiasi dirbti konkretų darbą, t. y. įgyja reikiamą kvalifikaciją. Pavyzdžiui, statybininko profesija apima mūrininko, dažytojo ir kitas specialybes.

Specialiųjų poreikių vaikų ugdymas – vaikų, kurie skiriasi iš kitų savo psichine, fizine, intelektine, socialine ar emocine raida, ugdymas.

Sprendimų priėmimas – pasirinkimo, nusprendimo procesas.

Stebėseną – nuolatinis proceso ar veiklos stebėjimas ir vertinimas siekiant kuo geresnių rezultatų.

Stereotipas – supaprastinta nuomonė, manymas, kad visiems tam tikros grupės nariams būdingos tos pačios ypatybės, kad jie visi vienodi.

Stresas – žmogaus būseną, kylanti veikiant ekstremaliems veiksniams.

Suvokimas – nežinomo siejimas su žinomu, supratimas.

Švietimas – tarpusavyje susijusių žinių, požiūrių, vertybių ir įgūdžių perteikimo procesas, veikiamas visuomeninės patirties, palaikomas nuoseklių ir planingų pastangų.

Taikymo klausimai – klausimai, skatinantys mokinius spręsti problemas ar kurti idėjas naujoms situacijoms.

Tarpasmeninis konfliktas – žmonių, kurie siekia skirtingų tikslų, laikosi skirtingų požiūrių į vertybes ir normas bei mėgina tai realizuoti tarpusavyje santykiuose, susidūrimas.

Tarpgrupinis konfliktas – socialinių grupių, kurios siekia skirtingų tikslų ir praktiniais veiksmais viena kitai trukdo, susidūrimas.

Tendencija – kokio nors proceso kryptis; pažiūrų, veiksmų kryptingumas.

Tikrieji interesai – tai, ko žmogus iš tiesų trokšta konfliktoje situacijoje.

„Tinklo nėrimas“ – strategija, įgalinanti plačiau išskleisti temą, nustatyti tarpusavyje ryšius. Padeda struktūruoti mąstymą nustatant loginius, semantinius ryšius.

Tolerancija – gebėjimas nenuvertinant ir nesumenkinant suprasti kitų žmonių skirtumų.

Uždarieji klausimai – klausimai, stabdantys ir ribojantys pokalbį. Dažniausiai į juos galima atsakyti vienu žodžiu („taip“ arba „ne“).

Veikla – prigimtinė žmogaus funkcija, užtikrinanti fizinę ir socialinę jo būtį. Gali būti kuriamoji ir griaunamoji, teisėta ir neteisėta.

Venno diagrama – schema iš dviejų ar daugiau susikertančių apskritimų. Naudojama idėjoms palyginti, ieškant kontrasto ar bendrų sąlyčio taškų.

Vertybė – tai, kas, žmogaus manymu, jo gyvenime svarbiausia.

Vertinamieji klausimai – klausimai, skatinantys mokinius reikšti nuomones ir vertinimus, susijusius su dėstomu dalyku ar tema.

Vertinimas – mokymosi proceso laimėjimų nustatymas.

Vidinis konfliktas – beveik vienodai stiprių, bet priešingų asmens motyvų, poreikių, interesų ir pan. susidūrimas.

Vidurinis išsilavinimas – formaliojo ugdymo pakopa, apimanti pagrindinį ir aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą. Yra įvairių tipų vidurinių mokyklų. Atsižvelgiant į švietimo sistemą, jos gali būti vadinamos aukštesniosiomis mokyklomis, licėjais, gimnazijomis, koledžais ir t. t.

Visą gyvenimą trunkantis mokymasis – turimų žinių, įgūdžių tobulinimas, akiračio ir patirties plėtra įvairiose žmogaus gyvenimo aplinkose (mokykloje, kolegijoje, universitete, bendruomenės centre, darbo vietoje ir t. t.).

Žadinimas – pirmasis kritinio mąstymo ugdymo schemos etapas, kurio metu mokiniai skatinami atkurti turėtas žinias, sudominami nauja tema, padedama išsikelti mokymosi tikslus.

Žemesniojo lygmens mokymasis – mokymasis įsimenant arba vadovaujantis nurodymais.

Žinau–noriu sužinoti–išmokau, ŽNI – metodas, padedantis mokiniams išsiaiškinti, ką žino iš tam tikros temos, ką dar norėtų sužinoti ir ką išmoko arba sužinojo po tam tikros veiklos.

KRITINIO MĄSTYMO UGDYMAS SĖKMINGAI ATEITIES KARJERAI

Integruota karjeros ugdymo programa bendrojo lavinimo mokyklai

2006-11-05. Tiražas 3000 egz.

Išleido Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius
Spausdino AB „Aušra“, Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas